

Zašto se Bog smije? Ivanu Golubu

uvijek mi je dušu razgalilo tvoje
da je čovjek *homo ridens*
jer je slika onoga koji je *Deus ridens*
nasmijani čovjek odraz je nasmijanog Boga
a obojica se smiju jer je život igra
homo ludens et Deus ludens
obojica se igraju skrivača
malo se Bog skriva a čovjek ga traži
malo se čovjek skriva a Bog ga traži
no i ti i ja znamo
naći će jedan drugoga
svaki put
i to će biti trajno
zauvijek

Željko Reiner

TEMA BROJA: EUHARISTIJA - izvorište rijeke
milosti za spas čovječanstva

Ponovno na početku

Poštovani čitatelji,

Nakon ljetnih vrućina, zahvala za ovogodišnju žetvu, godišnjih odmora, svećanih proslava proštenja, svatova, rođendana i krštenja koja su bila u redu čekanja ljepšeg vremena i povoljnije epidemijske situacije, „šuškavim korakom” zakoračili smo u novu pastoralnu i katehetsku godinu. Svaki početak je težak. Dakako, bez obzira na to koliko godina imamo i koliko dugo se bavimo određenim poslom, cijeli život nalazimo se u procesu učenja, koji u nama pokreće određena pitanja, sumnje i strahove: Kako započeti? Kako raditi? Promislimo zajedno o tim pitanjima.

Kako započeti? (propitujući se)

Kao što na početku školske godine učitelji sa svojim učenicima naprave jedno ponavljanje onoga što su dosad naučili, valja se propitati što je ono što sam dosad naučio i na čemu bih još trebao poraditi. Stav Kristova učenika je stav poniznosti. Otvorenost k poučavanju i stjecanju novih spoznaja koja mu pomažu u duhovnom životu i naviještanju Božje riječi u našem poslanju.

U nedjeljama prošloga mjeseca imali smo prigodu slušati kako je Isus propitivao svoje apostole. Iz njihovih odgovora, naučio ih je nekim novim lekcijama. Prvo što ih je naučio jest da je vjernicima potreban netko tko će ih poučavati o Bogu i čovjeku. *Što govore ljudi, tko sam ja?* (Mt 8, 28). Odgovori koji su ljudi Isusova

vremena dali bili su lijepi, ali netočni. Potreban je netko tko će ljudima iz svoga iskustva blizine Bogu dati najtočniji odgovor: *Ti si Pomazanik – Krist!* (Mt 8, 30). Odgovor na to pitanje osnažio je smisao učenicima da nastave slijediti Isusa i onda kada su svi drugi odustajali. Kada smo uplašeni ili obeshrabreni novim početkom, dovoljno je prisjetiti se tog odgovora te naše djelovanje ima dublji smisao.

Kako raditi? (oslušivati poticaje Duha)

Prije početka javnog djelovanja, Isus je na krštenju u Jordanu primio Duha Svetoga, slušao Njegove poticaje te planirao svoje djelovanje. Najprije je odabrao apostole, zatim je birao krajeve gdje će propovijedati i način na koji će poučavati svoje učenike. No stav koji je obilježio Isusovo javno djelovanje jest stav Sluge. Tu službu prenio je i na svoje učenike. *Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj!* (Mk 9, 35). Što god da radimo, ako služimo u ljubavi, sigurno nećemo pogriješiti.

Poštovani čitatelju, cijeli naš život obilježen je novim počecima, koji kontinuirano čine jednu uzbudljivu životnu avanturu kojom nam Bog dariva nove prilike otkriti ljepotu života i kojom nas poučava cijeliti ono što imamo. Jer kad jedno završi, nešto drugo započinje. Jednoga dana te životne lekcije poslužiti će nam na konačnom ispitu, kada ovaj život završi, a onaj drugi započne. I tada... Više neće biti kraja.

Sve započeti s Bogom

Rujan, iako nije prvi nego tek deveti mjesec, svojevrsni je početak jer njime završava ljeto, godišnji odmori i školski raspust. Stoga je i pravi trenutak da ponovno počnemo misliti na Boga.

Početak škole

Nalazimo se na početku još jedne školske godine. Kao i svakoga rujna, tako i ovoga svi učenici, učitelji i nastavnici pomalo strepe i brinu se što ih to čeka, osobito u ovo vrijeme pandemije, kada je sve neizvjesnije nego inače. Učenici se brinu hoće li ostvariti očekivanja, svoja i svojih bližnjih, hoće li usvojiti sva potrebna znanja i vještine koja ih čine korak bliže životnoj zrelosti, hoće li biti dovoljno marljivi i ustrajni u izvršavanju

snagu i strpljivost, da svojim učenicima budu dobri po uzoru na Učitelja Krista. Školska godina važan je početak i zato ga treba staviti u Božje ruke.

Pored osobne molitve, najbolji način za to su mise na kojima zajedno mole i učenici i nastavnici.

Molitva na svakom početku

Mnogi se ovih dana nalaze na nekim važnim počecima, iako nisu ni učenici ni učitelji. I oni taj svoj početak trebaju staviti u Božje ruke. Isus je prije svakog važnog događaja molio. On, iako i sam Bog, ipak važne odluke želi povjeriti svome Ocu. Kako bi onda mi, mali i neznatni, od kojih ništa ne ovisi, važne životne

Bog je onaj koji sve vodi, u čijim rukama sve stoji. O njemu sve ovisi. Možemo se mi truditi i davati sve od sebe, ali ako nam Bog ne pomogne, rezultati će izostati. /.../ Svaki posao, bez obzira kakve vrste, dobro je započeti molitvom, jer nam samo Bog može dati da ono što radimo obavimo najbolje, kako bismo i željeli.

događaje započinjali bez Oca, koji sve vodi. I ne samo važne početke, nego i svaki novi dan, svaki radni tjedan, sve trebamo povjeriti Bogu i njegovu vodstvu. Ako tako surađujemo s njim, on će blagosloviti naše korake, prosvjetliti nas u odlukama i pomoći nam da u dvojbenim situacijama uvijek izaberemo ono što je njemu milo. Neće skloniti križeve s našega puta, ali će

svojih školskih obveza. Učitelji i nastavnici strepe hoće li biti dobri predavači i pedagozi povjerenoj djeci i mladima, hoće li im biti dobri uzori, hoće li biti dovoljno strpljivi i predani svome poslu. Znaju i jedni i drugi da, čak i kada ulože sav mogući trud, cijeloga sebe, ipak ne ovisi sve o njima. Treba i dosta sreće, reći će neki. Kršćani znaju, treba Božjega blagoslova.

Bog je onaj koji sve vodi, u čijim rukama sve stoji. O njemu sve ovisi. Možemo se mi truditi i davati sve od sebe, ali ako nam Bog ne pomogne, rezultati će izostati. Upravo zato vjerni puk slavi mise na početku nove školske godine. Nisu to nikakvi novi običaji, niti uplitanje Crkve u obrazovni sustav. Vjernici žele novi početak staviti u Božje ruke. Učenici mole da Bog blagoslovi njihov trud i rad, da im pomogne u savlađivanju svih izazova koji ih očekuju u novoj školskoj godini, da bi postigli bolje i više od onoga što im samo njihove ljudske sposobnosti dopuštaju. Učitelji i nastavnici mole za

nam dati snage da ih nosimo i ljubavi da ih prigrlimo, kao što je to učinio Krist. Pouzdanje u Boga donijet će nam mir, unatoč brigama i problemima, jer ćemo znati da nas on vodi i onda kada je najteže.

Učili smo kao djeca na vjeronauku da sva učenja i pisanja zadaća započnemo molitvom Duhu Svetome. Nije to samo dobar savjet za djecu. Takvu naviku treba sačuvati zauvijek. Svaki posao, bez obzira kakve vrste, dobro je započeti molitvom, jer nam samo Bog može dati da ono što radimo obavimo najbolje, kako bismo i željeli.

U Bogu je naša sigurnost, u Njemu je naša snaga, naša mudrost i sve naše sposobnosti. Zato nemojmo ništa raditi bez Njega, zazovimo Ga u svakom novom danu da nas vodi svojim putem i učini od nas dobre učenike, radnike, roditelje, prijatelje... Samo On može nam dati potrebne milosti da se ostvarimo u onim pozivima za koje nas je odabrao.

Međunarodni euharistijski kongres u Budimpešti, 5. – 12. rujna 2021.

EUHARISTIJA – izvorište rijeke milosti za spas čovječanstva

Srce čovječje smišlja svoj put, ali Jahve upravlja korake njegove, govori nam jedan redak iz Knjige mudrih izreka, kojim započinjem ovo izvješće o 52. međunarodnom euharistijskom kongresu koji je održan od 5. do 12. rujna ove godine u glavnom gradu Mađarske, Budimpešti. Euharistijski kongresi jedinstveni su skupovi vjernika, koji kao glavni cilj imaju produbiti i osnažiti vjeru u Presveti oltarski sakrament – Isusa Krista, živog i stvarno prisutnog u euharistiji. Kongres u Budimpešti imao se održati prošle godine, no on je odgođen za ovu godinu zbog pandemijskih okolnosti u kojima se našao čitavi svijet. Iako je tom velikom skupu prošle godine cilj bio okupiti mnoštvo vjernika na jednom mjestu, smatram da smo imali prilike doživjeti pravi euharistijski „kongres” u dubini našeg cijelog bića, jer tek smo prošle godine shvatili koliko nam je euharistija bitna sastavnica života, koliko žedamo za milostima koje izviru iz tog spasonosnog sakramenta Ljubavi, koliko često zanemarujemo dostojanstvo i važnost tog Kruha života. Nije li upravo to bit i poruka održavanja svakog euharistijskog kongresa?

Godine 2016., pri zatvaranju posljednjeg Međunarodnog euharistijskog kongresa u gradu Cebu na Filipinima, papa Franjo proglasio je Mađarsku i njezin glavni grad za domaćina idućeg, 52. međunarodnog euharistijskog kongresa. Mađarskoj je ta čast pripala drugi put u povijesti, nakon što je u svoj glavni grad 1938. godine privukla preko pola milijuna vjernika i sudionika kongresa, kao svojevrсни vapaj zemaljske Crkve za mirom kojemu je prijetilo galopiranje strahota novog svjetskog rata. Jednako tako, i ovogodišnji euharistijski kongres nosi svoju poruku i težinu, u vremenu koje je u konstantnoj nestabilnosti.

Pripreme za održavanje Međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti počele su već 2017. godine, i to ne samo na administrativnoj razini, nego ponajviše na razini duhovne priprave. Službene pripreme pokrenuo je Papinski odbor za međunarodne euharistijske kongrese u Rimu, na čelu s nekadašnjim papinskim ceremonijarom, nadbiskupom Pierom Marinijem, dok je u Budimpešti formiran Generalni sekretarijat, na čije je čelo imenovan svećenik Kapošvarske biskupije

„Euharistija nas potiče da se osjećamo kao jedno tijelo, da budemo slomljeni za ostale. Dragi braćo i sestre, dopustimo da nas susret s Isusom u euharistiji preobrazi, kao što je preobrazio velike i hrabre svetce koje častite. Pri tom mislim na svetog Stjepana i svetu Elizabetu. (...) Ovaj međunarodni euharistijski kongres mjesto je dolaska, ali je prije svega polazište – s obzirom na to da nas Isusov put poziva da gledamo naprijed, da pozdravimo prekretnicu milosti”. /papa Franjo/

dr. Kornél Fabry. Za slogan i temu kongresa izabran je redak psalma *Svi su moji izvori u Tebi* (Ps 87,7). Kardinal Péter Erdő, nadbiskup ostrogonjsko-budimpeštanski, pri pokretanju službene pripreme i organizacije kongresa istaknuo je glavni cilj tog izvanrednog događaja cjelokupne Crkve „osnažiti našu vlastitu vjeru u euharistiju i pokazati svijetu snagu katoličkog uvjerenja”. Kao himna Kongresa izabrana je ona koja je skladana za prigodu kongresa 1938. godine. Kardinal Erdő obrazložio je ponovnu uporabu iste himne u činjenici da je pjesma davala nadu i utjehu mađarskim katolicima tijekom dugog trajanja strahota Drugog svjetskog rata i zla komunističke diktature.

Tijekom Ad limina posjeta Mađarske biskupske konferencije Svetom ocu papi Franji, blagoslovljen je misijski križ koji je izradio zlatar Csaba Ozsvári, u čijem se središtu nalaze relikvije svetog Križa, dok je cijela površina optočena relikvijama brojnih mađarskih svetaca i blaženika. Taj križ proputovao je cijelu Mađarsku i okolne zemlje, pozivajući na sudjelovanje

u euharistijskom kongresu, a svojom prisutnošću uzveštao je i svečanu proslavu 50. obljetnice ustanovljenja naše Subotičke biskupije u katedralnoj bazilici sv. Terezije Avilske 2018. godine.

Održavanje kongresa uvelike je omela neočekivana pandemija. No organizatori se nisu prepustili neizvjesnosti te se s velikom nadom datum održavanja odgodio za 2021. godinu. Sekretarijat se stoga dao na još agilnije i detaljnije planiranje cjelokupnog događaja, što je rezultiralo izuzetno bogatom ponudom duhovnih, ali i kulturno-društvenih događaja tijekom održavanja Kongresa.

RADOST SUSRETA U BUDIMPEŠTI

Euharistijski kongres svečano je otvoren 5. rujna, svetom misom na Trgu heroja, koju je u zajedništvu s mnoštvom biskupa i svećenika predvodio kardinal Angelo Bagnasco, umirovljeni nadbiskup Genove i predsjednik Vijeća biskupskih konferencija Europe. Otvorenju su nazočili deseci tisuća vjernika, ponajviše učenika katoličkih škola u Mađarskoj, od kojih je njih oko 1.200 upravo tog dana i primilo svoju prvu pričest. Kardinal Bagnasco u propovijedi je poručio kako „... s ove idealne propovjedaonice, glas pastira, glas ovog skupa koji korača naprijed, nastoji ponizno i radosno pokucati na srca europskih naroda i otići dalje, do najudaljenije točke na zemlji (...) slab, ali odjekuje tijekom stoljeća i obilježen je krvlju mučenika (...) da unatoč ograničenjima i sjenama svoje djece, Kristovo svjetlo sja u Crkvi!”. Posvetivši mnoge riječi mladeži okupljenoj na svetoj misi, kardinal se osvrnuo na žar mladosti koja je Crkvi potrebna, ali i upozorio mladež da ona sama treba Isusa, jer samo s Njime Crkva može nanovo pomlađivati i osnaživati svijet. „Crkva nema drugo ime za proglašavanje i klanjanje, od onog Isusa

Krista. Upamtite, Njegovo lice je evanđelje, Njegova prisutnost je euharistija!” – zaključio je kardinal.

U danima koji su uslijedili, plemeniti grad na Dunavu vrvio je hodočasnicima, a ulice su bile prožete neopisivom radošću susreta, koju kao da se moglo dlanom uhvatiti u zraku. Organizatori kongresa svim hodočasnicima i posjetiteljima nastojali su pružiti što više različitih sadržaja, od onih duhovnih, do kulturnih i zabavnih. U prostorima kongresnog i izložbenog centra Hungexpoa, svakog dana održavalo se bogoslužje jutarnje molitve, kateheze, radionice, predavanja i tribine s brojnim svjedočanstvima vjere u euharistiju. Te sadržaje predvodili su biskupi i kardinali iz cijelog svijeta, među kojima i zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić, koji je u petak 10. rujna predvodio

jutarnju molitvu, a posjet je iskoristio i za pohod hrvatskoj zajednici te hrvatskom obrazovnom centru u Budimpešti. U kratkoj propovijedi istaknuo je svog prethodnika na katedri zagrebačkih nadbiskupa, bl. Alojzija Stepinca, te podsjetio na njegove riječi koje je uputio upravo

na posljednjem euharistijskom kongresu u Budimpešti 1938. godine: „...u tim strašnim danima, što ih proživljuje ljudski rod, vjerujemo čvrsto, što više, čvršće nego ikada, da postoji jedna svemoguća ljubav, koja je u stanju povezati sve narode u jednu sretnu veliku obitelj. To je ljubav Krista Boga u presvetoj euharistiji. Ta vjera u svemoguću ljubav okupila nas je ovdje sa svih strana svijeta... Sveta euharistija zlatni je vez ljubavi, koji veže čovjeka s Bogom. Ona je zlatni vez, koji veže pojedince, koji veže pojedine obitelji, pojedine narode i države... Mi katolici u to vjerujemo. Mi vjerujemo, i zato ponavljamo s punim uvjerenjem riječi svetoga Ivana Apostola: *Nos credimus caritati, quam Deus habet in nobis. Mi vjerujemo ljubavi koju Bog ima prema nama*”.

Prvi put na kongresu čula se i sveta misa „Le Devleske” na Lovari, jeziku mađarskih Roma, koja je služena također u prostorima Hungexpoa. Posjetitelji su mogli posjetiti čak tri tematske izložbe u budimpeštanskim muzejima: „Svjetlost Orcáda” (crkvena baština grkokatolika u Mađarskoj), „Moji svjedoci” (uspomene na Međunarodni euharistijski kongres 1938. godine) i

„Ljubav s tisuću lica” (različiti vidovi karitativne skrbi Crkve u Mađarskoj i svijetu). Za sve vjernike i hodočasnike grkokatolike, 8. rujna je u peštanskoj bazilici sv. Stjepana služena istočna liturgija sv. Ivana Zlatoustog, koju je predvodio melkitski grkokatolički patrijarh Youssef Absi iz Sirije.

U predvečerje svršetka Kongresa, oko stotinu tisuća vjernika okupilo se na trgu ispred imponantnog zdanja mađarskog parlamenta, gdje je svetu misu predvodio kardinal i mađarski primas, nadbiskup Péter Erdő. Nakon svete mise, formirana je grandiozna procesija s Presvetim oltarskim sakramentom, nalik onoj u Rimu. Prateći Krista u euharistiji, mnoštvo je klicalo pjesmom i molitvom, a svijeće u rukama tvorile su zadivljujuću povorku svjetla, kao da se samo zvjezdano nebo prosulo po slikovitim ulicama Budimpešte. Taj dan dobio je i ekumenski značaj, s obzirom na to da mu je nazočio carigradski i ekumenski (vaseljenski) patrijarh pravoslavne crkve Bartolomej, koji je

održao prigodni govor o nužnosti euharistijske usredotočenosti Crkve, jer će samo po njoj doći do konačnog ujedinjenja Zapada i Istoka: „Euharistijsko ostvarenje Crkve u zajedničkom kaležu i zajedničkom kršćanskom svjedočenju u svijetu, vizija je i san svih nas!”.

SVEČANA MISA ZATVARANJA

U nedjelju, 12. rujna, Statio Orbis – svečanu misu zatvaranja 52. međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti predvodio je Sveti otac, papa Franjo. Naime, on je i prvi papa koji je pohodio neki euharistijski kongres nakon 2000. godine, a to je ujedno i njegov prvi pastoralni pohod Mađarskoj. U budimpeštanskoj zračnoj luci Papu su srdačno dočekali apostolski nuncij nadbiskup Michael Blume, mađarski veleposlanik pri Svetoj stolici Eduard Habsburg-Lothringen te mađarski crkveni i državni velikodostojnici, dok se s premijerom Viktorom Orbánom i predsjednikom Jánosom Áderom susreo u Muzeju lijepih umjetnosti. Na istom mjestu, Papa se susreo sa svim biskupima Mađarske kojima

je uputio tople riječi ohrabrenja u vršenju poslanja Kristove Crkve: „...da bi bili biskupi današnjice potrebne su četiri vrste bliskosti: bliskost s Bogom, bliskost među vama, bliskost s vašim svećenicima, bliskost s vjernicima (...) Ako želimo da rijeka evanđelja, također ovdje u Mađarskoj, prođe u živote ljudi i dovede do bratskog i solidarnijeg društva, Crkva mora izgraditi nove mostove dijaloga”. Veliki naglasak papa Franjo stavio je na njegovanje međusobnog bratstva i prihvaćanja različitosti, koje samo može biti na korist sveopće evangelizacije. Naposljetku, Sveti otac susreo se s predstavnicima drugih kršćanskih, ali i židovskih zajednica u Mađarskoj.

Na Trg heroja, Papa je pristigao u papamobilu kroz razdragano mnoštvo od preko stotinu tisuća ljudi koji su tijekom cijelog jutra hrlili u središte glavnog grada. Svetu misu skladno je i dostojanstveno pratio impozantan zbor od preko tisuću pjevača, ne samo katolika nego i pripadnika drugih kršćanskih zajednica.

„Euharistija nas potiče da se osjećamo kao jedno tijelo, da budemo slomljeni za ostale. Draga braćo i sestre, dopustimo da nas susret s Isusom u euharistiji preobrazí, kao što je preobrazio velike i hrabre svetce koje častite. Pritom mislim na svetog Stjepana i svetu Elizabetu. (...) Ovaj Međunarodni euharistijski kongres mjesto je dolaska, ali je prije svega polazište – s obzirom na to da nas Isusov put poziva da gledamo naprijed, da

pozdravimo prekretnicu milosti” – poručio je Sveti otac u svojoj nadahnutoj propovijedi.

Na kraju svete mise papa Franjo je predvodio molitvu Angelusa, pri kojoj se spomenuo kardinala Stefana Wyszyńskog i majke Elżbiety Róże Czacke koji su upravo tog dana proglašeni blaženima u Poljskoj. Na kraju je okupljenom mnoštvu uputio sljedeće riječi: „Želim vam reći ‘köszönöm’, hvala, hvala vam, narode Mađarske. (...) Ovo vam želim: da križ bude vaš most između prošlosti i budućnosti. Vjerski osjećaj bio je žila kucavica ove nacije, toliko vezane za svoje korijene. Ipak, križ, zasađen u zemlju, ne samo da nas poziva da se dobro ukorijenimo već i podignemo te pružimo ruke prema svima. (...) Križ nas potiče da svoje korijene učvrstimo, ali bez odbojnosti; crpiti iz izvora, otvarajući se žeđi muškaraca i žena našeg vremena”.

Sveti otac se u kasnim popodnevnim satima oprostio od mađarskih vjernika i sudionika Kongresa u budimpeštanskoj zračnoj luci te se uputio na svoje 54. apostolsko putovanje u Slovačku. Idući Međunarodni euharistijski kongres 2024. godine će s panonske ravni preseliti u planinske visine Anda – Quito, glavni grad Ekvadora u Južnoj Americi. Svoje svjedočanstvo i doživljaje s 52. međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti, s nama je podijelio vjeroučitelj Ádám Ljubanić iz Mola/

S obitelji na Kongresu

Prije nekoliko tjedana završio se Euharistijski kongres u Budimpešti, na kojem sam osobno sudjelovao sa svojom ženom i sinom. Željno smo iščekivali odlazak u Budimpeštu jer smo bili svjesni da taj vikend sprema jako puno milosti za nas. U petak smo stigli u glavni grad Mađarske i odmah smo pošli u arenu „Papp László” gdje se održao „Forrás pont” (hrv. Izvorište) – kršćanski susret mladih. Sudjelovalo je oko 10.000 mladih, mnogo smo pjevali, slušali svjedočanstva o euharistiji i klanjali se pred Presvetim. Ne mogu riječima opisati atmosferu koja se ondje vladala. S toliko tisuća mladih zajedno smo častili Isusa u euharistiji. Meni je osobno bilo jako važno što smo to doživjeli obiteljski, sa sinom koji je tek napunio godinu dana. Sutradan, u subotu, prisustvovali smo svetom misi koju je služio mađarski kardinal Péter Erdő, a poslije toga je bila procesija duga tri-četiri

kilometra, koja je trajala više od dva sata. Organizatori su procijenili oko 100.000 sudionika na toj procesiji, a biti dio toga neopisiv je osjećaj. Osobno, još nikad nisam sudjelovao na tako velikoj procesiji, a ono što je nas još više dotaklo jest da su ljudi neprestano pjevali ili molili. Kada bismo stigli do refrena himne Kongresa, svi bismo digli uvis naše svijeće: u tom trenutku i istinski sam proživio Isusove riječi: *Vi ste svjetlost svijeta*. U nedjeljno jutro pošli smo na glavni trg Budimpešte, gdje smo čekali da stigne papa Franjo. Bilo nas je još više nego u subotu uvečer na misi! Kada se Sveti otac pojavio u papamobilu i počeo obilaziti vjernike, svuda smo samo čuli ovacije. Kada je stigao do nas, na samo par metara udaljenosti, nama su nestale riječi. Bio je to tako rijedak trenutak da smo osobno i iz blizine vidjeli namjesnika Kristova. Na kraju krajeva, mogu reći da će taj vikend u Budimpešti biti nezaboravan za mene, ali i cijelu moju obitelj. Jako smo malo odmarali, ali mogu reći da smo stigli kući još svježiji nego kad smo otišli. /Ádám Ljubanić, vjeroučitelj iz Mola/

Bdijenje uoči bunaričkog proštenja: „Obraćanje prethodi svakoj ljudskoj slozi”

Molitvenom bdijenju 28. kolovoza, uoči proštenja najvećega marijanskoga svetišta u Vojvodini, na Bunariću kod Subotice, predsjedavao je mons. Tomo Vukšić, vrhbosanski nadbiskup koadjutor. Unutar bdijenja slavljen je pokorničko bogoslužje i organizirana molitvena procesija sa svijećama uz molitvu akatista Bogorodici.

Dr. Ivica Ivanković Radak, biskupski savjetnik i sudski vikar Subotičke biskupije, u homiliji je utvrdio da se u razmatranju o grijehu ne bavimo promišljanjima o griješnom svijetu, o zlu u drugome, u društvu, nego gledamo u same sebe. „Grieh nije središte kršćanske poruke”, rekao je propovjednik. „Ključne Isusove riječi su ljubav i radost. Bog je veći od grijeha. Katkada smo shrvani osjećajem bespomoćnosti usred svijeta zla i podjela. To nije Isusov duh koji se hrabro borio protiv grijeha i konačno ga svladao kao uskršli Gospodin. Bilo bi opasno i podcijeniti ozbiljnost grijeha. Neki su skloni grijeh svesti na propuste na koje mi ne možemo utjecati, relativizirajući tako grijeh i skidajući osobnu odgovornost. Ipak, mi u svojim činima i stavovima nešto izričemo od onog konačnog usmjerenja našeg života, ili prema zlu ili prema dobru. Pravi odgovor na te poglede mora doći iz dubljeg uvida u to što grijeh stvarno jest. Grijeh poimamo kao kršenje Božjih zapovijedi, i to je istina, no to zvuči previše formalno. Dublju duhovnu svijest izražavamo ako grijeh pojasnimo kao odbijanje Božje ljubavi. Bog nam savjetuje, zapovijeda, nalaže za naše dobro. Grijeh je razarajuća i otrovna snaga koja prožima naš svijet. Prodire i u naša srca. Ima svoje korijene u ljudskom srcu, u našoj slobodi”, kazao je on.

Govoreći o slici Zakejeva obraćenja, Ivanković Radak rekao je: „Isusu je obraćenje nešto najvrijednije i najdragocijenije što se može dogoditi u čovjekovu životu. Zakej je javno poznati grešnik, koji se ne može sakriti ni pred kime i koji je od svih osuđen, a vjerojatno i napušten, osim od onih koji su od njega imali koristi. Raspolaže velikim svotama novca koje skuplja od ostalih carinika, a sve daje Rimljanima. Zakej je čuo za Isusa pa ga je poželio vidjeti, no zbog niska rasta i velikog mnoštva nije mogao doprijeti do Isusa. Vjerojatno je bilo i onih koji su ispružili ruku ili nogu da takav čovjek tamo ne stigne. Te zapreke mogu se tumačiti i na duhovni način. Kada se netko odluči doći do Isusa, nerijetko se pojavljuju

mnoge zapreke. Ipak, Zakeju nije važno bilo što će drugi misliti kada ga ugledaju na drvetu. Jedino mu je bilo važno vidjeti Isusa. Zakej je ostvario svoj cilj. No možda se u tome krije jedna njegova duhovna površnost. Kada je čuo da Isus dolazi u grad, želio ga je vidjeti. Nije želio da ga Isus dotakne i da ga obrati. Čak nije htio ni da ga Isus vidi. Svi smo mi ponekad slični Zakeju, osobito u želji za promatranjem koje nas ne obvezuje. Tako neki s udaljenosti razmišljaju što bi uvijek netko drugi trebao učiniti. Svatko od nas ima neko svoje omiljeno ‘životno stablo’ na koje se sklanjamo da bismo mogli prebacivati drugima. Važna je činjenica ulaska Isusova u Zakejovu

kuću. Isus je mogao i vani izreći Zakeju svoju poruku. No on ulaskom u kuću grešnika želi pokazati da ga ne osuđuje, da ga ljubi. On Zakeju želi povratiti izgubljeno dostojanstvo.”

Zaključivši homiliju, propovjednik je pozvao hodočasnike na ispovijed. Tijekom procesije sa svijećama do glavnoga oltara, unutar koje je nošena preslika slike Gospe od suza iz Siracuse, vlč. **Dragan Muharem** i **Nevena Mlinko** svečano su predmolili akatist Bogorodici.

Uslijedila je dvojezična euharistija koju je predslavio mons. **Stjepan Beretić**, župnik subotičke župe sv. Terezije Avilske.

Slavlje bdijenja i euharistije oplemenio je domaći zbor subotičke župe Marija Majka Crkve, a za harmonijem je bio kantor i orguljaš **Mario Bonić**.

U bdijenju su, unatoč hladnoj noći, sudjelovali mnogobrojni hodočasnici iz subotičkih župa, iz Župa u okolici i iz Sombora, Bača, Bođana, Vajske i Plavne. /Zv./

Bunaričko proštenje s nadbiskupom Tomom Vukšićem

Nadbiskup koadjutor vrhbosanski mons. Tomo Vukšić predslavio je 29. kolovoza središnje misno slavlje u svetištu Gospe od suza na Bunariću na proštenju Sirakuške Gospe koja se ondje časti i kojim je završeno ovogodišnje slavlje Dužijance.

„Po zagovoru Gospe od suza, sa zahvalnošću prikazujemo svoje radosne suze koje su dio čovjekova života u njegovim lijepim trenucima te molimo Gospodina Boga da se takvi događaji, susreti i djela, po Njegovu blagoslovu i čovjekovoj suradnji, umnože u životima svih ljudi”, kazao je nadbiskup Vukšić u uvodu homilije. „Prinosimo, također, svoje suze žalosne, kao i sve svoje slabosti i nedaće, koje su nam se dogodile. Prikazujemo i ljude koji su bili uzrok naših žalosti s molitvom Bogu

radosti, zbog sadašnjosti koju se živi u dobru i pobjedi nad takvom prošlošću”.

„Želimo biti blizu posebice majkama koje su imale razloga plakati nad sudbinom svoje djece, onima koje su danas ovdje kao i svima koje trpe bilo gdje u svijetu. I osobito molimo za one koje trpe zbog sadašnjih nedaća, bolesti, progona i ovisnosti svojih sinova i kćeri. Posebice pak za one čijom dušom *razboljenom, rastuženom, ražaljenom, prolazio mač je ljut*, jer su im djeca, kao žrtve nepravde i nasilja, izgubila živote. Neka im svima dragi Bog, po zagovoru Blažene Djevice Marije, izliječi svaku bol u duši! Neka im po vjeri u uskrsnuće obriše svaku suzu žalosti! Neka njihovu djecu vrati na pravi put i neka svim ljudima udijeli dar obraćenja! Neka sva djeca budu zdrava i zaštićena! Neka napre-

duju u mudrosti i milosti kod Boga i ljudi te neka budu poslušna svojim roditeljima. Neka se očevi i majke, stoga, mogu opravdano diviti onome što se govori o njihovoj djeci. Neka sva djeca rastu, jačaju i napunjavu se mudrosti i neka milost Božja bude na njima, na njihovim majkama i očevima”, zaključio je nadbiskup Vukšić.

Na koncu mise, rektor svetišta **preč. Željko Šipek** (kojemu je to prva organizacija bunaričkog proštenja) zahvalio je nadbiskupu, a bandaški par, **Daniel Kujundžić i Kristina Matković**, uručio je sliku u tehnici slame s njegovim biskupskim grbom. Slavlje euharistije oplemenio je domaći zbor subotičke Župe

da se, također njegovim blagoslovom i suradnjom ljudi te uspostavom mira u svijetu, obriše sve žalosne suze i da se zauvijek ugase svi njihovi uzroci”, kazao je on.

„U trenucima radosti Blažene Djevice Marije, kao i razdobljima patnje i bola, suze radosnice ili žalosnice bile su dio njezina života”, rekao je propovjednik. „Uskrsnuće Isusovo nije izbrisalo Marijino sjećanje na bol i suze niti ožiljke na duši”, nastavio je nadbiskup, „ali je vratilo osmijeh na njezino lice, radost u dušu i vjerojatno uzrokovalo suzu od radosti. Tako je jedno Marijino oko, moglo bi se kazati slikovito, nastavilo plakati zbog sjećanja na bol, a drugo je, što je mnogo važnije, prosuzilo od radosti zbog Isusove pobjede, koja je nadvladala bol i smrt i otvorila vrata vječnoga života svakom čovjeku. To je stanje podijeljenih osjećaja između žalosti, zbog sjećanja na tešku prošlost, i

Marija Majka Crkve s članovima Katedralnog zbora „Albe Vidaković” kojim je ravnao i za harmonijem bio **Mario Bonić**. Misi je, osim vjerničkoga mnoštva, bandaškog para, nazočila predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, direktor Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanica” **Marinko Piuković**, predsjednik DSHV **Tomislav Žigmanov** te konzul prvog razreda u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici **Hervoja Vuković**.

Jutarnju dvojezičnu misu služio je **preč. Ferenc Fazekas**, generalni vikar Subotičke biskupije, a biskupsku misu proštenja na mađarskom jeziku biskup Slavko Večerin uz nagovor i pozdrav koji je mađarskim vjernicima izrekao nadbiskup Vukšić. Bunaričko proštenje zatvoreno je večernjom dvojezičnom svetom misom za bolesnike koju je predslavio **vlč. Csaba Paskó**, ravnatelj Caritasa Subotičke biskupije. /Zv./

Biskup Večerin na proštenju svetišta u Doroslovu: „Marija pripada svim generacijama”

Blagdan rođenja Blažene Djevice Marije svečano je 8. rujna proslavljen u marijanskom svetištu Subotičke biskupije u Doroslovu, misnim slavljem na hrvatskom jeziku koje je predvodio subotički biskup Slavko Večerin, kao i središnjim misnim slavljem koje je na mađarskom jeziku predvodio pečuški biskup Lászlo Félöldi.

„Slaveći rođendane ili jubileje mislimo na dio života i vremena koji je prošao i na sve ono što je tijekom tog dijela života i tog vremena učinjeno. Marija ne pripada prošlosti. Ona je naša suvremenica. Ona pripada svim generacijama. U njezinu rođenju Bog je napravio jedan odlučan iskorak u pripravi stvaranja novog svijeta i novog čovjeka koje će se dogoditi u susretu ljudskog i božanskog u Isusu. Marijino rođenje bila je priprava Njegova utjelovljenja. Zato Marija nadilazi povijest i vrijeme i zato je, Marija prisutna u svakom trenutku povijesti. Bila je i s našim predcima, a prisutna je i danas je s nama”, kazao je biskup Večerin u homiliji.

„Slaveći Marijin rođendan trebali bismo se staviti Bogu na raspolaganje da bismo činili ono što on od nas očekuje u ovom našem vremenu, umjesto da neprestano žalimo i plaćemo nad svojim vremenom i društvom koje je sekularizirano i izgubilo osjećaj za Boga ili da upiremo prstom u one koji u ovom vremenu i društvu misle i žive drugačije od nas. Umjesto prigovora, mi kršćani trebali bismo se

radije zapitati jesmo li mi učinili i činili ono što se od nas očekuje, jesmo li ono naše ljudsko, makar nam se ponekad čini slabo i bespomoćno, opterećeno lošim nasljeđem našeg rodoslovlja, stavili Bogu na raspolaganje. Puno toga želimo promijeniti u svojim životima, u obiteljima, u društvu, u Crkvi, u svijetu. Želje ostanu tek želje i zato se ništa ne mijenja, nego danas živimo gotovo jednako loše kao što smo živjeli jučer. Jučer su nam drugi bili krivi, a tko je danas? U čemu griješimo? Griješimo ili zato što mnogo toga što poduzimamo, poduzimamo bez Boga ili zato što ništa ne poduzimamo,

nego očekujemo da će Bog bez nas nešto poduzeti. Ni jedno ni drugo ne funkcionira i ne može funkcionirati. Samo surađujući s Bogom i dozvoljavajući Mu da On po svom Duhu Svetome u nama izvede preobrazbu, moći će se dogoditi preobrazba nas, naših obitelji, društva, Crkve, svijeta i vremena u kojem živimo”, zaključio je mons. Večerin.

Hodočasnici Hrvati koji dolaze na to proštenje uglavnom pripadaju župama zapadne Bačke: Sonta, Bač, Vajska, Plavna, Bođani, Odžaci, Apatin i Sombor, a bilo je hodočasnika i iz Novog Sada i okolice, Subotice i okolice te hodočasnika Slovaka iz Selenče. Misa je služena na otvorenom prostoru svetišta, a tijekom cijelog dana bila je prigoda za ispovijed. Po uredbi mons. Večerina, misne nakane pridružene su nakanama Svjetskog euharistij-

skog kongresa, koji se istovremeno slavio u Budimpešti, te je hodočašće bilo pod motom Kongresa *Svi su moji izvori u tebi*.

Na uočnicu proštenja, 7. rujna, u svetištu Marije pomoćnice kršćana u Doroslovu, večernju misu na hrvatskom jeziku u kapeli svetišta predvodio je **dr. Marinko Stantić**, župnik u Baču. Središnju misu proštenja za hodočasnike na mađarskom jeziku, kojih je mnogo došlo iz cijele Bačke, predvodio je biskup Félöldi, u koncelebraciji s biskupom domaćinom Večerinom i brojnim svećenicima. /Zv./

20 godina školskog vjeronauka u Srbiji: Dobra i manje dobra iskustva

Školske godine 2001./2002. vjeronauk je nakon više od pola stoljeća ponovno uveden u školski sustav Republike Srbije, Uredbom o organiziranju i ostvarivanju vjerske nastave i nastave alternativnog predmeta u osnovnoj i srednjoj školi koja je objavljena 27. srpnja 2001. Određeno je da vjerska nastava i građanski odgoj budu fakultativni predmeti (izborno obvezni), a tradicionalne crkve i vjerske zajednice (Srpska pravoslavna Crkva, Katolička Crkva, Slovačka evangelička Crkva, Reformirana kršćanska Crkva, Evangelička

KAKO DO DOBROG KATEHETE?

„U katoličkim biskupijama u Srbiji, nakon zabrane održavanja vjeronauka u školama, on je nastavljen u crkvenim prostorima, a držali su ga dotadašnje katehete, svećenici i časne sestre, gdje god je to bilo potrebno. Vremenom je sve više postajala župna kateheza s naglaskom na pripremu djece i mladih na sakramente inicijacije te zaručnika u pripravi za brak”, podsjeća Pekanović na skoriju povijest kateheze u našim krajevima. „Šezdesetih godina prošlog stoljeća dogodilo se izvjesno popuštanje negativnog stava vlasti prema crkvenim zajednicama u tadašnjoj Jugoslaviji i prvi studenti iz raznih biskupija odlaze na studij u inozemstvo. Istodobno se dogodio i Drugi vatikanski koncil koji je unio *novi i svjež zrak* u sve pore crkvenog života, a posebno na crkvenim učilištima. Polako su stasale generacije svećenika, redovnika i redovnica spremnih na najveći angažman u cjelokupnom životu svojih zajednica, a posebno u obnovi pastoralnog djelovanja”, navodi on.

Devedesete godine prošlog stoljeća donijele su raspad zajedničke države, odvajanje katoličkih zajednica i njenih ustanova od matičnog korpusa što je zahtijevalo od naših biskupa novo promišljanje i iznalaženje alternativnih rješenja. „Jedna od tih odluka bila je da se u Subotičkoj biskupiji osnuje Teološko-katehetski institut na kojemu bi laici mogli dobiti teološku i pedagošku izobrazbu te nakon studija pomoći u pastoralnom djelovanju na našim župama, a tim iskustvom polako se pripravljalati za eventualni povratak vjeronauka u škole, što se vrlo brzo pokazalo dobrim rješenjem”, navodi Pekanović.

POTEŠKOĆE I NESNALAŽENJA

U jesen 2001. godine dogodio se i simbolični ulazak „Crkve u školu”. U tjednu u kojemu se trebao održati prvi sat vjeronauka u somborskoj gimnaziji, školu su posjetili episkop bački **Irenej Bulović**, tadašnji biskup subotički **Ivan Pénzes**, imenovani vjeroučitelji, predstavnici Grada i Školske uprave te dio članova kolektiva i dio učenika koji su se opredijelili za vjersku nastavu. Bila je to prilika da se od najodgovornijih ljudi iz Crkve čuje o njihovom pogledu na novi prostor (školu) koji se

kršćanska Crkva te Islamska zajednica i Židovska zajednica) trebale su izraditi planove i programe novog predmeta, kao i odabir i stručno osposobljavanje kadra za vjeronauk. *Zvonik* podsjeća na tu obljetnicu kraćim pregledom onoga što se postiglo, u čemu nam je pomogao preč. Josip Pekanović, pročelnik Katehetskog ureda Subotičke biskupije i predstavnik Katoličke Crkve u Srbiji u Komisiji za vjersku nastavu u dosadašnjem mandatu.

Komisiju za vjersku nastavu činili su predstavnici sedam tradicionalnih crkava i vjerskih zajednica, Ministarstva prosvjete i Ministarstva vjera. Prečasni Josip Pekanović na čelu je Katehetskog ureda Subotičke biskupije i bio je predstavnik Katoličke Crkve u Komisiji do isteka mandata. „Ona je imala ovlasti pratiti tijek provođenja svih donesenih odluka u vezi s implementacijom novog predmeta u sustav obrazovanja i odgoja te ukazivati na uočene propuste i predlagati moguća nova, odnosno, bolja rješenja”, kaže on. Postoje podatci da se razgovara unutar državnih i crkvenih vlasti o izboru članova za novi mandat.

otvara vjeroučiteljima i katehetama da u ime Crkava koje ih šalju budu autentični tumači i svjedoci istine, ljubavi i nade koju nam je u evanđelju darovao Krist Gospodin i da te vrijednosti neumorno pred vjeroučenicima i u svojim kolektivima žive.

„Vremenom smo se sve više susretali s poteškoćama pa i s nesnalaženjima u novim ulogama. Bilo je kolektiva u kojima se vjeroučitelji nisu uvijek najugodnije osjećali, bilo je roditelja koji su navraćali u župne urede s molbom da njihova djeca vjeronauk pohađaju u crkvenom prostoru s objašnjenjem da se za sat vjeronauka *djeca nepotrebno razdvajaju*. A nije bio ni malo svećenika koji su strahovali za budućnost župne kateheze. Sve to, na sličan ili malo drugačiji način, već se dogodilo ili događalo u većini zemalja u kojima se vjeronauk vraćao u škole poslije više desetljeća komunističke vlasti”, dodaje Pekanović.

UDŽBENICI, PLANOVI I PROGRAMI

Prije dvadeset godina za izradu plana i programa katoličkog vjeronauka za školu bilo je premalo vremena. U takvoj situaciji dobro je došlo iskustvo svećenika i redovnika u izvođenju župne kateheze i izradi udžbenika od prvog do osmog razreda osnovne škole. Taj plan i program poslužio je više od petnaest godina, pomogao da se steknu vrijedna iskustva, ali sve snažnije otkrivao nove prostore, nove probleme, koji su tražili nov pristup problematici današnjeg mladog čovjeka i nove odgovore na te izazove. Na poticaj Vladine Komisije za školski vjeronauk, sve crkve i vjerske zajednice pristupile su izradi novih planova i programa za vjersku nastavu. Uz velikodušnu pomoć svećenika, profesora i vjeroučitelja predloženi plan i

program dobio je suglasnost Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda, zatim svih zaduženih odbora u Ministarstvu prosvjete i sporta i time je dobio zeleno svjetlo za upotrebu u školskoj 2015./2016. godini.

„Uz plan i program za svaki nastavni predmet važni su kvalitetni udžbenici, kao i razni nastavni materijali. Ipak, i od navedenog, daleko najvažniji su stručni, kompetentni, i iznad svega u svoj poziv i posao zaljubljeni nastavnici. Jedino su takve osobe spremne, dok stoje pred povjerenom im djecom i mladima, zaboraviti na sve drugo i biti samo za njih. Veliko je povjerenje svih roditelja koji su dozvolili i žele da u život njihove djece uđu i njihovi učitelji i nastavnici te ih povedu kao vjerni pratitelji putovima njihove mladosti i pripreve za život. Ako je istina da bi svi prosvjetni radnici trebali biti ne samo prenositelji nekoga znanja već uzori koji se mogu i trebaju slijediti, onda to posebno vrijedi za vjeroučitelja. Katehetski ured Subotičke biskupije prati rad naših vjeroučitelja, spreman je pomoći i intervenirati gdje god se za to ukaže potreba, ali očekuje i od samih vjeroučitelja da izgrađuju i potiču međusobnu suradnju u zajedničkom naporu da se razina stručnosti i kompetencija neprestano podiže. S istim ciljem Katehetski ured i Teološko-katehetski institut organiziraju stručne seminare svake godine u ljetnim mjesecima za vjeroučitelje mađarskog govornog područja, a početkom listopada za vjeroučitelje hrvatskog govornog područja. Mjesta održavanja tih susreta su Subotica i Sombor. Važno je istaknuti da je proteklih godina bilo i seminara u organizaciji Ministarstva prosvjete na kojima su također sudjelovali i katolički vjeroučitelji”, završava naš sugovornik. /**M. Tucakov**/

Proštenje na Hrvatskom Majuru

Već 27 godina bivši i sadašnji stanovnici Hrvatskog Majura okupljaju se prve nedjelje u rujnu na proštenje, proslavljajući svoga nebeskog zaštitnika sv. Marka Križevčanina. Svetu misu proštenja 5. rujna predvodio je ovogodišnji mladomisnik vlč. Damjan Pašić, bajmački kapelan, u zajedništvu s domaćim sinom mons. Andrijom Anišićem, župnikom Župe svetog Roka, te domaćinom vlč. Draganom Muharemom.

Župnik je na početku mise pozdravio nazočnoga gradonačelnika Subotice **Stevana Bakića**, predstavnike gradskih ustanova, predstavnika Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Ivana Rukavinu** te predsjednika Mjesne zajednice „Mala Bosna” **Vinka Stantića**. Mladomisnik je pohvalio narod koji se na misi okupio te je naglasio da će to hodočašće opstati još dugo, dokle god ima vjernika koji s ljubavlju dolaze kod Gabrićeva križa. Zahvale na kraju mise upućene su **Martinu Gabriću**, koji je pripremio oltar, te **Zlatku Gabriću** koji je sve ugostio. /Larisa Skenderović/

Hrvati triju država Mariji u čast

Dvanaesto po redu hodočašće katolika Hrvata iz triju država, Mađarske, Srbije i Hrvatske, na marijanskom svetištu Vodica – Marijin vrt u Santovu, održano je 4. srpnja.

Brojni hodočasnici, koji su došli iz katoličkih župa iz Santova, Kačmara, Gare i ostalih naselja u kojima žive i Hrvati u Bajskom trokutu, iz župe sv. Petra apostola iz Petrijevaca, iz Đakovačko-osječke nadbiskupije, prijateljske župe onoj santovačkoj, te iz župe sv. Mihovila arkandela iz Berega, okupili su se na molitvi krunice, za kojom je uslijedila sveta misa na vanjskom oltaru tog svetišta. Biskupsku misu, po pozivu kečkemetsko-kalačkog nadbiskupa **mons. Balázsa Bábela** predslavio je subotički biskup **mons. Slavko Večerin**, uz domaćega svećenika Župe Uznesenja Marijina u Santovu i nadbiskupijskoga vikara za manjinske zajednice **preč. Imrea**

Polyáka. „Drago mi je da sam došao u naše Santovo susresti se s Hrvatima koje je državna granica podijelila u tri države, a koji su ipak u Crkvi i vjeri ujedinjeni”. Biskup je također naglasio koliko su međusobni susreti i zajednička hodočašća važni za očuvanje tradicije, identiteta i baštine Hrvata katolika.

Euharistijsko slavlje uresili su mnogobrojni mladi hogočasnici iz Santova te članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Silvije Strahimir Kranjčević” iz Berega, čija svečana nošnja, među ostalim, svjedoči zajedništvo koje su Hrvati tih dvaju susjednih sela (sada) u dvjema državama imali u gotovo 300 godina zajedničkoga života. Druženje je nastavljeno i nakon mise u Domu kulture u Santovu. /Zv./

Veni Sancte u Plavnoj

U nedjelju, 17. rujna, u Župi sv. Jakova u Plavnoj slavljen je sveta misa sa zazivom Duha Svetoga za sretan i uspješni početak nove vjeronaučno-školske godine. Euharistijsko slavlje predvodio je župnik vlč. Marinko Stantić, dok je vlč. Dominik Ralbovsky ispovijedao.

Slavlje su svojim pjevanjem, sviranjem i čitanjem uveličali naša djeca i mladi, koje je za tu prigodu pri-

premila vjeroučiteljica **Kristina Ralbovsky** sa svojim animatorima **Dijanom Maroš** i **Paulinom Gurić**. Nakon svete pričesti, djeca su izvela kratki igrokaz. Držeći u rukama crvene plamice – simbol Duha Svetoga uz prigodnu pjesmu „Dođi, Duše Presveti” otvorili su svoja srca za primanje milosti, a zatim je župnik Stantić izrekao blagoslovnju molitvu i poškropio školske torbe i djecu. Nakon blagoslova, djeca su pjesmom „I mi smo djeca što vole Isusa” obećala Isusu da će zajedno s njime čista i vesela srca krenuti u nove vjeronaučne i školske pobjede. /Evica Bartulov/

Započela vjeronaučna godina za mlade u Novom Sadu

Vjeronaučna godina u Novom Sadu započela je u Župi Imena Marijina 25. kolovoza. Mladi su se okupili u vjeronaučnoj dvorani, a sve ih je dočekao i pozdravio novi župni vikar, vlč. Nebojša Stipić.

Prvi susret prošao je u ozračju upoznavanja, osluškivanja želja i potreba mladih, kao i zajedničke molitve. Na drugom susretu mladima su se pridružili gosti iz Subotice, koje je predvodio gvardijan subotičkog samostana **fra Zdenko Gruber**. Velečasni Stipić na tom je susretu govorio o stvarnosti zla.

Na blagdan Male Gospe, 8. rujna, mladi su zajedno sa župnim vikarom organizirali klanjanje. Klanjanje je započelo molitvom Večernje iz Božanskog časoslova, a nastavilo se meditacijom nad Božjom riječju i utjecajem Duha Svetoga na naš život. U drugom dijelu klanjanja, mladi su molili, meditirali i pjevali, a vlč. Stipić bio je na raspolaganju za ispovijed. Svi mladi u Novom Sadu dobrodošli su na te susrete koji se redovito održavaju svake srijede s početkom u 20 sati u vjeronaučnoj dvorani u Katoličkoj porti. /**Jelena Pinter**/

Pola stoljeća sakramenta ženidbe Jolike i Šime Raič

Pola stoljeća nakon pravih svatova, Jolika (r. Heman) i Šima Raič potvrdili su svoje bračno zajedništvo. Vjenčali su se 21. kolovoza 1971. godine, a bračne zavjete obnovili 22. kolovoza ove godine u crkvi Presvetoga Trojstva u Somboru. Obnovu ženidbene privole predvodio je preč. Josip Pekanović, župnik.

Kako su izjavili za „Hrvatsku riječ“, upoznali su se u HKUD-u „Vladimir Nazor“ jer su oboje bili folklorashi. „Ljubav je buknuła kada smo putovali na gostovanje u Osijek. Tada nije bilo mosta na Dunavu već se prelazilo skelom. I tu na toj skeli počeli smo razgovor, onda u Osijeku prošetali pored Drave i tako je počelo. Dvije godine poslije, kada je Jolika završila srednju školu, vjenčali smo se“, prisjeća se Šima. „Moja obitelj bila je u čudu, a ni svekru ni svekrvi nije baš pasalo što je *snaša* bila iz *varoši*. Nisu vjerovali da ću se prilagoditi na salašarski život i prihvatiti se svih poslova na salašu“, priča Jolika kojoj Šima nije uljepšavao salašarski život.

Ono „pravo“ vjenčanje od prije 50 godina bilo je u dva dana. Subotom je samo uz kumove obavljeno vjenčanje kod matičara, a dan poslije pod velikom misom crkveno vjenčanje. Jolika i Šima roditelji su **Elizabeti** i **Zlatku** i baka i djed četvero unučadi. „Bilo je uspona i padova, ne cvjetaju uvijek ruže, ali ako ima razumijevanja i tolerancije, a prije svega praštanja, sve se da

prebroditi. A i ako nešto baš ne štima, tu su djeca pa se okrećemo njima, sada su tu unuci“, Jolikin i Šimin recept je za zajednički život.

Jolika i Šima upoznali su se u Hrvatskom domu, a aktivni članovi ostali su i nakon vjenčanja, a to su i danas. Šima je pročelnik dramske sekcije, član IO HKUD-a „Vladimir Nazor“, a bio je predsjednik tog društva u vrijeme kada mu je poslije 2000. vraćen hrvatski predznak. Jolika je danas aktivna članica dramske sekcije, a za svoja glumačka ostvarenja nagrađivana je na dramskim susretima. /**Z. V.**/

Duhovna obnova svećenika Subotice i okolice na Kelebiji

Na početku nove pastoralne i katehetske godine, 30. kolovoza, svećenici grada Subotice i okolice na poticaj biskupa subotičkog mons. Slavka Večerina okupili su se na duhovnoj obnovi u Župi Razlaza svetih apostola na Kelebiji. Duhovnu obnovu predvodio je vrhbosanski nadbiskup koadjutor i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u Bosni i Hercegovini mons. dr. Tomo Vukšić.

Susret je započeo molitvom Trećeg časa. Uslijedio je pozdrav voditelju duhovne obnove koji je izrekao biskup domaćin Večerin. On je ujedno i zahvalio svim svećenicima koji su se odazvali njegovu pozivu za sudjelovanje u programu obnove.

Duhovna obnova sastojala se od dvaju dijelova. U prvom dijelu voditelj mons. Vukšić govorio je o duhovnosti svećenika na temeljima svetootačkih izvora. U drugome dijelu predstavio je statističke podatke koji se tiču broja krštenih i umrlih katolika na području četiriju biskupija u Bosni i Hercegovini: Vrhbosanske, Banjolučke, Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske i njihovu analizu. Prisutni svećenici imali su prigodu

upoznati se sa stanjem u Katoličkoj Crkvi u BiH te usporediti ga s istim u Subotičkoj biskupiji, što je raspravljano u daljnjem tijeku programa. Duhovna obnova završena je molitvom Anđeoskog pozdravljanja, a nakon nje uslijedio je bratski agape koji je pripremio domaći župnik i profesionalni kuhar **preč. Csaba Paskó. /IKA/**

Započela je obnova bajmačke župne crkve

Polovicom kolovoza započela je obnova župne crkve sv. Petra i Pavla u Bajmaku, objekta koji je, bez obzira na stanje njegove vanjštine, i dalje glavni ukras tog velikog sela i župe. Ipak, s pročelja nerijetko otpadaju dijelovi, krov prokišnjava, voda se slijeva ispod temelja i zbog toga je bilo potrebno da se crkva što prije renovira. Od Vlade Mađarske nedavno su dobivena sredstva u iznosu od 53 milijuna dinara za prvu fazu obnove te crkve. Ona podrazumijeva sanaciju krova i nogoštupa oko crkve te renoviranje tornja i sata.

Prečasni Róbert Erhard, novi bajmački župnik i naslovni opat, od preuzimanja te službe neprestano je u radovima. Za TV Subotica Erhard je kazao da kod tako velikih ulaganja uvijek ima i dosta neugodnih iznenađenja.

„Kada građani i mještani prolaze pokraj crkve, oni vide da je ona oronula, da je opala žbuka ili dijelovi pročelja. Međutim, u vremenu kada je crkva dograđena, početkom prošlog stoljeća, dograđeni dio je građevinski izveden vrlo loše. Zidovi se stoga sliježu i cijeli objekt se polako raspada”, kazao je on.

To je najveće ulaganje u bajmačku crkvu u posljednjih nekoliko desetljeća. Na veliku radost vjernika i drugih mještana, uz podršku Grada Subotice, sva četiri zvona u tornju i satovi bit će obnovljeni te, po najavi, osvijetljeni. Prva faza obnove trajat će do svibnja 2022. godine. U planu je i druga faza, koja će obuhvatiti renoviranje pročelja, te treća, kojom će biti obnovljeni enterijer, klupe, vitraži i orgulje.

Prva crkva u čast svetih Petra i Pavla u Bajmaku sagrađena je 1778. godine, da bi bila proširivana 1817. i 1845. U današnjem poznatom obliku, s trima brodovima, postoji od 1907. godine. /Zv./

Gradi se kapela sv. Ane u Bogarašu

U tijeku je izgradnja kapele svete Ane u Bogarašu, malom mjestu nedaleko Sente, vikariji Župe sv. Josipa u Gornjem Bregu. O povijesti nastojanja na izgradnji bogoslužnoga prostora i njihovoj završnoj fazi *Zvonik* je razgovarao sa župnikom toga mjesta, a također i Župe sv. Male Terezije u Senti, Józsefom Nagyem, potiskim arhiepiskopom.

Bogaraš je selo koje je u današnjem obliku osnovala poljoprivredna zadruga polovicom XX. stoljeća. Gotovo je u potpunosti, i tada i danas, bilo naseljeno mađarskim katoličkim življem. „Tada su političke sile jako pazile da u selu ne bude ništa vjerskoga. Nakon promjena 1990-ih godina, javila se ideja Gradske uprave Sente i mještana da se u Bogarašu izgradi crkva. Godine 1997. od zadruge dobili smo plac za crkvu i za groblje. Ubrzo smo postavili kamen temeljac za crkvu, ali tu smo zastali, jer nije bilo sredstva za nastavak radova”, kaže mons. Nagy.

Od početka 1990-ih godina u Bogarašu svete mise slavljene su jedanput mjesečno u prostoriji napuštene zgrade za sezonske radnike, koja je za to služila još od polovice prošlog stoljeća. Poslije je jedna kućica u crkvenoj porti preinačena u bogomolju. Do danas, tamo se slave mise i obavljaju svi liturgijski, katehetski i uredski poslovi. Kućica je već u prilično ruševnu stanju.

„Negdje oko 2010. godine preko Subotičke biskupije dobili smo iz SAD-a 10.000 dolara te smo postavili temelje i izgradili zidove. Iz Mađarske i Rumunjske dobili smo drvenu građu kao dar za krov, od tvornice u Kanjiži crijeva, ali ništa više pa je to stajalo tamo više od osam godina. Prošle godine mađarska Vlada putem Zaklade „Bethlen Gábor” ponudila je da se crkva završi. Pandemija je to spriječila, ali ove godine ostvarili su svoje obećanje i sada se crkva ubrzano gradi. Nadamo se da će najkasnije u jesen biti završena i posvećena. Nažalost, od postavljanja kamena temeljca do danas selo se prepolovilo i više nema 400 stanovnika kao nekada. Nadam se da izgradnja te crkve može pozitivno utjecati na život i prosperitet sela”, kaže naš sugovornik. /M. T./

Formacija za animatore Subotičkog oratorija

U Subotici je 11. rujna održana formacija za animatore Subotičkog oratorija koju je vodio Ivo Šokčić, Subotičanin, član Salezijanskog reda.

Ivo Šokčić rodom je iz Župe Isusova Uskrsnuća. Na studiju u Zagrebu upoznaje se sa salezijanskom duhovnošću i nakon završetka fakulteta, odlazi u salezijance, gdje je prije pet godina položio prve zavjete. Sada je u osmoj godini formacije za salezijanskog svećenika. Salezijanska formacija posebna je po tome što traje

deset godina. Okupljenim mladima pričao je o Mihovilu Magoneu, dječaku iz Don Boscova oratorija, žestokog temperamenta kojeg je oratorij promijenio. Mladi su nakon toga imali zadatak u manjim skupinama prodiskutirati kakva su to djeca danas koja su Mihovil Magone u oratoriju i kako im najbolje pristupiti. Bila je to dragocjena prilika mladima upoznati se s dijelom salezijanske duhovnosti od strane subotičkog salezijanca. /Vedrana Cvijin/

Biskup Gerard Žerdin u posjetu Bačkoj

Mons. Gerard Anton Žedin OFM, apostolski vikar Apostolskog vikarijata San Ramon (Peru), posjetio je 1. rujna subotičkog biskupa mons. Slavka Večerina u subotičkom Biskupskom ordinarijatu.

Biskup Žerdin, koji se nalazi na godišnjem dopustu kod otaca franjevaca u gradu u kojem je proveo najveći dio djetinjstva i koji je grad podrijetla njegove majke, upoznao je domaćega biskupa sa stanjem Crkve u Amazoniji, napose u Peru, gdje djeluje kao misionar posljednjih gotovo 50 godina (kao biskup posljednjih 18 godina). Biskup Večerin bio je zainteresiran za stanje u crkvenim zajednicama, napose nakon posebne Sinode o Amazoniji koja je održana prije dvije godine. Iskoristio je prigodu upoznati mons. Žerdina sa stanjem crkvenoga života u Subotičkoj biskupiji. Razmijenjena su iskustva u upravljanju i organizaciji Crkve na dva vrlo udaljena područja, koja su povezana podrijetlom biskupa koji su im na čelu. Biskup Žerdin 3. rujna u Župi sv. Rozalije u Temerinu slavio je svetu misu i križni put s tamnošnjim vjernicima, posvetivši i kip sv. Stjepana, mađarskoga kralja, pokraj crkve, a narednoga dana misio je u zajednicama koje okupljaju oci franjevci u Novom Sadu. /Zv./

Proštenje u Župi Uzvišenja sv. Križa u Somboru

Dana 14. rujna u crkvi Uzvišenja sv. Križa u Somboru svečano je proslavljen dan naše župe.

Jedanaest svećenika Somborskog dekanata nazočilo je svečanom proštenju. Predvoditelj misnog slavlja bio je vlč. Josip Kujundžić, svećenik iz Sonte.

Mnogo vjernika okupilo se oko Kristovog stola, a tijekom mise bilo je i prigode za ispovijed. U nadahnu-toj homiliji vlč. Kujundžić, između ostalog, rekao je: „Križ je trpljenje, nada i spas. Koliko se sramimo križa, koliko smo ga puta zatajili, a koliko smo svjesni Križa koji gledamo? I On nas gleda i poziva na izvor kršćan-stva, a Crkva da se uzdignemo da nas privuče k sebi. Bog nam je dao slobodu. Kaže: *Ako hoćeš, pođi za mnom*, ali mi pravimo kompromise. Ili jesmo njegovi ili nismo. Trećeg nema. Sjetimo se teško bolesnih, prikovanih za postelju, ovisnika, zatvorenika, teških nepravdi... Zato molimo, okrenimo se svome križu, nosimo ga s ljubavlju, strpljivo i radosno, jer u Križu je spas”.

Za orguljama je bio vlč. Gábor Drobina. Nakon mise, župnik preč. Josip Štefković vjernike je pozvao na agape. /Marica Mikrut/

Blagoslov križa pustari između Bikova i Klise

Na blagdan Uzvišenja svetog Križa, 14. rujna, na pustari između Bikova i Klise nadomak Subotice, podignut je na mjestu staroga i blagoslovljen novi križ. Križ je podigao bračni par Ana i Ivan Vojnić Tunić.

Blagoslovu križa prethodila je sveta misa u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije na Bikovu koju je predvodio župnik preč. Julije Bašić (koji je predvodio i obred blagoslova novopostavljenog križa), u zajedništvu s gvardijanom subotičkog franjevačkog samostana fra Zdenkom Gruberom i župnikom Župe Marija Majka Crkve preč. Željkom Šipekom. Po riječima Ane Vojnić Tunić, na tome mjestu križ je bio postavljen 1901. godine i do 1978. godine bio je na Stipićevoj njeni te je među narodom i dobio naziv Stipićev križ. „Ljudi koji se sjećaju kažu da je križ imao i željeznu ogradu i da su djeca često odlazila nositi cvijeće pod križ. Križ je 1978. godine odnesen ispred crkve sv. Urbana na Paliću. Zašto su ga odnijeli, ne znam. Na njegovo mjesto postavljen je običan drveni križ, koji se prije dvije-tri godine srušio. Jednostavno je istrulio. Dobro se toga sjećam, naš sin Nikola godinama je išao odnijeti cvijeće, ruže kod njegovo-
vog Isusa, i jednoga dana čim je stigao do križa, poslao mi je fotografiju da je križ srušen. Vrlo je volio taj križ. Znam da sam mu još tada rekla da će se Bog postarati da bude drugi križ, ali nisam ni sama znala da ćemo ga mi podići”, kazala

je za „Hrvatsku riječ” Ana i dodala: „Sada je došao taj vrhunac moje radosti, da baš na blagdan Uzvišenja svetog Križa možemo podići naš križ. Plačem od radosti”.

Ana je ispričala i zanimljivost da je prije mnogo godina sa svojim suprugom razgovarala tko bi što volio napraviti, uraditi, imati. „Još tada sam mu rekla da bi ja voljela obnavljati križeve krajputaše i *mećat* nove. Tad sam mislila da bih na njemu voljela da piše *I za tebe sam tu*. Zašto? Zato da se i vjernik i nevjernik, ako zastane *prid* Njim, podsjeti da je Isus i zbog njega tu. Eto, drugi maštaju o zrakoplovima, kamionima, ali moja mašta i želja su se ostvarile. Jedino što na tome križu ne piše spomenuti citat, nego vapaj koji mi se motao po glavi, otkad je došla ideja za podizanje toga križa – *Moj Isuse, milosrđe* i to je zapisano na tome križu”, kaže Ana i pojašnjava da misli da je vapaj upućen u pravo vrijeme kad se nad cijeli svijet nadvio oblak opasnosti od takozvane korone, ali još više od pohlepe.

Stari križ, kako ističe sugovornica, nisu sklonili, nego i dalje leži kraj novoga, da bude primjer i poruka mladim naraštajima, da kad vide stari križ koji se ruši, postave novi. /Ž. V./

Proslava Žalosne Gospe na subotičkoj gradskoj Kavariji

Blagdan Blažene Djevice Marije Žalosne proslavljen je 15. rujna kao proštenje istoimene kapele na subotičkoj gradskoj Kalvariji, svetom misom koju je predslavio preč. Željko Šipek, župnik u Aleksandrovu i upravitelj Marijanskog svetišta na Bunariću. Prije mise organizirano je molitveno klanjanje pred Presvetim kao zadovoljština za grijeh psovke.

Kazavši kako „po Crkvi i Mariji učimo kako smo maleni, a Bog velik, kako smo zli, a Bog je dobar, kako smo pošteđeni, jer je Bog milosrdan“, Šipek je u homiliji rekao da zato ostajemo silno zahvalni Bogu što je najprije sebi izabrao takvu Majku, a onda je u teškim mukama golgotškog umiranja nama predao za Majku, koja u svom srcu nosi sudbinu sve njoj

povjerene djece. „Iskreno smo zahvalni Mariji što nam je rodila i otkrila Crkvu, a našoj opet Crkvi što nam je pokazala i objavila Mariju. Ako zemaljska majka s ljudskim slabostima i grješnošću, koja je svojem djetetu dala prolazni život, toliko znači svojem djetetu, koliko onda više to mora značiti prečista nebeska Majka Marija, koja po svojem Sinu Isusu daje svojoj duhovnoj djeci vječni život, koliko više ona osjeća i strepi nad djetetovom vječnom sudbinom?“, zapitao se on. Propovjednik je zaključio: „Marija je kod svojega Sina u nebu, odakle nas majčinskom brigom prati i pomaže da nakon smrti možemo i mi tamo doći te je konačno upoznati i zahvaliti joj na dobroti“.

U koncelecijaciji bili su župnik Župe Uskrsnuća Isusova, u kojoj se Kalvarija nalazi, vlč. Vinko Cvijin, katedralni arhiepiskop mons. Andrija Anišić i svećenici župa u gradu Subotici. Euharistiju za vjernike Mađare predslavio je čantavirski župnik vlč. Róbert Utcai, a nakon nje uslijedilo je također klanjanje na istu nakanu. /Zv./

Proslava Žalosne Gospe, zaštitnice slovačkog naroda, u Selenči

Subotički biskup mons. Slavko Večerin slavio je 15. rujna s domaćim župnikom vlč. Sinišom Tumbasom Loketićem i ostalim svećenicima Bačkoga dekanata i Božjim narodom euharistiju u župnoj crkvi Presvetoga Trojstva u Selenči, na čast Žalosne Gospe, zaštitnice slovačkog naroda.

„Budući da je cijelo Ivanovo evanđelje puno slikovitosti“, kazao je u homiliji biskup, „ni u Isusovim riječima Mariji i Ivanu, koje je uputio s križa, ne smijemo gledati samo sinovsku ljubav koja nastoji osigurati svojoj majci obiteljski smještaj. Vjernici koje je predstavljao učenik kojega je Isus ljubio, primaju novu Evu. No tog puta ne Evu neposlušnu, koja želi iskusiti dobro i zlo, nego Evu koja ostaje vjerna Božjim riječima. Toga časa, kad se rađa novi život na svijetu, od kojeg će živjeti naredna pokoljenja, potrebna je majka tog novog života. I daje se nova majka, majka svih živih. Od naše strane to je najljepše ime koje možemo njoj pridijevati: Majka“, kazao je Večerin u homiliji.

„Interesi Crkve i interesi Marijini toliko su isti da teolozi jednim imenom nazivaju obje imenom majke: Majka Marija i Majka Crkva. Obje su položile i stalno

stavljaju svoje ruke na čelo umornog i raskravljenog čovječanstva. Obje se sagiblju nad svjetskim bolesnikom, koji bulazni u nepodnosivoj groznici, i govore mu riječi spasenja. Obje donose zemlji samo jednu riječ: Isus Krist – Spasitelj. Obje gore istim ognjem, koji je zapaljen na Golgoti. Eto njihove žudnje, njihove zajedničke brige, njihove isključive ljubavi! Zato je sveta Crkva pozvala u pomoć Mariju, a Marija upozorila Crkvu, kako bi po

njima Isus Krist postao jedini Spasitelj svijeta“, rekao je, između ostaloga, propovjednik. Vjerničko mnoštvo na toj misi bilo je uljepšano brojnim mladima u živopisnim nošnjama vođovanskih Slovačka. /Zv./

HosanaFest u znaku jubileja i Godine sv. Josipa

Nakon godinu dana stanke, u Subotici je 17. i 18. rujna održan Festival hrvatske duhovne glazbe HosanaFest, u znaku jubileja i Godine sv. Josipa. Tijekom prve večeri, predstavljene su pjesme s HosanaFesta 2020. godine, dok su druge večeri predstavljene pjesme s HosanaFesta 2021. godine.

Prvu večer HosanaFesta vodili su **Suzana Lukač** i **Boris Koračak**. U natjecateljskom dijelu festivala predstavili su se natjecatelji iz Subotice, Novog Sada, Zagreba, Rijeke, Pule, Prozor-Rame i iz Stuttgarta. U revijalnom dijelu festivala gošća večeri bila je pobjednica prvog HosanaFesta 2006. godine, **Nensi Borožan**, koja je otpjevala tri pjesme. Nagradu za najbolji tekst pripala je **Marici Mikrut** za pjesmu „Zvijezda na tvome Nebu sja” skupine „Noa” iz Subotice. Nagradu za najbolju glazbu dobila je pjesma „Lijek” **Sanje Peić** iz Subotice, a najbolja debitantica bila je **Tea Tomićić** („Volim Boga”). Izvođači su glavnu nagradu dodijelili

pjesmi „Ako Tebe ne znam”, koju je izveo **Darijo Šehić** iz Novog Sada.

Drugi dan festivala, 19. rujna, započeo je svetom misom u crkvi Uskrsnuća Isusova u Subotici koju je predvodio **vlač. dr. Marinko Stantić**, predsjednik i osnivač HosanaFesta uz koncelebraciju **vlač. Vinka Cvijina**, župnika. Na misi su, zajedno sa župljanima, sudjelovali izvođači te članovi Organizacijskog odbora. Voditeljica druge večeri bila je **Ivana Filipović**. Na početku izvedena je pjesma „Ako Tebe ne znam”. Na pozornici su se predstavili izvođači iz Subotice, Novog Sada, Zagreba, Makarske, Prozora-Rame, Zenice, Mostara, Stugartta te iz St. Gallena u Švicarskoj. U revijalnom dijelu festivala djeca iz Tavankuta izvela su ples koji su pripremili **Biljana Vojnić Hajduk** i **Anamarija Kujundžić**. Gošća večeri bila je **Lidija Ivković**, koja se na početcima natjecala na HosanaFestu, te je izvela tri pjesme. Nagrada za najbolji tekst pripala je **Mariji Perković** („Budi poput Josipa”) skupine „Speranza” iz Prozora-Rame. Nagrada za glazbu pripala je pjesmi „Emanuel – s nama Bog” **Marije Kovač** iz Subotice, a najbolji debitant bio je **Filip Panza** iz Zagreba („Svjedok ljubavi”). Izvođači su prvu nagradu ponovno dodijelili Dariju Šehiću i pjesmi „Ustani i hodi”.

HosanaFest podržan je od strane Zagrebačke županije, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Grada Subotice. /**Dario Marton**/

U Đurđinu proslavljena 145. obljetnica rođenja sluga Božjega o. Gerarda Tome Stantića

Prve nedjelje nakon rođendana sluga Božjega o. Gerarda Tome Stantića (rođen je 16. rujna 1876.), 19. rujna, župna zajednica u njegovu rodnom Đurđinu, sa somborskim karmelićanima, članovima

Karmelskog svjetovnog reda iz Sombora te nekoliko gostiju iz Novog Sada, slavila je euharistiju sjetivši se 145. obljetnice njegovog rođenja.

Najprije, poštovatelji o. Gerarda hodočastili su do Gerardova križa, koji se nalazi na mjestu gdje je bio njegov rodni salaš. Nakon molitvenog hodočašća, služena je sveta misa u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu, koju je predslavio **o. Tiho Radan OCD**, vicepostulatoror kauze za beatifikaciju s. B. o. Gerarda.

Po svršetku svete mise, zajednica je molila kod slike o. Gerarda, a zatim se okupila ispred vjeronaučne dvorane koja je prošle godine, dok je na toj župi služio **vlač. Dražen Dulić**, renovirana i blagoslovljena. Ove godine postavljena je ploča koju je o. Radan blagoslovio te je dvorana imenovana „Pastoralna dvorana o. Gerard Tomo Stantić”. Župljani i gosti družili su se, nakon mise, uz agape. /**Zv.**/

Blagoslov školskih torba i djece u Baču i Plavni

Dana 12. rujna u župnoj crkvi svetog Pavla u Baču, uz početak nove školske godine, blagoslovljena su djeca i njihove školske torbe. Tom prilikom okupilo se četrnaestero djece školske dobi i stotinjak vjernika koji su skupa s djecom molili za blagoslov i zaziv Duha Svetoga. Svetu misu predslavio je vlč. Marinko Stantić, župnik.

Euharistijsko slavlje animirao je dječji župni zbor pod vodstvom s. Kristine Ralbovsky, a uz pratnju na gitari Kristine Filipović. Ulaznom pjesmom „Ovo je dan“, započelo je sveto misno slavlje. Župnik je u propovijedi djeci ukazao na važnost truda i rada te da svaka nagrada zahtijeva i određeno odricanje. Također, naglasio je i važnost molitve prije svake aktivnosti, pa tako i učenja, da bi svaki naš rad bio blagoslovljen.

Nakon popričesne molitve, dječji župni zbor otpjevao je himan „Dođi, Duše presveti“, a zatim je župnik izmolio blagoslovnu molitvu za učenike i

njihove torbe. Na koncu svete mise djeca su otpjevala i animirala pjesmu „I mi smo djeca“ te zasluženo uz osmijeh na licima župljana dobila veliki pljesak. Po završetku svete mise župnik je pozvao djecu na druženje u dvorani uz neizbježnu, a djeci dragu i ukusnu, šećernu vunu koju je pripremao vlč. Dominik Ralbovsky. /Ivana Filipović/

Zlatni redovnički jubilej s. Zrinke Glavaš

Sveta misa u okviru proslave jubileja župe i crkve sv. Roka u Subotici, u nedjelju, 12. rujna, bila je posvećena časnim sestrama pod geslom „Sestre Kćeri Milosrđa u povijesti župe i crkve“, kao i proslavi zlatnog jubileja redovničkih zavjeta s. M. Zrinke Glavaš. Poslije pročitane evanđelja, s. Zrinka pročitala je tekst obnove redovničkih zavjeta pred kućnom poglavaricom s. M. Silvanom Milan i pred župnom zajednicom.

U svojoj propovijedi, župnik mons. Andrija Anišić podsjetio je da sestre Kćeri Milosrđa već 97 godina žive i rade u Subotici, a 91 godinu u svom su samostanu u Župi sv. Roka i od tada služe Bogu, Crkvi i narodu. On je ujedno čestitao s. Zrinki jubilej i zahvalio joj na svemu što je činila u svojoj Družbi i u svim mjestima gdje su je poglavari i Božja providnost poslali na službu. Na kraju je jubilarci u ime Pastoralnog vijeća, pjevača i svih župljana čestitke uputio Petar Gaković, načelnik Pastoralnog vijeća župe i uručio joj s Marinom Piuković, pročelnicom Liturgijskog odjela Pastoralnog vijeća prigodne darove.

S. Zrinka Glavaš rođena je u Bugojnu, u Bosni i Hercegovini, 22. srpnja 1954. od oca Mije i majke Vilme. Ušla je u samostan Družbe sestara Milosrđa Trećeg reda

sv. Franje 12. prosinca 1967. u Blatu na Korčuli. Obukla je redovničko odijelo 12. rujna 1969. Prve zavjete položila je 12. srpnja 1971., a doživotne ili vječne zavjete 8. rujna 1976. godine, također u Blatu. Srebrni jubilej, 25

godina prvih zavjeta slavila je u Subotici 1996. godine. Najveći dio života provela je u Subotici, a kao redovnica živjela je i radila i u Puli, Valpovu, Vinagori, Jasenovcu te u kući Maticu u Blatu na otoku Korčuli. Sa sestrama jubilaricama iz Družbe obljetnicu zavjeta slavila je 6. kolovoza na poluotoku Prižbi, nedaleko od Blata na Korčuli. /Andrija Anišić/

U Petrovaradinu otkrivena spomen-ploča s. Amadeji Pavlović

U crkvi svetog Roka u Petrovaradinu 5. rujna otkrivena je spomen-ploča redovnici iz reda Milosrdnih sestara sv. Križa s. M. Amadeji Pavlović (1895. – 1971.), u prigodi spomena 50. obljetnice njezine smrti. Amadeja (Karolina) Pavlović krštena je u toj crkvi. Ploču su otkrili poglavarica Družbe s. Valerija Široki i župnik te župe preč. Marko Loš, tijekom mise koju je služio srijemski biskup mons. Đuro Gašparović sa svećenicima Srijemske biskupije.

Karolina Pavlović rođena je u Petrovaradinu u građanskoj obitelji od oca Alojzija i majke Franjke

Ambrišak, a nakon školovanja u Novom Sadu i rada u Zemunu, priključila se časnim sestrama u Đakovu. Završila je učiteljsku i višu pedagošku školu u Zagrebu. Radila je kao učiteljica u Državnoj osnovnoj školi i u građanskoj školi koju su časne sestre držale u Đakovu. Imenovana je predstojnicom Družbe Milosrdnih sestara Svetog Križa 1940. godine i tu dužnost obavljala je do 1955.

Kako se navodi u dokumentaciji Memorijalnog centra žrtava Holokausta „Yad Vashem“ iz Jeruzalema, Pavlović je osobnim zalaganjem spasila život židovske djevojčice Zdenke Bienenstock koju je pod lažnim imenom sakrivala u samostanu u Đakovu tijekom II. svjetskog rata. Zdenka je 2008. uputila je molbu Yad Vashemu da se Amadeji Pavlović posthumno dodijeli priznanje „Pravednik među narodima“ koje država Izrael dodjeljuje nežidovima za koje je dokazano da su spašavali Židove tijekom Holokausta. To je i učinjeno 23. ožujka 2009.

Govoreći o s. Amadeji i njenom životu, s. Valerija Široki rekla je na otvaranju spomen-ploče da su u Petrovaradinu udareni temelji njezina kršćanskog života. „Majka Amadeja iznad svega uči nas o hrabrosti u vjeri. Vjera se uči u životu, i to na primjerima drugih ljudi. Sve drugo su uradili drugi pa i inicijativu da se ona proglasi *Pravednicom među narodima*“, rekla je ona.

Misi su nazočili predstavnici hrvatske diplomacije, članovi DSHV-a na čelu s predsjednikom **Tomislavom**

Žigmanovim, HKPD „Jelačić“ iz Petrovaradina, izaslanik gradonačelnika Novog Sada **Žarko Mićin** te predstavnik Židovske općine Novi Sad **Mirko Štark**. Nakon mise, časne sestre iz Đakova obišle su svetište Gospe Tekijske, gdje im je o istom govorio rektor **Ivan Rajković**, zatim crkvu Uzvišenja sv. Križa i Petrovaradinsku tvrđavu. /M. T./

Patrijarh i episkopi s biskupima o obljetnici školskog vjeronauka

Patrijarh srpski Porfirije, episkop kruševački David, član Svetog arhijerejskog sinoda, vikarni episkop toplički Jerotej i izabrani episkop marčanski arhimandrit Sava primili su 3. rujna u Beogradu izaslanstvo Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda: predsjednika Konferencije, zrenjaninskog biskupa Ladislava Németa i članove: nadbiskupa beogradskog Stanislava Hočevara, subotičkog biskupa Slavka Večerina, generalnog tajnika Konferencije Róberta Pastyika i rektora beogradske katedrale Mihaela Sokola.

Na sastanku, dogovorene su zajedničke aktivnosti kojima će se, u suradnji s drugim crkvama i vjerskim zajednicama, obilježiti 20 godina od povratka vjerske nastave u škole u Srbiji i aktivnosti koje će se provoditi radi konačnog utemeljenja statusa tog predmeta i njegovih nastavnika. Sugovornici su, u duhu razumijevanja i kršćanske suradnje, razmotrili niz pitanja od zajedničkog interesa vjernika obiju crkava. Osobito su analizirane okolnosti u kojima se odvija vjerska nastava u školama, imajući u vidu da je tekuća školska godina jubilara. S posebnom pozornošću predstavnici dviju Crkava razmijenili su podatke o tijeku i problemima vezanim uz restituciju oduzete crkvene imovine. Predviđene su razne mogućnosti suradnje, kako se restitucija ne bi odgađala unedogled već, gdje je moguće i gdje zakon dopušta, proces vraćanja otete imovine ubrzao. /kc.org.rs/

Papa Franjo imenovao novoga nadbiskupa Minska

Papa Franjo imenovao je 14. rujna biskupa Iosifa Staneuskog, generalnog tajnika Bjeloruske konferencije katoličkih biskupa, novim nadbiskupom nadbiskupije Minsk-Mohilev.

To imenovanje dolazi u izazovnom vremenu za Katoličku Crkvu u Bjelorusiji, zemlju od 9,6 milijuna ljudi koja graniči s Rusijom, Ukrajinom, Poljskom, Litvom i Latvijom. Zemlja je doživjela brojne prosvjede otkad je dugogodišnji predsjednik Aleksandar Lukašenko proglašen pobjednikom na predsjedničkim izborima u kolovožu 2020. s 80 posto glasova. Toga je mjeseca nadbiskupu Tadeuszu Kondrusiewiczu zabranjen povratak u Bjelorusiju nakon putovanja u Poljsku. /IKA/

Izabran novi poglavar Asirske Crkve Istoka

Na sinodu u Erbilu na sjeveru Iraka za katolikosa – patrijarha Asirske Crkve Istoka izabran je 8. rujna Mar Awa Royel.

Mar Awa Royel rođen je 1975. u SAD-u i dosad je služio kao biskup Kalifornijske dijeceze Asirske Crkve Istoka. Sinod je zasjedao u crkvi Sv. Ivana Krstitelja u Erbilu, a izbor novoga poglavara već je nekoliko puta bio odgađan zbog pandemije koronavirusa. Nekad brojna Asirska Crkva Istoka u svojim samostalnim Crkvama danas okuplja još samo oko 400.000 vjernika, najviše na Bliskom istoku, odnosno u Iranu, Iraku, Siriji i Libanonu, ali i u Sjevernoj Americi, Australiji i Indiji. Ekumenski je otvorena i od 1948. član Ekumenskog vijeća Crkve. /IKA/

Papa predsjedao Završnom misom Međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti

Pred više od stotinu tisuća vjernika, papa Franjo slavio je 12. rujna „Statio Orbis” na završetku 52. međunarodnog euharistijskog kongresa u Budimpešti, koji je drugi put održan u Mađarskoj nakon 1938. godine.

Dunav, najveća rijeka u Europi, dijeli Budimpeštu na dva dijela, ali mostovi toga grada vraćaju jedinstvo koje je znak njegovog urođenog poziva: da bude spona između Istoka i Zapada. Poziv je to koji se ovoga tjedna mogao opipljivo doživjeti na 52. međunarodnom euharistijskom kongresu zaključenim upravo misom kojom je predsjedao Papa na Trgu heroja u glavnome gradu Mađarske. Liturgijskim prostorom na kojem se održavala

misa prevladavala je bijela boja liturgijske odjeće koncelebranata i članova zbora od tisuću ljudi kojim je ravnao maestro Marco Frisina, rektor bazilike Santa Maria in Trastevere i osnivač zbora Rimske biskupije. Dar sudjelovanja na slavlju je opći oprost s otpuštanjem grijeha podijeljenim na kraju Statio Orbis. Papa je u homiliji s oltara poručio svim Kristovim vjernicima da obnove svoje učeništvo kroz tri momenta: naviještanje Isusa, razlučivanje, nasljedovanje. Homiliju je započeo izravnim pitanjem, istim onim koje Isus postavlja svojim učenicima i koje Papa poziva da postavimo samima sebi. I danas nas Gospodin, upirući svoj pogled u svakoga od nas osobno, pita: „Tko sam ja zapravo za tebe?” Tko sam ja za tebe? To je pitanje koje, upućeno svakome od nas, ne traži samo točan odgovor, kao da odgovaramo na vjeronauku, već osobni odgovor, životni odgovor. Odgovara se, dakle, životom, a ne naučenim formulama pa bile one ispravne i točne. Papa je u svojoj homiliji pozvao vjernike da posvete vremena klanjanju, tome načinu molitve koji se previše zaboravlja. „Posvetimo vremena bogoslužju. Neka Isus, Kruh živi, ozdravi naše zatvorenosti i otvori nas za dijeljenje, izliječi nas od ukočenosti i od okrenutosti samima sebi; neka nas oslobodi paralizirajućeg ropstva branjenja svoje slike, neka nas nadahne da Ga slijedimo tamo gdje nas želi odvesti”, rekao je papa Franjo. Na početku mise sve je okupljene pozdravio mađarski kardinal Péter Erdő, dok se na kraju zahvalio predsjednik Papinskog odbora za međunarodne euharistijske kongrese, mons. Piero Marini. /IKA/

Susret Pape sa slovačkom predsjednicom i predstavnicima društva

Sveti Otac Franjo susreo se u ponedjeljak 13. rujna u predsjedničkoj palači u Bratislavi sa slovačkom predsjednicom Zuzanom Čaputovom te s civilnim i vjerskim vlastima, predstavnicima civilnoga društva i članovima Diplomatskog zbora.

Tom prilikom papa Franjo rekao je da je došao kao hodočasnik u tu mladu zemlju drevne povijesti i dubokih korijena u središtu Europe. „Uistinu, ova zemlja jest, i uvijek je bila, raskrižje. Bila je rubni teritorij Rimskoga Carstva i mjesto susreta zapadnog i istočnog kršćanstva. Od Velike Moravske do Ugarskog Kraljevstva, od Čehoslovačke Republike do danas, prošli ste brojne izazove i postigli integraciju i identitet temeljno mirnim procesom”, rekao je Papa. Kao primjer istaknuo je sv. Ćirila i Metoda koji su širili evanđelje kada su kršćani ovoga kontinenta bili jedno; te i danas nastavljaju ujedinjavati različite vjerske zajednice u toj zemlji. Podsjetivši da je komunizam svojim jednouljerm prije samo nekoliko desetljeća gušio slobodu u tim krajevima, Sveti Otac ustvrdio je da to danas čini drugi sustav koji jednouljerm prazni slobodu od smisla, svodeći napredak na profit, a prava samo na vlastite potrebe. /IKA/

U Subotici predstavljena knjiga Nevene Mlinko *Vinjete Bola*

Pjesnički prvijenac Nevene Mlinko iz Subotice pod nazivom *Vinjete Bola* predstavljen je 24. kolovoza u dvorištu HKC-a „Bunjevačko kolo” u Subotici.

Zbirka pjesama, koja je izdana u nakladi Matice hrvatske Subotica, lijepa je uspomena i kruna autoričina

boravka u mjestu Bol na otoku Braču u Hrvatskoj. Knjiga je obogaćena ilustracijama Ružice Miković-Žigmanov. Književnu večer moderirala je Nela Skenderović, a govorila je i urednica knjige Klara Dulić-Ševčić. U programu večeri sudjelovao je glazbeni sastav „Duo libri” i Katarina Ivanković Radaković koja je kazivala stihove.

30 godina rada Ansambla „Ravnica”

Ansambl „Ravnica” povodom 30 godina rada priredio je nesvakidašnji koncert, spoj muzike i glume, igru nota i riječi. Koncert pod nazivom „Ljubav pobjeđuje sve” održan 25. kolovoza na Ljetnoj pozornici na Paliću okupio je mnogo posjetitelja i ljubitelja tamburaške glazbe, a uz članove ansambla „Ravnica”, nastupio je i glumac Narodnog kazališta u Subotici Vladimir Grbić.

Bila je to ujedno i promocija novoga CD-a na kojem se nalaze autorske pjesme izvedene na koncertu, a taj nosač zvuka treći je po redu koji u svom potpisu

ima „Ravnicu”. Ansambl „Ravnica” iz sebe ima više od 30 autorskih pjesama, a Nikola Jaramazović u svom dosadašnjem radu potpisuje više od 60 skladbi, među kojima ima i duhovne glazbe, pa i kazališnih komada. Danas „Ravnicu” čine: Nikola Jaramazović, Miroslav Kujundžić, Branko Ivanković Radaković, Mario Tikvicki, Nikola Zorić i Milan Vučetin koji su članovi Tamburaškog orkestra Radio-televizije Vojvodine, a tu je i vanjski suradnik – Emil Antunić koji je povremeno aktivan kao sedmi član, a ima udjela i u pjesmama koje se nalaze na novom CD-u.

Projekt „52 tjedna etnologije u Tavankutu”

HKPD „Matija Gubec” i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta započeli su projekt pod nazivom „52 tjedna etnologije u Tavankutu”. Projekt podrazumijeva manje jednodnevne izložbe u prostoru, odnosno izlogu spomenute Galerije tijekom idućih godinu dana.

Prva izložba otvorena je 27. kolovoza, a tema joj je bila povijest školstva u selu i okolici. Priređena u povodu početka školske godine, izložba je ostvarena u suradnji s mjesnom OŠ „Matija Gubec”. Profesori povijesti Stevan Kovačević i Miroslav Stipić te profesor glazbe Bela Anišić skupa su se s djecom angažirali te pronašli prigodne eksponate vezane za povijest školstva u Tavankutu. U sklopu otvorenja, nastupio je i manji zbor učenika pod vodstvom profesora Anišića izvevši jednu od pjesama iz zbirke *Zapjevaj đaće, zapjevaj dijete nove pjesme tete Grete* tiskane 1971. godine. Tijekom „52 tjedna etnologije” bit će predstavljena kulturna baština, ali i druga područja života u selu.

Petogodišnjica čitaonice Fischer

Pod sloganom „Očuvanjem prošlosti gradimo budućnost” Hrvatska čitaonica Fischer iz Surčina proslavila je 3. rujna svoju petu obljetnicu u porti crkve Presvetoga Trojstva u Surčinu.

U kulturno-umjetničkom programu koji je održan u župnom dvorištu predstavili su se članovi glazbene, literarne i kreativne sekcije te tamburaški orkestar udruge „Rastanak” iz Starčeva, a priređena je i revija narodnih nošnji hrvatske zajednice iz Surčina. Tijekom kulturno-umjetničkog programa, menadžerica kulturnih aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Katarina Čeliković predstavila je monografiju *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine*.

Udruga je osnovana radi očuvanja baštine Hrvata iz Surčina. Najprije je oformljena knjižnica, a zatim glazbena, kreativna i literarna sekcija. Tijekom dosadašnjeg rada, imali su više zapaženih nastupa unutar hrvatske zajednice u Srbiji, ali rado su se odazivali i na druge pozive svih ustanova izvan zajednice, posebno na manifestacije koje je organizirala Općina Surčin. S ponosom članovi surčinske udruge kažu da je entuzijazam koji ih je ponio na početku rada udruge doveo do raznolikosti izražavanja njihove kreativnosti, s obzirom da danas djeluju u četirima sekcijama.

Lira naiva u Vajskoj

Hrvatska čitaonica Subotica je u suradnji s Katoličkim društvom „Ivan Antunović” Subotica te uz podršku domaćina HKU „Antun Sorgg” 4. rujna u Šokačkoj kući u Vajskoj organizirala tradicionalni devetnaesti po redu Pokrajinski susret pučkih pjesnika „Lira naiva 2021.”.

Na Velikoj pjesničkoj večeri predstavljena je i knjiga izabranih stihova *Pjesme putujućih – Lira naiva 2021.*, za koju je izbor sačinila profesorica Klara Dulić-Ševčić, a uvršteno je 54-ero pjesnika iz Vojvodine, odnosno Srbije i Hrvatske. Knjigu je uredila Katarina Čeliković, a naslovnica na kojoj je prizor Zavjetno-zavičajnog dana, djelo je **Darka Vukovića** iz Novog Sada. Pjesničkoj večeri prethodio je susret s gostom pjesnikom koji je ove godine bio **Darko Baštovanović**. Zbog poznatih protupandemijskih mjera, susret je okupio nešto više od polovice pjesnika čije su pjesme uvrštene u knjigu izabranih stihova.

Predstavljanje knjige *Cilika Dulić Kasiba* u Subotici

Monografija *Cilika Dulić Kasiba* autorice Olge Šram predstavljena je 8. rujna u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Knjigu o najznačajnijoj slikarici hrvatske naive u Vojvodini (Srbiji) tiskao je krajem 2020. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i predstavlja priznanje umjetnici koju je slikarstvo izabralo. Ona na svojim slikama, koje

se nalaze u brojnim galerijama i privatnim domovima, čuva brojne dijelove nematerijalne kulturne baštine po čemu će ostati trajno prisutna u hrvatskoj zajednici u Vojvodini.

O knjizi i autorici, na promociji su govorili: u ime nakladnika ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**, recenzentica knjige **Ljubica Vuković-Dulić**, urednica knjige Katarina Čeliković te autorica knjige Olga Šram (koja se obratila preko video linka). Cilikine slike za potrebe monografije fotografirao je **Augustin Juriga**. Prikazan je i video zapis intervjua Cilike Dulić Kasibe iz emisije „Zlatna škatulja”. U programu je sudjelovao i tamburaški komorni sastav „Kockice” HGU-a „Festival bunjevački pisama” iz Subotice uz koji je s pjesmom „Rokoko” nastupila **Magdalena Kujundžić**.

Smotra dječjih pjevača i zborova

Smotra dječjih pjevača i zborova, XVII. po redu, održana je 10. rujna u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

Na Smotri su sudjelovala djeca osnovnih škola iz Subotice i okolice. Nastupilo je čak 20 vokalnih solista, koje su pratili njihovi vršnjaci Dječji tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge Festival bunjevački pisama pod ravnanjem **prof. Mire Temunović**.

Početak školske godine

Prvog rujna zazvonila su zvona u svim školama. Zvona su označila završetak ljetnih ferija i početak rada nove školske godine. U Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji „Paulinum” 1. rujna okupili su se učenici koji stanuju u sjemeništu, odnosno kolegiju. Nova 2021./22. školska godina počela je 2. rujna u kapelici „Paulinuma”. Tada je održan zaziv Duha Svetoga. Otpjevana je pjesma „Dođi Duše Presveti” na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Poslije toga su profesori i učenici otišli u učionu prvog razreda, gdje je ravnatelj škole mons. József Miocs pozdravio sve nazočne, osobito „prvaše”, a zatim je održao kratki uvod i predstavio profesore koji će predavati ove školske godine.

Nastava je počela satima, kao i prijašnjih godina po 45 minuta, ali uz održavanje epidemijskih mjera, kao što su nošenje zaštitnih maski, dezinficiranje ruku i držanje fizičke distance.

Rado smo se pozdravili sa „starim kolegama”. Također smo poželjeli dobrodošlicu novim učenicima prvog razreda. Nadamo se da ovu školsku godinu neće prekinuti Covid-19, jer nam model klasične nastave više odgovara, s obzirom da na taj način lakše možemo savladati gradivo. /**Antonij Kontra**/

Hodočastili smo u Doroslovo

Doroslovo je selo udaljeno dvadesetak kilometara od Sombora i prvi put se spominje još u 12. stoljeću. Mjesto se razvijao pored rijeke Mostonge i arhivski dokumenti ga u 16. stoljeću bilježe imenom Doroslototfalu. Kada su Turci osvojili to mjesto, stanovništvo je pobjeglo.

Ostalo je svega šest srpskih domaćinstava. U 18. stoljeću naseljeno je 150 mađarskih i slovačkih obitelji koje su sagradile prvu drvenu crkvu sv. Emerika. Današnja crkva, posvećena Blaženoj Djevici Mariji, najljepša je u selu. Crkva ima dva tornja, dvorišno svetište, kao i oltar na otvorenom. Mjesto je postalo najpoznatije i najposjećenije hodočasničko mjesto u Vojvodini. Najviše

posjetitelja ima na Malu Gospu, 8. rujna. Toga dana ove godine u Doroslovo su hodočastili i učenici „Paulinuma” i sudjelovali na svetim misama, koju je na hrvatskom jeziku celebrirao preuzvišeni mons. Slavko Večerin, subotički biskup, a misu na mađarskom jeziku služio je gost iz Pečuha, preuzvišeni mons. Felföldi László. U slobodno vrijeme obišli smo to sveto mjesto i Bunarić, koji po vjerovanju ima svetu i ljekovitu vodu. /**Valentin Erdeg**/

In memoriam Sándor Egeressy

Neočekivano i sa žalošću obaviješteni smo o smrti bivšeg potpredsjednika, a zatim predsjednika Pokrajinske vlade, Sándora Egeressyja. On je svoju društvenu i političku karijeru započeo kao pripadnik oporbe, nakon promjene vlasti devede-

setih godina. Bio je jedan od osnivača Saveza vojvođanskih Mađara, zatim predsjednik za manjine u Vojvođanskoj vladi. Od 2000. do 2008. bio je potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine, a od 2008. do 2012. godine vršio je dužnost predsjednika Skupštine APV. Na političkom planu njegov rad naglašavao je miran suživot naroda Vojvodine i na toleranciji među ljudima. Vrhunac njegovog zalaganja bio je podizanje spomenika nevinim žrtvama u Čurugu i da su se ondje susreli predsjednici Republike Srbije i Mađarske. Stupio je u bliži kontakt s vodstvom gimnazije „Paulinum” kada je postao potpredsjednikom Skupštine APV. Redovito je posjećivao školu i sjemenište/kolegij i tako je uvidio potrebe te ustanove. Tijekom njegove službe, obnovljeni su razredi i namještaj škole. U humanitarnoj pomoći sjemenište je redovito dobivalo namirnice i higijenske potrepštine. Sándor Egeressy pokopan je u svojem rodnom gradu, Bačkoj Topoli. Obred ukopa vodili su mjesni župnik mr. József Szakály i naš rektor mons. József Miocs. Na dan ukopa imali smo sv. misu zadušnicu za našeg bivšeg dobročinitelja. *Requiem aeternam dona ei Domine!*

Caritas Subotica otvorio pekarnicu „Pet kruhova”

Na mjestu gdje je nekada bilo poznato subotičko kino „Zvezda”, u Ulici Braće Radića 9, Caritas Subotice 20. rujna službeno je otvorio zanatsku pekarnicu-slastičarnicu pod nazivom „Pet kruhova”. Ta pekarnica po mnogo čemu je jedinstvena u Srbiji. Prije svega, koncipirana je kao socijalno poduzeće – upošljavat će osobe iz teško zaposljivih kategorija, a profit će se ulagati u pružanje socijalnih usluga. S druge strane,

kako da ju ulove. Pekarnica će upošljavati 14 djelatnika. Od toga četiri osobe s invaliditetom i četiri osobe bez ikakvih kvalifikacija. U ponudi ćemo imati 14 proizvoda, uključujući i kolače, a moći će se popiti i kava. Na tih 300 četvornih metara, osim pekarnice, imamo i kafić i slastičarnicu. Sve što se ne proda, nosimo u Sentu gdje Caritas ima svoju kuhinju za siromahe. Tamo smo nosili i hranu koju smo pravili do 20. rujna, tijekom probnog razdoblja u kojem nismo smjeli prodavati proizvode”, rekao nam je Gábor Ricz, ravnatelj Caritasa Subotice.

„Ovo je veliki dan za nas. U postupku restitucije, taj prostor vraćen je Crkvi i mi u Caritasu Subotice, na čelu s predsjednikom vlč. Paskóm, odlučili smo s njim uraditi nešto korisno za zajednicu. Prijavili smo se na natječaj i dobili ova sredstva. Bilo je mnogo izazova na tom putu. Peć tešku pet tona uvezli smo iz Poljske. Bilo je mnogo administrativnih problema, ali i izazova pri ugradnji. To je posebna peć na drva, na dvije etaže, koju ložimo jedan sat, a onda se njom koristimo sljedećih 11 sati. Cjelokupni rad pekarnice utemeljen je na znanjima i vještinama

kruh i drugi pekarski proizvodi koji se proizvode u toj pekarnici, ručno su pravljene po posebnim, starinskim recepturama, bez ikakvih aditiva, pečeni u posebnoj peći na drva. Peć je s probnim radom počela 6. rujna, kada ju je blagoslovio subotički biskup mons. Slavko Večerin. Tom prilikom odlučeno je da peć ponese ime svetog Florijana, zaštitnika pekara, vatrogasaca i mesara. Također, iako se popularno zove „Zvezda”, odlučeno je da službeni naziv pekarnice bude „Pet kruhova” prema biblijskoj priči u kojoj je Isus s pet kruhova nahranio čitavo selo. Pekarnica je otvorena zahvaljujući potpori Austrijske razvojne agencije (ADA-e), Caritasa Austrije i Caritasa Linz u okviru projekta „Back Ma’s”, vrijednog 193.000 eura.

„Kao što je vlč. Csaba Paskó rekao pri blagoslovu, ideja je da ljudima ne dajemo ribu, već da ih naučimo

Helmuta Gregera koji je 1997. godine u Austriji osnovao svoju zanatsku pekarnicu koja je doživjela veliki uspjeh i uvelike se širi. On nam je osigurao i mentore da bi naši radnici ovladali tehnikama i procesom proizvodnje. Trenutačno su dva njegova pekara kod nas. Svi proizvodi prave se ručno, prema starinskoj recepturi i daleko su zdraviji od svega na što smo mi ovdje navikli. Osim Subotice, takve pekarnice trenutačno se prave u Albaniji, Kongu, Senegal i Burkini Faso”, rekao nam je Ricz pri otvaranju te zaista posebne pekarnice.

Caritas nastavlja sa zalaganjima za razvoj socijalnog poduzetništva u Srbiji, kao jednog od najučinkovitijih vidova socijalne inkluzije osoba s invaliditetom, ali i drugih ranjivih i marginaliziranih kategorija stanovništva.

Fotografija: Panon RTV, Gábor Agardi

*Razgovor s mons. dr. Tomom Vukšićem,
nabiskupom koadjutorom vrhbosanskim*

Imati snage da budemo svjedoci nade

Tomo Vukšić rođen je 1954. u Studencima, općina Ljubuški. Nakon osnovne škole u rodnom kraju te klasične gimnazije u Zagrebu, studirao je filozofiju i teologiju u Sarajevu. Za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije zaređen je 1980. Potom je bio župni vikar u katedrali u Mostaru te novinar i lektor mjesečnika *Crkva na kamenu*.

Na Orijentalnom institutu u Rimu postiže magisterij iz teologije (odsjek teologija-patrologija), a potom i iz kanonskog prava na Sveučilištu Urbaniana. Nakon toga bio je tajnik Mostarske biskupije. Doktorirao istočne crkvene znanosti na Orijentalnom institutu. Od 1991. profesor je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu, a od 1987. također na Teološkom institutu u Mostaru, kao i na Institutu u Dubrovniku (1992. – 1997.). Bio je predavač i na postdiplomskom studiju KBF-a u Zagrebu. Bio je ravnatelj Teološkog instituta u Mostaru te vicerektor Sarajevske bogoslovije. Obnašao je razne službe i crkvenim sudovima u Mostaru i u Sarajevu. Bio je

sudski vikar u Mostaru, a od 2009. do 2011. generalni vikar Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Bio je član nekoliko vijeća i ravnatelj Katoličke tiskovne agencije BK BiH.

Objavio je više knjiga, priredio znanstvene zbornike i monografije. Njegova bibliografija raznog je sadržaja iz teologije, kanonskoga prava, ekumenizma i dijaloga, povijesti Crkve, demografije, odnosa Crkve i države i suvremenih pitanja.

Papa Benedikt XVI. imenovao ga je 1. veljače 2011. prvim vojnim biskupom u BiH, a članom Papinskoga vijeća za međureligijski dijalog imenovan je 2012. godine. Član je Mješovitoga povjerenstva za odnose Crkve i države u BiH i istoimenoga u Crnoj Gori. Predsjednik je Vijeća za medije i Komisije za nauk vjere BKBiH i njen dopredsjednik. U siječnju 2020., papa Franjo imenovao ga je za nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbiskupije. Uz biskupsku službu i bio je sve do ljeta 2021. godine profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu.

Zvonik: Nakon središnje liturgije bunaričkog proštenja rekli ste da ste na njemu „vidjeli da hodočasnici dolaze iz razloga vlastite vjere, dodavši da onaj tko pristupa sakramentu ispovijedi ne pristupa iz tradicijskih razloga nego iz razloga vjere”. I u Vrhbosanskoj nadbiskupiji svetišta i hodočasnička mjesta privlače veliko vjerničko mnoštvo, a i sakramenti također su mnogobrojni. Kako to mnoštvo i privlačnost sakramenata zadržati u našim zajednicama tijekom cijele godine?

Mons. Tomo Vukšić: Nije nimalo lako naći prave odgovore na pitanja kao što su: kako i što činiti da se vjernici zadrže u velikom broju u crkvama i svetištima, na hodočašćima i liturgijskim okupljanjima, i kako i što učiniti da praksa primanja sakramenata kod vjernika bude što češća, a među njima osobito sakramenata ispovijedi, pričesti te redovitoga sudjelovanja na nedjeljnom euharistijskom slavlju. Time se bave brojni pastoralni teolozi i dušobrižnici na teorijskoj i na praktičnoj razini te pokušavaju naći najbolja moguća rješenja.

Prakticiranje sakramenata i uopće vjera kao osnovno čovjekovo životno opredjeljenje, kao ni njezino vanjsko očitovanje, ne može se nikomu nametati. Sve to primarno je ovisno o svakom čovjeku, o njegovim duhovnim potrebama, životnim stavovima i načinu razmišljanja. O tomu prvenstveno ovisi osjeća li čovjek potrebu za transcendentnim, za Bogom, za vječnom normom koji će kao trajna istina voditi čovjeka tijekom njegova života, usmjeravati njegove izbore i biti moralni korektiv. I tek kad čovjek kao svoje temeljno opredjeljenje ima slobodno uvjerenje da je vjernik, kad je Boga prihvatio kao vrhovnu vrednotu, a njegov zakon kao svoj moral i ponašanje, tada nastupa pastoralna teologija sa svojim promišljanjima i služenje dušobrižnika i cijele Crkve duhovnim potrebama vjernika.

Zvonik: Na susretu sa svećenicima Subotice i okolice predstavili ste im stanje Katoličke Crkve u BiH, u smislu podataka i njihove analize u vezi s brojem krštenika i pokojnika. Možete li i s našim čitateljima podijeliti te podatke i glavne zaključke analiza koje iz njih ishode? Koje su glavne težnje i njihovi uzroci?

Mons. Tomo Vukšić: Prisutnost katolika i Hrvata u BiH, izražena u apsolutnim brojevima, prema suvremenim popisima stanovništva (prvi 1879.), bila je u porastu sve do 1971. godine, od kada je u opadanju. Međutim, porast broja drugih, istovremeno, bio je mnogo brži i veći pa je prisutnost katolika, izražena u relativnim brojevima (postotcima), prema službenim rezultatima svih popisa stanovništva u neprekidnom opadanju još od 1931. godine. Naime, Hrvati su 1971. godine (popis prema narodnoj pripadnosti) doživjeli svoj novovjekovni apsolutni maksimum (772.491), a godine 1931. (popis prema vjerskoj pripadnosti) doživjeli su relativni maksimum od 24,01 %, da bi godine 1991. (popis prema etničkoj pripadnosti) pali na 17,4 %. Tako je ponovno

uspostavljen stari povijesni proces smanjivanja hrvatske i katoličke prisutnosti u BiH.

Nakon što je u posljednjem ratu (1991. – 1995.) stradalo, prognano i raseljeno mnogo ljudi, službeni rezultati posljednjega popisa stanovništva (2013.), koji su objavljeni 2016. godine, kažu da je u BiH 544.780 (15,43 %) Hrvata, 1.086.733 Srba (30,78 %) te 1.769.592 Bošnjaka (50,1 %). Prema istom popisu, u BiH je 1.790.454 muslimana, 536.333 katolika, 1.085.760 pravoslavaca, 10.816 agnostika, 27.853 ateista, nisu se izjasnili 32.700, ostalih 40.655 te nepoznate vjerske pripadnosti 6.588.

Nakon što je broj Hrvata i katolika u BiH koncem 20. stoljeća skoro prepolovljen zbog ratnih progona, raseljavanja i iseljavanja, demografski pad katolika i Hrvata u BiH u razdoblju poslije toga rata posljedica je istovremenoga djelovanja više uzroka. Među njima najvažniji su: neuspjeh povratak prognanika i raseljenih, vrlo negativan prirodni priraštaj, novo iseljavanje, visoka stopa nezaposlenosti koja potiče iseljavanje u potrazi za poslom, novo iseljavanje kao posljedica planova razvijenih zemalja da nadoknade vlastite demografske gubitke i dobiju radnu snagu, nedovoljna društvena i materijalna podrška ženama koje žele radati, sve veća kriza bračnoga morala i sekularizacija, kriza svijesti kod vjernika o vrijednosti života i roditeljskoj suradnji s Bogom stvoriteljem, odlazak mladih i visoka prosječna dob stanovnika kao razlog neplodnosti, porast broja osoba koje se ravnaju prema načelu: *Ubi bene, ibi patria* te ponekada ostavljaju siguran posao i odlaze u potrazi za još boljim materijalnim uvjetima.

Mnoge frustrira nepravedna unutarnja podjela BiH na dva entiteta, čija je upravna struktura u obama slučajevima na štetu Hrvata, zatim neriješeno nacionalno pitanje te činjenica da biračku volju pojedinca i naroda obezvrjeđuje izborni zakon. Taj zakon Hrvatima ni na jednoj razini, gdje su u manjini, ne osigurava mogućnost da sami sebi izaberu predstavnike. Time, na etičkoj razini, legitimitet kao kriterij društvenoga zastupanja biva često spriječen i neetičnost legalizirana, a na psihološkoj razini pojedini birači i narod frustrirani. To jest, budući da drugi nerijetko odlučuju tko će im biti predstavnik, brojni Hrvati osjećaju se poniženi, jer su tretirani kao da su učenici u školi za djecu s poteškoćama u razvoju. Ta pojava ima za negativnu posljedicu i to da se u nedogled odgađa unutarhrvatska demokratizacija i zdravi pluralizam, jer postoji potreba za zbijanjem redova. Uz to, majorizacija i opstrukcija, pa i lažan samoproглаšeni hrvatski identitet pojedinaca u državnoj upravi i diplomaciji, često se primjenjuju na štetu dostojanstva i prava Hrvata, posebice kod važnih odlučivanja i preuzimanja nekih služba. I tako redom.

Zvonik: Što Crkva u Bačkoj, u vezi s demografskim podacima koje ste predstavili, može naučiti i eventualno primijeniti u svakodnevnom pastoralu?

Mons. Tomo Vukšić: Nisu mi poznati podatci o demografskim kretanjima i stanju na području

Subotičke biskupije, ali znam da su se odselili mnogi Hrvati i Mađari, iz čijega korpusa potječe daleko najveći broj katoličkih vjernika. Jedni uglavnom u Hrvatsku, a drugi u Mađarsku ili neke druge zemlje. Poznato mi je da nije malo hrvatskih katolika te biskupije koji je bio doslovce prognan. Odnosno, iako ne znam u kojoj mjeri, očito je da i broj vjernika te biskupije smanjen u odnosu na razdoblje prije raspada bivše države. Nastala je, to je očito, nova demografska stvarnost. Pa i konfesionalna slika je promijenjena jer su na područje Subotičke biskupije doselili brojni nekatolici. U tim novim okolnostima, slično kao i kod nas u BiH, potrebno je prije svega imati snage da budemo svjedoci nade, radosne vijesti o Isusovu uskrsnuću, Božje objave da su svi ljudi braća i sestre i moliti Boga da svima pomogne da se nikada ne umorimo.

Zvonik: Područje Vaše znanstvene ekspertize su, među ostalim, odnosi pravoslavaca i katolika u Bosni i Hercegovini. Što ih danas bilježi i kakva je dinamika suživota vjerujućih članova Zapadne i Istočne Crkve na prostoru Vrhbosanske nadbiskupije? Željeli bismo dobiti i korisne naputke za nas, ovdje u vezi s tom temom.

Mons. Tomo Vukšić: Susretanje i uzajamno poštovanje između predstavnika dviju kršćanskih Crkava minimum je koji treba stalno negovati. To je prije svega obilježje ljudi koji su usvojili manire dobrog odgoja i zaista nije ni potrebno biti kršćanin, pa niti predstavnik Crkve, da bi se na takav način ponašalo. Na tomu treba graditi ono što se naziva ekumenizam, to jest susretanje, dogovaranje, teološka rasprava i molitva. Jer kakvi bismo to bili kršćani ako ne bismo bili spremni susretati se te i na takav način svjedočiti svoju kršćansku otvorenost? Ne treba bježati od istine, dapače ni ne smije se ignorirati istinu da još uvijek na mnogo strana i kod mnogih pojedinaca i obitelji postoje vrlo živi i bolni ožiljci, tragovi i posljedice, duševne i materijalne, koje je ostavio rat, iako je od njega prošlo cijelih 25 godina.

Često narav i učestalost tih kontakata ovisi također o raznim događanjima u društvu pa su ponekada ekumenizam i međureligijski dijalog također žrtve takvih procesa. Time onda i ti odnosi imaju svoje bolje i lošije vrijeme. Ako ih se promatra u toj dijalektici, onda bi se moglo kazati da su u prethodnim vremenima takvi susreti bili češći negoli sada. Šteta! Na primjer, nije tako daleko vrijeme kada su se sastajali katolički biskupi i pravoslavni vladike skoro pa redovito, u razmacima od koje godine dana, i svaki put kod drugoga biskupa odnosno vladike. Međutim, već više od deset godina takvih susreta uopće nema.

Zvonik: Još uvijek, u svojstvu apostolskog administratora, skrbite za Vojni ordinarijat u BiH koji je Sveta Stolica utemeljila prije deset godina a Vas imenovala za prvog ordinarija. Kakva iskustva u dušobrižništvu vojnika imate? U čemu su njihove

posebnosti i kako je, u vezi s tim, organiziran pastoral u Ordinarijatu?

Mons. Tomo Vukšić: Oružane snage u BiH organizirane su kao višenacionalna vojska. To jest sastavljena je od Srba, Bošnjaka i Hrvata. I time, naravno, od katolika, pravoslavaca i muslimana, ali ima i onih, iako to nije mnogo, koji se ne identificiraju ni s jednom od tih vjerskih zajednica. Vjerska skrb za vojnike organizirana je na konfesionalnom načelu pa tako postoje tri paralelne službe: katolička sa svojim Vojnim ordinarijatom, pravoslavna koju predvodi njihova Kancelarija i muslimanska kojoj je na čelu Vojno muftijstvo.

Vojni ordinarijat osnovao je papa Benedikt XVI. 2011. godine i imenovao vojnoga biskupa. Taj oblik dušobrižništva vrlo je poseban. Odvija se ponajviše u vojarnama i tijekom radnoga vremena, od ponedjeljka o petka, jer je vojska profesionalna pa su preko vikenda uglavnom svi kod svojih kuća. U svim vojarnama, gdje ima katolika, uređene su kapelice u kojima se u određeno vrijeme slave mise i povremeno drugi sakramenti. Uz to, naglasak je na osobnim susretima vojnih kapelana

Susretanje i uzajamno poštovanje između predstavnika dviju kršćanskih Crkava minimum je koji treba stalno negovati. To je prije svega obilježje ljudi koji su usvojili manire dobrog odgoja i zaista nije ni potrebno biti kršćanin, pa niti predstavnik Crkve, da bi se na takav način ponašalo. Na tomu treba graditi ono što se naziva ekumenizam, to jest susretanje, dogovaranje, teološka rasprava i molitva.

sa svojim vjernicima. S druge strane, postoje i problemi, ponekada i veliki. Prije svega zato što državna vlast ne pokazuje želju da provede ugovor koji je potpisan i ratificiran sa Svetom Stolicom još 2010. godine.

Zvonik: Budući da je državno uređenje BiH države vrlo složeno, pretpostavljamo da ne može biti jednostavan ni pristup suradnji Crkve s državnim tijelima u BiH. Kakvim ga ocjenjujete?

Mons. Tomo Vukšić: Odnos državnih vlasti prema Katoličkoj Crkvi vrlo je složen. Ne pokazuje nikakvu volju da bi provela temeljni ugovor koji je potpisala sa Svetom Stolicom još 2006. godine i ratificirala ga malo poslije. Ne provodi i vlastiti Zakon o slobodi vjere i pravnom položaju Crkava i vjerskih zajednica koji je još stariji od Temelnog ugovora. Uz to, BiH nije riješila ni pitanje neradnih dana u vrijeme vjerskih blagdana, nije uređeno dušobrižništvo zdravstva, zatvora i policije, vjerskim službenicima nije riješeno pitanje zdravstvenog osiguranja, a sve do danas ne postoji ni zakon o povratu oduzete imovine a kamoli stvarni povrat. S

druge strane, pravni položaj katoličkih škola samo je dijelom riješen, ali je moguće imati vjeronauk za katoličku djecu tamo gdje oni pohađaju školu, iako ima problema s organizacijom vjeronauka u nekim školama u kojima je posvema malo katoličke djece.

Zvonik: Potjećete iz Hercegovine, iz postojbine dalekih predaka velikoga broja bačkih Hrvata. Mi na vrelu Bune, podno Blagaja, osjećamo upravo to – da smo dio krajolika na koji, naravno, uopće nismo naviknuli niti ga poznajemo. Crkva je željela ostaviti trajan spomen na to te tamo imamo „svoju” spomen-ploču. Iako ste kratko bili u Subotici, vidite li nešto što ovdajšnje ljude povezuje s tim krajevima, napose u vezi s crkvenosti?

Mons. Tomo Vukšić: Sjećam se dogovaranja oko postavljanja te spomen-ploče na crkvi u mjestu Blagaj na vrelu rijeke Bune kod Mostara. Bio sam prisutan i na tom činu. Bilo mi je drago što je to učinjeno i što sam u tomu mogao sudjelovati i dati svoj mali doprinos. Ali sada, kad me već o tomu pitate, bio sam u Blagaju u toj crkvi više puta nakon posljednjega rata dok je obnavljana, jer je u ratu bila vrlo razorena, ali ne mogu se sjetiti je li ta spomen-ploča preživjela strahote razaranja. Znam da uspomene povezuju Bunjevce s Bunom, ali premalo poznajem način kako današnji Bunjevci žive svoju pripadnost Katoličkoj Crkvi da bih je mogao

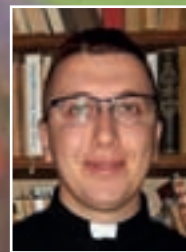
uspoređivati s načinom kako se ta pripadnost živi u tom kraju koji je jugoistočno od Mostara. Međutim, uopće nije teško uočiti da Bunjevci, slično kao i vjernici u krajevima iz kojih, prema nekim teorijama Bunjevci potječu, rado hodočaste u svoja svetišta, rado pohađaju euharistijska slavlja, u velikom broju pristupaju sakramentima ispovijedi i pričesti. Sve to još jednom imao sam priliku vidjeti u svetištu Gospe od suza na Bunariću kad sam nedavno predvodio slavlje bdijenja i svetu misu sutradan na blagdan Gospe od suza te i sam skoro sat vremena bio na raspolaganju za ispovijed okupljenim vjernicima.

Zvonik: Mnogo bačkih (i dosta banatskih) svećenika te prvi subotički biskup, bili su sjemeništarci kod isusovaca u Travniku i studirali u Sarajevu. I u novijem razdoblju neki naši mladi svećenici završili su bogoslovlje na KBF u Sarajevu. Budući da smo nabrojali već nekoliko poveznica između Subotičke biskupije i Vrhbosanske nadbiskupije (ima ih još), može li se očekivati još kakav oblik kršćanske suradnje između njih u vremenu koje dolazi?

Mons. Tomo Vukšić: Drago mi je što postoje brojne poveznice između Vrhbosanske i Subotičke biskupije te između jednog i drugoga prezbitarija. Još uvijek žive i djeluju svećenici obiju biskupija koji su nekada zajedno studirali i pripremali se za svećeničku službu u Đakovu i znam da i danas održavaju kontakte i posjećuju se. Znam da je i kardinal Puljić više puta dolazio na vaša područja radi predvođenja raznih crkvenih skupova. I ja sam dolazio. I vjerujem da će se to nastaviti. Kao što se nadam da će i ubuduće na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu među studentima biti svećeničkih kandidata Subotičke biskupije, čemu bih se ja vrlo rado vao. A zašto ne i u travničkom sjemeništu gimnazijalaca iz Bačke. Kao nekada. Dobro došli! Posebice svećenički kandidati.

Zvonik: U Srbiji je prije točno 20 godina vjeronauk ponovno postao dio nastave u javnim školama. Kakva je situacija sa školskom katehezom u BiH?

Mons. Tomo Vukšić: Vjeronauk u školama na području BiH uveden je vrlo brzo nakon pada komunističkoga režima. Ali posvuda u isto vrijeme. To je ovisilo o mnogo razloga i okolnostima. Prije svega nije bilo dovoljno kvalificiranih vjeroučitelja. A ni vlasti nisu posvuda bile jednako otvorene. Na nekim područjima ratna događanja i poratne muke onemogućavali su, barem djelomično, svako školsko djelovanje pa time i vjeronauk. No s vremenom školski vjeronauk uveden je i već godinama je u nastavnim programima uglavnom svuda gdje ima katoličke djece. U svrhu studija i priprave nastavnika vjeronauka, u školama djeluje teološko-katehetski institut u Mostaru koji je, u skladu s crkvenim propisima, pridružen Bogoslovnom fakultetu u Sarajevu.

3. 10. 2021.

DVADESET I SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA: Post 2, 18–24; Ps 128, 1–6; Heb 2, 9–11; Mk 10, 2–16

Ove nedjelje evanđelje nam donosi Isusove riječi o braku. Što dakle Bog združi, čovjek neka ne rastavlja – to je izvorni Božji naum, sam je naime Bog začetnik braka.

Danas je na osobiti način potrebno svjedočanstvo svetosti bračnog života. Potrebne su obitelji koje će biti spremne da velikodušnom zauzetošću izvrše svoje poslanje u Crkvi i u društvu. U apostolskoj pobudnici *Familiaris consortio*, sluga Božji Ivan Pavao II. napisao je da „sakrament ženidbe od kršćanskih supružnika i roditelja čini Kristove svjedoke sve do kraja zemlje, te istinske *misionare* ljubavi i života” (usp. br. 54). Obiteljska je zajednica pozvana biti znakom Božje ljubavi prema svima.

10. 10. 2021.

DVADESET I OSMI NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA: Mudr 7, 7–11; Ps 90, 12–17; Heb 4, 12–13; Mk 10, 17–30

Evanđelju ove nedjelje glavna tema je bogatstvo. Isus uči da je bogatašu vrlo teško ući u Božje kraljevstvo. Ovako to tumači sveti Klement Aleksandrijski: „Ta prisposoba uči bogataše da ne smiju zanemariti svoje spasenje kao da su već unaprijed osuđeni, niti smiju baciti u vodu bogatstva niti ih osuditi kao opasna i protivna životu, već moraju naučiti na koji način se koristiti bogatstvima i priskrbiti si život”. Povijest Crkve puna je primjera bogataša koji su se koristili svojim dobrima na evanđeoski način, postigavši također svetost. Sjetimo se samo svetog Franje, svete Elizabete Ugarske i svetog Karla Boromejskog.

17. 10. 2021.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA: Iz 53, 10–11; Ps 33, 4–5.18–20.22; Heb 4, 14–16; Mk 10, 35–45

Tekst današnjeg evanđelja opisuje Isusa koji, još jednom i s velikom strpljivošću, nastoji ispraviti svoje učenike obraćajući ih s mentaliteta svijeta na Božji. Prigodu za to su mu pružila braća Jakov i Ivan, dvojica

od prvih učenika s kojima se Isus susreo i pozvao da ga slijede. Tko je najveći? Onaj koji posluhuje! Put služenja je najučinkovitiji lijek protiv bolesti traženja prvih mjesta; to je lijek za one koji su skloni samodopadnosti koja truje tolike društvene sredine i nisu je pošteđeni ni kršćani. Stoga, kao Kristovi učenici, moramo prihvatiti to Evanđelje kao poziv na obraćenje, da hrabro i velikodušno svjedočimo Crkvu koja služi s ljubavlju i jednostavnošću.

24. 10. 2021.

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU. Misijska nedjelja

ČITANJA: Jr 31, 7–9; Ps 126, 1–6; Heb 5, 1–6; Mk 10, 46–52

Današnje evanđelje mogli bismo nasloviti: „Slijepac bolje vidi nego li oni koji imaju zdrave oči”. Slijepac Bartimej vidi bolje od ostalih. Unatoč ugaslim očima vidi on dublje i prodornije od onih koji su u Isusovoj pratnji. Ne da se smesti. Samo treba biti svjestan svoje sljepoće. Jerihonski slijepac bio je svjestan svoga stanja i zato nije prestajao vikati za vidom. Povraćen mu je i iz zahvalnosti se zaputio za Isusom. Teža je duhovna sljepoća. Moramo je biti svjesni i moliti Gospodina da nam otvori oči za ljubav prema Njemu, prema bližnjemu i prema nama.

31. 10. 2021.

TRIDESET I PRVA NEDJELJA KROZ GODINU

ČITANJA: Pnz 6, 2–6; Ps 18, 2–4.47.51ab; Heb 7, 23–28; Mk 12, 28b–34

U središtu evanđelja je zapovijed ljubavi: ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu. Isus nas poučava da su ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjem neraskidivo povezane, kad ih živi zajedno, one su prava snaga vjernika! Ljubiti Boga znači živjeti od Njega i za Njega, za ono što On jest i za ono što On čini. Ljubiti Boga znači ulagati svakoga dana svoj trud da bismo bili Njegovi suradnici u otvorenom služenju i ljubavi prema svojem bližnjemu. Te dvije dimenzije ljubavi, prema Bogu i prema bližnjemu, u svom jedinstvu karakteriziraju Kristova učenika.

Euharistijska služba, X. dio

Predigra pred žrtvu: pranje ruku, darovna pjesma, poziv na molitvu

PRANJE RUKU

Nema sumnje da je to u počecima bio praktičan i nužan čin jer su darovi vjernika bili u naturi (voće, povrće, meso...). Vremenom se tom činu dodaju popratne riječi koje ga izričito tumače u simboličnom značenju, u značenju unutarnjeg čišćenja. Sada je to tiho izgovaranje riječi *Operi me, Gospodine, od moga bezakonja i od grijeha me mojeg očisti*. Predsjedatelj pere ruke ne stojeći na sredini oltara, nego treba poći potpuno na njegovu stranu (kao što ne peremo ruke ni kod kućnog stola za kojim blagujemo).

Pri posljednjoj liturgijskoj obnovi nisu izostali glaso- vi za ukidanje toga obrednoga pranja, jer je u tu svrhu uveden pokajnički čin u uvodnim obredima (osobito kada se vrši škropljenjem vodom). Još nešto valja primijetiti: pranje ruku, kako ga često vidimo, zapravo je karikatura pranja, osobito kad predsjedatelj sve čini sam: vrčićem s vodom prelazi ponad vrhova prstiju, izlijevajući jedva koju kap vode. Obično se to čini iz onog malenog vrčića koji služi i za ulijevanje vode u kalež i za čišćenje kaleža nakon pričesti te je, naravno, vrlo malo vode na raspolaganju. Prikladnije bi i znakovitije bilo koristiti se posebnim laborom i većim vrčom samo za tu namjenu.

DAROVNA PJESMA

Prijelaz s ambona na oltar, nakon završene Molitve vjernika, prati uobičajeni šum škripanja klupa i stolica jer se zauzima sjedeći stav, nastupaju skupljači milo- stinje, otvaranje novčanika, okretanje, ministranti se razlijeću, čitači silaze u svoje klupe... Neki mali, časoviti „nered”. Darovna pjesma koja u tom času slijedi može „ublažiti” taj prijelaz i usmjeriti pozornost zajednice na ono što se u tom trenutku zbiva, a to je darovni ophod. I ta je pjesma, kao i ulazna i pričesna, izvorno bila ophodna (procesionalna), što bi joj i danas trebalo biti prvotna uloga. Prikladni tekst za tu pjesmu teže je pronaći nego za druge (posebice u „jakim” vremenima, kao što su Božić, Uskrs...), premda je općenitija i odnosi se na ono što se upravo čini, dakle više je euharistijska, a manje prilagođena liturgijskom vremenu, blagdanu ili posebnim okolnostima. Darovna pjesma trebala bi izražavati osjećaj blagoslivljanja Boga za sve što imamo

i što od svoga rada prinosimo, daru- jemo, žrtvujemo.

Pjevanje bi u tom dijelu svete mise zahtijevalo ipak jedan umje- reniji karakter izričaja (ne može se ni pjevati nešto zahtjevno sjedeći). Osim toga, kako je to relativno kratko vrijeme, zborovi si znaju dati oduška te produ- žiti s pjevanjem pa svećeniku ne preostaje ništa drugo nego stajati za oltarom i čekati. Ne smije se, naime, zaboraviti: darovna pjesma pripada onim pjesmama koje samo prate obred, a ne sačinjavaju ga! Prema tome, pjesma (i svirka) koja bi se nastavila dobranom i nakon završenog ophoda, prinosa darova, kađenja, izgubila bi dimenziju „pratiteljice” liturgijskog čina te se odmet- nula u zasebni dio, pridodan i nametnut slavlju. Zadaća joj je, pak, probuditi duševno raspoloženje za ono što dolazi, kao jedno zatišje pred velikom pjesmu Predslovlja. U suprotnom dolazi do neravnoteže i neusredotočeno- sti: bombastično izvedena darovna pjesma bacit će u pozadinu Predslovlje, pogotovo još ako ga svećenik ne pjeva, nego čita.

POZIV NA MOLITVU

Nakon što je završila darovna pjesma, slijedi svećeni- kov poziv: *Molite, braćo i sestre, da moja i vaša žrtva bude ugodna Bogu Ocu svemogućem*. Na što puk odgovara: *Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku...* O tom se obrascu vrlo mnogo raspravljalo pri liturgijskoj obnovi i bilo je pitanje hoće li biti zadržan. Problem tog poziva na molitvu teološko je poimanje po kojem je euharistijska molitva pripadala samo svećeniku i bila je uskraćena ušima naroda. Tim se riječima svećenik, prije nego uđe u tišinu euharistijske molitve, opraštao od zajednice preporučujući se u njezine molitve: upravo je tako i glasio najstariji oblik: *orate pro me* – molite za mene. Tek zvoncem bila je prekidana privatna pobožnost puka da bi se poslije naklonili podizanju hostije i kaleža.

Današnji je obrazac drugačiji, ali teološka je pozadina ista. I u današnjem obliku ima izraza koji se mogu ne svidjeti, posebice *moja i vaša žrtva*, što očituje stano- vito dvojstvo, kao da su u pitanju različite i međusobno oprečne stvari. Imamo danas razne pokušaje u misalima drugih naroda, no o toj problematici nećemo dalje raz- matrati, prihvaćamo kako je Učiteljstvo odredilo.

Valja napomenuti da na poziv svećenika – *molite, braćo i sestre...* – odmah svi ustaju. Također, svećenik bi trebao pažljivo slušati odgovor naroda, a ne gledati u knjigu ili nešto drugo raditi. Dogodi se, također, da pjevači, osobito poslije nekog bombastičnijeg pjevanja, ne odgovore na taj svećenikov poziv (ostali bez daha, skupljaju note, sabiru dojmove svog pjevanja...). Svi (i koncelebranti) trebaju glasno odgovoriti – *Primio Gospodin...*

Ivanovo evanđelje

(VII. dio – Križ)

Čovjek vrlo teško može zamisliti da svojom smrću daje život. Ipak, pogleda li širi kontekst svoga zemaljskoga puta, onda može otkriti da kao roditelj svojim odricanjem omogućuje dobre okolnosti svojoj djeci. Nesebičnim pomaganjem stječe prijatelja, savjesnim radom priznanje. Iako se nekome zbog osobnih iskustava to može činiti ironičnim, i u našem društvu mogu se naći dobri ljudi.

Božanski plan bio je vrlo konkretan: Otac sebi želi vratiti Adama. To čini kao dobar roditelj: daje svoj život preko svoga Sina. Druga božanska osoba sasvim je pak svjesna svoje uloge: *Kad podignete Sina Čovječjega, tada ćete saznati: Ja Jesam...* (Iv 8,28). Smrt odbija ljude. Vremenom uviđamo da kada netko umire u našoj okolini, lagano nestaju poznanici, ostaje malo onih koji su spremni pomagati, dijeliti naše teške trenutke. Isus pak kaže: *Ja kad budem podignut sa zemlje, sve ću ljude privući k sebi* (Iv 12,32). U tom povijesnom kontekstu – isto tako i danas – to je kontradikcija. Ali kod Mateja stotnik na križu prepoznaje bit te žrtve: *Ovaj je zaista bio Sin Božji* (Mt 27,54). Nazarećanin ide još dalje. Na Posljednjoj večeri, kada je Juda napustio dvoranu i kada Ivan osjeća hlad smrti: *Bila je noć – u ljudskoj duši* (Iv 13,30), Isus govori svojim apostolima i nama – *Sad je proslavljen Sin Čovječji!* (Iv 13,31).

Zašto je Učitelj mogao izreći gore navedene riječi? Zato jer je znao snagu križa, a poslije tri dana vidio je Očevo djelo, uskrsnuće koje ga vraća u božansku slavu. Isus se nije izgubio u trenutku patnje. Svoj život promatra u kontekstu 33 godine života. Život je davao ljudima po svome naučavanju, po čudima i svojim primjerom. Žrtva na križu samo je nastavak tog procesa davanja – i sve se svršava u Životu – kod nebeskog Oca.

Netko bi mogao reći: On je bio Bogočovjek... Mislimo da nije prejaka tvrdnja da je doživljavanje roditeljskog duha služenja vrlo blizu onoga što je Isus ostvario na križu. Djeca traže žrtvu, odricanje. Otac i majka ne misle na sebe, nego pokušavaju dati – ne ono „sve”, jer djetetu ne treba „sve” dati, Bog će osigurati ono „sve” – mirnu okolinu, radost, sigurnost, omogućiti mladom čovjeku da odraste u osobu koja je zrela i koja je isto spremna na davanje u društvu gdje živi. Roditelji od onoga što je uloženo, primaju samo mali dio natrag i onda ako su djeca savjesna te vode brigu o njima. Što je najvažnije: djeca su dobila život

Pravi čovjek raduje se i onda ako u nekom „umiranju” sebi diže drugoga u život. U Ocu je to bilo tako jako da nam je po mucu križa darovao svoga Sina. Taj Sin sasvim je preuzeo duh svoga Oca: svojevolumeno je prigrlio drvo sramote jer je znao da se život može dati samo ako se odriče samoga sebe

od roditelja, to im nikada ne mogu vratiti. Izaziva li ta činjenica žalost u ocu ili majci? Nikako. Radosno idu pred Boga jer su podigli ljude koji su dar ovome svijetu.

To znači da je čovjek – negdje u svojoj dubini – zbilja oblikovan na sliku i priliku Boga. Pravi čovjek raduje se i onda ako u nekom „umiranju” sebi diže drugoga u život. U Ocu je to bilo tako jako da nam je po mucu križa darovao svoga Sina. Taj Sin sasvim je preuzeo duh svoga Oca: svojevolumeno je prigrlio drvo sramote, jer je znao da se život može dati samo ako se odriče samoga sebe.

Još je nešto bitno: Isus je znao da ide prema jednoj Osobi, u poznatu okolinu. Ako je nekome vjera samo ono: „Ima nečega...” – onda ga jedino strah može obuzeti. Ali ako znamo, i tijekom života upoznali smo da idemo prema Ocu, onda poslije roditeljskih odricanja prema potomcima, znancima i prijateljima, bolesnima i starima – ta osoba (tj. mi), koja je došla da život imaju i da ga u izobilju imaju... – puna pouzdanja izreć će isto kao Nazarećanin: *Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj* (Lk 23,46). Zna da je predao sebe Životu – jednoj osobi koja ga ne pušta iz svoje ruke.

To naše razmišljanje o Isusovu križu želi pokazati da nismo daleko od njegovih vrednota, djela, spremnosti na žrtve. Božje crte – unatoč istočnom grijehu – vrlo su jake u vjerniku koji slijedi u svojoj dobroti svoga Otkupitelja. Ako sebe daruje tijekom tih desetljeća koje je dobio od Stvoritelja, katolik će na kraju zemaljskog puta znati darovati sebe Ocu i ostaviti primjer poput Isusova koji je svoj život ostavio na križu. I u bolesničkom krevetu moguće je živjeti puninu i prepoznati u patniku: „Ovaj je zaista Sin Božji!”

Susret s Bogom na izvoru vode

Hodočašćem na Bunarić završavaju se žetvene svečanosti i vrijeme zahvaljivanja Bogu za dar plodnosti zemlje. Na tom izvoru je, prema predaji, neka djevojka progledala umivši se vodom. Od tada je to mjesto mnogim vjernicima prostor susreta s Bogom i njegovom izlječujućom snagom, ali i mjesto na kojemu se može vidjeti i doživjeti blagotvornost vode koja zemlju, tlo iz kojega rastu naši usjevi, natapa, napaja i čini je plodnom.

Voda je uvijek više od vode

Voda je nužna za život na Zemlji. U zraku, na površini tla i u njegovim dubinama, događa se prirodni proces kruženja vode. To kruženje vode održava globalnu klimu i obogaćuje Zemlju raznolikošću živih bića. Voda čini pojedina mjesta pogodnima za stanovanje i život ljudi. U posljednje vrijeme visokih temperatura, žege i suše može se lako primijetiti koliko je voda važna za plodnost tla. Kako kod nas, tako i u svijetu, suočavamo se s ozbiljnom krizom koja je zahvatila slatkovodne izvore. S rastom stanovništva i sve manjom količinom vode koja kišom natapa tlo, čista voda postaje sve nedostupnija mnogim ljudima širom svijeta. Zbog loše ili nepravedne vodoopskrbe milijardi ljudi onemogućen je slobodan pristup pitkoj vodi. U najsiriomašnjim dijelovima svijeta 2,4 milijarde ljudi nema odgovarajuće sanitarne uvjete, ne zbog toga što vode nema, nego zbog toga što za dostavu vode moraju plaćati preskupe naknade. Oni koji su postavili cijevi vodovoda onemogućuju slobodan pristup izvorima s kojih su oni donedavno slobodno i bez ikakvih ograničenja napajali sebe, svoja stada i svoja polja. Posljedice takvih postupaka utječu na ljudsko zdravlje, dostojanstvo i slobodu naroda.

Kršćanska briga o vodi

Voda može biti na dobrobit, ali i na štetu. Može život podići, ali ga može i uništiti. Prema biblijskim izvještajima, voda je dio Božjeg stvaranja pa je potrebno da kršćani u svojoj brizi o stvorenjima posebno skrbe o vodi. Kao kršćani, moramo pažljivo razmisliti o pozivima koje nam upućuje papa Franjo, da je briga za Božja stvaranja i ljubav prema bližnjima duboko povezana. Briga o svim stvorovima i ljubav prema bližnjima zahtijeva posebnu brigu i zaštitu naših vodnih bogatstava. Naša je kršćanska i vjernačka dužnost brinuti za čistoću vode i brinuti o pravednoj dostupnosti vode drugim ljudima. Osobito o vodi treba razmišljati u vrijeme kad se susrećemo s

vodom na svetim mjestima i kad zahvaljujemo Bogu za dar naših polja. Uz vodu na hodočasničkom mjestu valja nam se susresti i s Bogom Stvoriteljem te dobro promisliti o svojoj odgovornosti za životvorni stvor vode.

Biblijski nauk o vodi i pravednosti među ljudima

Upravljanje i raspodjela vode česta je biblijska tema s kojom su se i onda susretali zemljoradnici i stočari, a sukobi, pa čak i vjerski problemi, izvirali su zbog nedostatka ili neprikladnosti izvora vode (Post 26,17-22; Izl 15,22-27). Stari asirski zakoni predviđali su kaznu bičevanjem za one koji ne poštuju sporazume i dogovore o raspodjeli izvora vode i korištenju bunara. Voda se u tim drevnim zakonima smatrala zajedničkim dobrom i zajedničkom brigom svih onih koji se koriste njezinim izvorima. Biblijska vjera temelji pravila ponašanja prema vodi na istini da je Bog dao vodu zemlji da je natopi i učini plodnom, a ljudima je dana zadaća da tim bogatstvima raspolažu sebi i svim stvorenjima na dobrobit. Vodom: kišom, rijekama, podzemnim vodama i izvorima upravlja Bog (Ps 104, 10-13; Mt 5,45). Voda je pod Božjom upravom i On je onaj koji daje da kiša pada ili je suzdržava (1 Kr 17,14).

On daje da voda proključa iz stijene (Izl 17,6), a pustinju čini plodnom svojim vodama (Iz 41,18). U opisu Rajskog vrta, govori se o četirima rijekama koje natapaju tlo i čine ga plodnim (Post 2,10-14). U svijetu koji je Bog stvorio ima obilje vode. Voda i tlo čine život mogućim i nisu dani čovjeku da budu njegovo vlasništvo s kojim može raspolagati prema svojim željama i samo na svoju korist. Izgradnja kanala i navodnjavanje, kontroliranje vodenih tokova, upotreba tehnologije za veću plodnost tla, dobivanje više hrane za ljude i životinje važna je ljudska zadaća. Međutim, svaka zloupotreba vlasti nad izvorima vode i hrane strogo se kažnjava, osobito u onim slučajevima gdje ljudi jedni drugima onemogućavaju pravednu raspodjelu dobara koja uspijevaju na navodnjavanom tlu (Pnz 11,17).

I danas u svijetu, nije problem u nedostatku vode, nego u nedostatku ljudske mudrosti i dobrote da se vodu raspodijeli i ustupi drugima. I danas u svijetu nije problem u nedostatku hrane, nego nezahvalnosti za plodove tla. I danas u svijetu nije problem u neplodnosti tla, nego u sebičnosti i gramzivosti koja zatvara srce i ruke ljudi pa jedni druge žele što je moguće više iskoristiti. Kad je suša u srcu, nepravda među ljudima i zemlja suši se i vene, postaje neplodna pustinja (Hoš 4,1-3).

O rezoluciji Freda Matića

„Briga” Europskog parlamenta o zdravlju žena

(nastavak)

Nastavljamo s analizom tzv. „Matićeve rezolucije” koju je prihvatio Europski parlament. Nastavljamo i s prikazom izjave Komisije „Iustitia et pax” koju je potpisao nadbiskup Đuro Hranić, predsjednik te komisije. U svojoj izjavi Komisija vrlo jasno i dobro pravi razliku između brige za zdravlje žena i pobačaja, dokazujući da pobačaj nikako ne može pripadati kategoriji „brige za zdravlje”.

„Zdravlje žena ne može se poistovjetiti s nepostojećim pravom na pobačaj (osim u ekscenim situacijama kad trudnoća ugrožava život ili zdravlje žene) iz jednostavnog razloga što trudnoća nije bolest. U tom smislu, neprimjerena je tvrdnja o potrebi jamstva pristupa svim zdravstvenim uslugama radi ostvarenja ljudskog prava na zdravlje, jer u slučaju pobačaja nije riječ o pravu na zdravlje, pa time ni zdravstvenoj, već medicinskoj usluzi. U tome se Izvješću mijesha pravo na zdravlje kao ljudsko pravo s pobačajem, koji se zagovara bez ikakvih ograničenja, što je u suprotnosti i sa standardima Europskog suda za ljudska prava prema kojima pobačaj u svakom slučaju mora imati razvidan i objektivni motiv. Zabranu, odnosno ograničenja pobačaja Izvješće naziva oblikom rodno uvjetovanog nasilja, što je u suprotnosti i sa standardima Europskog suda za ljudska prava prema kojima pobačaj u svakom slučaju mora imati razvidan i objektivni motiv”.

Komisija osporava i onaj dio Matićeva izvješća u kojem on pravo na pobačaj svrstava među prava „na slobodu i privatnost”, jer se na taj način na pravo na slobodu gleda kao „neograničeno i individualistički, propuštajući primijetiti da se pravo na slobodu ne može ticati samo jednog čovjeka (u tom slučaju žene), već obuhvaća i pravo nerođenog djeteta roditi se, njegovo pravo na život. Sloboda svakog ljudskog bića ograničena je slobodom drugog ljudskog bića pa tako i nerođenog djeteta”. U cijelom svom dokumentu Komisija opovrgavajući „Matićeve stavove” svoje stavove potkrepljuje važećim europskim dokumentima. „Valja podsjetiti i na Rezoluciju 1607 (2008.) Parlamentarne skupštine Vijeća Europe u kojoj se navodi da je pobačaj potrebno izbjegavati i da on ni u kojem slučaju ne može biti smatran metodom planiranja obitelji. Čini se da predložena Rezolucija to u potpunosti zanemaruje što je istodobno zabrinjavajuće i opasno po zaštićena ljudska prava, posebice prava djeteta i vladavinu prava”.

U nastavku svoje izjave Komisija „Iustitia et pax” HBK-a daje svoje mišljenje na „zahtjev za jamstvom univerzalnog pristupa u obrazovanju i točne, znanstvene informacije o seksualnosti, bez predrasuda i cjelovito u svim osnovnim i srednjim školama”, što predstavlja kršenje nacionalne ingerencije u vezi s tim pitanjem, jer obrazovni sustav nije u nadležnosti EU-a. Predstavlja također i kršenje „Konvencije

o pravima djeteta koja roditelje prepoznaje kao primarne odgojitelje svoje djece, Opće deklaracije o ljudskim pravima i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji roditeljima priznaju pravo prvenstva u izboru vrste obrazovanja... u skladu sa svojim vjerskim, filozofskim i pedagoškim uvjerenjima”.

U Izvješću Freda Matića sporan je i zahtjev da sve osobe imaju pristup uslugama u vezi s „plodnošću”, što podrazumijeva i potpunu slobodu maloljetnica pobačaju. To je, pak, otvoreni napad na pravo djeteta na zdravlje i obvezu odraslih i države da djetetovo zdravlje očuvaju, jer, valja ponoviti, pobačaj nije zdravstvena usluga, zaključuje Komisija.

U Izvješću se relativizira i značaj na priziv savjesti. Međutim, vrlo je značajan jer proizlazi iz slobode savjesti kao ljudskoga prava zajamčenog mnogim međunarodnim dokumentima, uključujući i Europsku povelju. Osim toga, priziv savjesti i jest jedno od prirodnih prava koje postoji prije i neovisno o svakom pisanom pozitivnom zakonodavstvu, tvrdi Komisija.

Gotovo je nevjerojatno što je sve Fred Matić „natrpao” u svoje izvješće i to sve pod nazivnikom „apsolutnih sloboda svih u svemu, osobito u okviru zdravstvenih i reproduktivnih prava...”. Evo za što se sve Vijeće Europe zauzima: neograničene slobode (u pristupu svim zdravstvenim uslugama pa tako i medicinski potpomognutoj oplodnji od strane LGBTQ osoba, pravo na sklapanje istospolnog braka, neograničena kontracepcija, seksualne aktivnosti bez obzira na dob, neograničena autonomija djece, rodna ideologija, uključujući primjerice pravo na trudnoću transrodnih muškaraca i nebinarnih osoba, pravo transrodnih osoba na roditeljstvo. I sve je to, među ostalim, protivljenje „stereotipima i pristranostima” koje su suprotne „europskim vrijednostima”. No upravo je obratno istina jer Matićevo izvješće namjerno zaboravlja ili se odmiče od kršćanskih korijena Europe koji su naglašeni u riječima jednog od utemeljitelja Europske unije, Roberta Schumana, koji ističe „da stari kontinent nije samo tehnička i ekonomska zajednica, već je to zajednica čija se duša ogleda u njezinim kršćanskim temeljima”.

Nažalost, ta izjava Komisije „Iustitia et pax”, kao ni mnoge druge slične argumentirane primjedbe, nisu spriječile zastupnike da prihvate izvješće Freda Matića i prihvate Rezoluciju. Iako oni nisu obvezujući, ipak je zastrašujuće znati za kakve se vrijednosti zalažu europarlamentarci, premda bi morali znati da su te vrijednosti suprotne europskim i globalnim dokumentima.

„Brigu za zdravlje žena i djece treba usmjeriti prema stvarnim zdravstvenim problemima, a ne prema pobačaju i svjetonazorskim pitanjima”, ističe Komisija na kraju svoga apela koji je potpisao nadbiskup Hranić.

Grieh – uvreda Božje ljubavi?

Velečasni, vrijeđamo li padajući u iste grieha Boga nanovo i predstavlja li stav da će nam Bog uvijek oprostiti zapravo uvredu Njegovoj ljubavi? D. I.

Poštovani čitatelju, takva pitanja stalno nas prisvješćuju da vjeru doživimo kao suštinsku promjenu života i kao konačni stav u kojem je samokritika prekretnica. U odgovoru na Vaše pitanje, poslužit ću se jednim tekst iz povijesti ove rubrike koju je vodio pokojni svećenik dr. Andrija Kopilović, koji je na gotovo isto pitanje dao lijep odgovor. A da ne otkrivam „mlaku vodu“, poslužit ću se njegovim mislima.

PRIČA PROFESORA DOGMATIKE DR. IVANA GOLUBA – MISERICORDIAM DOMINI IN AETERNUM CANTABO

Profesor dogmatike, dr. Ivan Golub, tumačio je poglavlje o Božjem milosrđu. Naglašavao je taj neshvatljivi, a za nas tako važan, pojam Božjega bića. Da bi protumačio odgovornost stava vjere prema toj činjenici ispričao je jedan, čini mi se, povijesni događaj. U Španjolskoj je živio svećenik koji je vrlo često, skoro stalno, propovijedao o tom Božjem milosrđu. Međutim, njegov život nije baš bio ni uzoran, ni častan, ni dostojan svećeništva. To što nije dostojan za svakog je svećenika istina, međutim, svećenik se mora trsiti da postigne najveću moguću svetost u svom zvanju da bi bio autentičan. Ovaj nije bio takav. Na svoj grob, u stilu svoga življenja, dao je napisati moto latinski: *Misericordiam Domini in aeternum cantabo* (O milosrđu Gospodnjem pjevat ću uvijek). Međutim, kaže dalje priča, nedugo nakon sahrane grom je pukao u nadgrobni spomenik, razbio ploču i ostala su slova koja složena glase ovako: *Miser in aeternum*, što znači: Bijednik dovijeka!

(JAHVE) – LJUBAV

U Svetom pismu samo na dva mjesta imamo zapisano da se Božja bit očitovala u jednom pojmu. Tako u knjizi Izlaska, kada se Bog objavljuje Mojsiju i kad ga upita koje mu je ime, on odgovara: *Ja sam koji Jesam*. U hebrejskom jeziku iz slova JHVH izvodi se ime Božje, sveto i nepovredivo: Jahve. Dakle, u Starom zavjetu imamo na jednom mjestu očitovanje Božjega imena i biti, što je starozavjetni vjernik tako poštivao da ga čak nikada nije ni izgovarao. Na drugom mjestu, Poslanica svetog Ivana apostola donosi pokušaj izricanja biti Božje grčkim

pojmom: „Theos the agape estin” (ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν) što u prijevodu znači: „Bog je ljubav”.

Mi vjerujemo da je Ivan time htio izreći narav Božju. To jest, Bog ne samo da ljubi i ne samo da „ima ljubav” nego: Bog „jest Ljubav”.

Razlika je ogromna, jer „biti Ljubav” izričaj je naravi bitka, a ne vlastitosti bića. I vjerujemo da je tako. Zato Bog može djelovati samo iz ljubavi i s ljubavlju. Nikada ne smijemo prešutjeti tu predragu objavljenu Božansku istinu koja nam je najveća utjeha i najveći dar – naš Bog je Ljubav. Njegovo je ime i njegova narav Ljubav. I naglašavanje toga pravoga vjernika ne dovodi, kako vi kažete, „u napast”. Zašto? Bog nam je objavio svoju narav zato da nam bude bliži, da bude – „s nama Bog”.

POVRATAK OCU

U novije vrijeme uveden je i blagdan Božanskog milosrđa. To je učinjeno na temelju jedne, doduše privatne objave, ali znamo s koliko je poštovanja taj blagdan uveo upravo veliki papa Ivan Pavao II. koji je i umro uoči toga blagdana. Milosrđe Božje vlastitost je Boga Ljubavi; tek je milosrdna ljubav neshvatljiva jer se daje i dijeli onima koji je ne zaslužuju, nego se nad njima, nezaslužnima, Bog sažalijeva i spašava ih. I tu dolazi bitna poruka cijele Objave: Bog nudi spasenje, Bog nudi oprostjenje, Bog prašta, Bog ljubi, a od nas Bog traži samo jedno: da to primimo, da se obratimo!

U prisposobi o rasipnom sinu više vidimo sliku „rasipnog oca” nego sina. Ali ono što sina spašava je činjenica njegove spoznaje da nije siroče, da nije u beznađu, da nije izgubljen, jer ima dom Očev, ima Oca. Odluka vratiti se Ocu za njega je bila spasonosna, a sve ono što mu je Otac priredio nije bila pravednost, nego milosrđe. Dakle, bitno je uočiti taj „povratak Ocu”.¹

BEZ RAVNODUŠNOSTI

Dragi čitatelju, svaki grijeh uvreda je Božjoj ljubavi, no Bog se ne vodi našom logikom: „Tko tebe kamenom, ti njega toljagom”, ne nego „Tko tebe kamenom, ti njega kruhom”. Da je Bog onakav kakvim ga mi zamišljamo i kakve projekcije pravimo, onda bi naš Bog bio i te kako srdit i uvredljiv. No vidimo iz Njegove objave kako je posrijedi nešto posve drugo. Zato, obratimo svoja srca, znajući da će padova biti, no sa sviješću da se s njima nikada ne mirimo.

Poštovani, svoja pitanja možete poslati na e-poštu: stipicnebojsa@gmail.com, kao i na Facebook profil Nebojša Stipić.

¹ Usp. Andrija KOPILOVIĆ. 2005. *Zvonik*. Godina: XII, 5(127). Subotica.

VJERA

Svaki se čovjek, svjesno ili nesvjesno, oslanja na vjeru. Svatko pred sobom ima neki cilj, neku vrijednost koja ga motivira, za koju smatra da se vrijedi boriti, u to ulagati, stvarati, zbog njih ili za njih ujutro ustajati. Ti naši temeljni ciljevi i vrijednosti uvijek nas nadilaze, određuju naš životni put, a u njih zapravo vjerujemo. Vjerujem da je to moje poslanje, vjerujem da mogu pridonijeti nešto svijetu i ljudima, vjerujem da se to isplati, da je ispravno, da ima smisla.

Naš razum ima jednu praktičnu ulogu, kojom ćemo izračunati nešto i tehnički izvesti. Ali ima i jednu drugu ulogu koja je više povezana s udivljenjem, s postavljanjem egzistencijalnih pitanja i pronalaženjem odgovora. Iz toga nam je jasno da vjera nije suprotna razumu, nego se upravo oslanja na tu drugu ulogu našega razuma. Vjera razumu otvara vidike, nudi mu nepregledna prostranstva, daje mu tvar, vjera oplođuje razum. Razum koji se koristi samo onu svoju prvu, praktičnu ulogu, previše je krut, zatvoren u sebe, na neki način luta i nikada neće biti kadar ispuniti svoje poslanje. Naravno, i vjeri je potreban razum koji će joj osigurati okvire, logiku i jasnoću. Vjera koja se ne oslanja na razum prelazi ili u ezoteriju ili u praznovjerje. Razumom nije teško uvidjeti da sve naše egzistencijalne vrijednosti u koje vjerujemo moraju imati jedan izvor, ono najljepše, najistinitije, najveće dobro što nas nadilazi, ali i fascinira i privlači, te nas na neki način i stalno okružuje. Vjerom i razumom dolazimo do tog jednoga, prisutnoga u svima nama. Razumom možemo dokučiti da nije logično vjerovati u nešto, u neku neosobnu silu. Na primjer, u struju se ne vjeruje i struji se ne vjeruje, struja je jedna neosobna sila koja ne može biti predmetom naše vjere. Vjera se može odnositi samo prema jednoj drugoj osobi, mogu vjerovati u tu osobu i mogu vjerovati toj osobi. Znači ono najveće dobro na kraju krajeva mora biti osoba, netko tko razumno djeluje i tko ima svijest o sebi. Bilo bi nelogično pa čak i apsurdno da mene sa samosviješću nadilazi nešto što nema svijest o sebi, da mene osobu nadilazi nešto neosobno, da bi „nešto”

Vjera je na neki način odluka za drugu osobu. Vjerujem u tebe znači odlučujem se za tebe, primam te i predajem ti se. Vjerujem u tebe znači da sam siguran u tebe, bez sumnji – vjera je povjerenje. Ako je predmet vjere Bog, kao ona druga osoba, onda govorimo o milosti.

bilo na višoj razini u hijerarhiji od nekoga. Razumom možemo, dakle, dokučiti kako je vjera univerzalni ljudski fenomen, egzistencijalne naravi koji svoj zadnji objekt nalazi u jednoj osobi, koja je izvor, a naposljetku i cilj svih naših životnih temelja. Vjera je, znači, s jedne strane moguća, a s druge strane i postoji među osobama. Znači da je ona vrlo intimna stvarnost.

Vjera je na neki način odluka za drugu osobu. Vjerujem u tebe znači odlučujem se za tebe, primam te i predajem ti se. Vjerujem u tebe znači da sam siguran u tebe, bez sumnji – vjera je povjerenje. Kada muž vjeruje u svoju ženu i kad žena vjeruje u svoga muža – to je najdublji odnos, najdublje prijateljstvo, najdublje povjerenje. Mogu vjerovati nekome – vjerovati da je istina ono što mi govori – ali ta vjera još ne ulazi u moje dubine, to je površna vjera. Ali ako vjerujem u nekoga, onda je tu nešto jako intimno. To pretpostavlja cijelo moje biće, sve što sam ja – moje snove i nadanja, moje borbe i strahove i ta vjera me mijenja. Vjerujem u tebe – znači da mi ulaziš u život – da me držiš, da si mi važan, da si mi potreban. Vjera u tebe zahtijeva da se preispitam, svoja uvjerenja, svoje ciljeve. Ako je predmet vjere Bog, kao ona druga osoba, onda govorimo o milosti. Vjera kao milost nije ništa drugo nego odgovor Bogu – ja te izabirem, ja te želim, otvaram ti se, predajem ti se. Vjera je jedno uvjerenje, iskustvo, znanje – vrlo osobni i intimni odnos sa Stvoriteljem koji se živi i po kojem se živi. U toj vjeri, kao i u svakom odnosu, možemo i moramo rasti, sazrijevati i napredovati, ali tu vjeru možemo i izgubiti i zato je moramo čuvati, čistiti i voditi brigu o njoj. Vjerom smo povezani s Isusom, prepoznavamo ga i dopuštamo mu da djeluje preko nas u ovome svijetu.

Priprava djece za razvod roditelja

DJEČJI DOŽIVLJAJ RAZVODA

Djeca različito doživljavaju razvod roditelja. Najviše utjecaja ima tumačenje koje roditelji iznose pred dijete. Važno je i pratiti kako dijete razmišlja kada su njegovi roditelji u procesu razdvajanja. Prvo i najvažnije jest objašnjenje koje je prilagođeno dječjoj dobi. Treba razumjeti da će jedan broj djece biti napet i da će vjerovati da se događaju samo loše situacije. Mlađa djeca mogu patiti od separacijskoga straha, dok će starija djeca otežano uspostavljati kontakt povjerenja s drugima. Važno je ne skrivati istinu i ne blokirati ono što treba reći, jer uljepšavanje neće pomoći. Djeca ne misle kao odrasli i proces tugovanja kod njih je drugačiji. Zato je važno da im roditelji i drugi iz okruženja pomognu iskazati tugu, ako treba riječima i suzama. Treba izabrati trenutak kada dijete nema puno obveza, tako da mogu postavljati pitanja i razjasniti zbunjenost, isplakati se i podijeliti s bliskima sve što osjećaju. Važno je, također, da im roditelji to priopće skupa. To je težak dio i za roditelje. Djeca će se osjećati sigurnije ako su oba roditelja tu da mu objasne kakvi su planovi za budućnost. Važno je jednostavno odgovarati, jer s djecom treba razgovarati iskreno i jasno. Ono što treba stalno ponavljati kao „malu molitvu” jest: da su rođeni iz ljubavi, da ih svaki roditelj mnogo voli, da su mama i tata nekada bili sretni skupa, da razvod nema nikakve veze s djecom, i konačno, ako dijete pokuša „spasiti situaciju”, da je odluka konačna i da ih nitko ne može sastaviti.

U KOJOJ SAM DOBI?

Djeca često ne znaju toliko riječima iskazati što se u njima događa, osobito kada se radi o gubitku, već osjećanja iskazuju svakodnevnim ponašanjem i igrom. Neka će djeca regresirati, dok će druga po malo biti „naporna ili odbojna”. Odrasli se ne bi trebali zbunjivati, već prevoditi njihove postupke u riječi. Kada razumijemo što se događa i što djeca čine, to je neka vrsta razgovora. Na djecu do pet godina najviše mogu utjecati mame, tate, bake, djedovi, rodbina, prijatelji i oko njih treba stvarati mrežu potpore. Kada ima takvu vrst „sklonište”, dijete može ispuniti svoje razvojne zadatke i krenuti dalje prema školi bez zbunjenosti i straha. Starija djeca od pet do deset godina više će nam postupcima pokazati što osjećaju. Verzirana odrasla osoba, odgojitelji, učitelji i ostali mogu se snaći s kreativnošću koje su dio misaonog sklopa djece od pet do deset i time ih povesti do prihvaćanja njihove stvarnosti.

TKO SVE TREBA ZNATI ZA RAZVOD?

Ako dijete provodi jedan dio vremena u vrtiću ili školi, odgojitelji, njegovatelji, učitelji su bitan „značajni drugi” njihovog svijeta. Njihova uključenost i poruke koje šalju djetetu jednako su značajne za stabilnost djeteta čiji su roditelji u procesu razvoda, jer povezanost se ne stvara samo s majkom već na različitim razinama i sa svim važnim figurama iz okruženja.

KAKAV PRIMJER PRUŽA RAZVEDENI RODITELJ?

„Maska s kisikom ide prvo roditelju, a onda djetetu”, često se spominje kao važno pravilo i kod razvoda. Razvedena osoba može biti dobar primjer svom djetetu tek kada se pobrine prvo za sebe. Takvi roditelji neće stavljati na dijete teret ili vlastitu nesposobnost da bi se izborili za sebe. Dijete ne bi trebalo brinuti o roditelju, jer će biti opterećeno mnogim problemima koja traže razrješenje.

DOBAR RAZVOD ILI LOŠ BRAK?

Događa se da se roditelji odbijaju razvesti da ne bi svom djetetu prouzrokovali bol ili veću traumu. U tom slučaju postavlja se pitanje tko je onda žrtva razvoda, dijete ili su roditelji žrtve lošeg braka? I vrijedi li žrtvovati sebe do te mjere? Svaki razvod je bolan, kako djeci, tako i roditeljima, ali to ne znači da će razvod njihovih roditelja nužno obilježiti negativno njihovu budućnost.

Postoje rizici, a to su opasnost da djeca izgube vezu s roditeljem koji je otišao. Djeca, ako im se jedan roditelj posveti mogu biti vrlo solidna u školi, ali su češći primjeri da imaju problem s učenjem i školom, da žive u jednoj vrsti emocionalne distance i po pravilu se teže slažu s drugima. Neka istraživanja spominju veći rizik od fizičke, emocionalne i seksualne zlorabe te djece. Ipak imamo puno dobrih primjera u praksi gdje su se bivši partneri, iako razvedeni, jako potrudili u roditeljskim ulogama i ta djeca se ne razlikuju od djece u funkcionalnim obiteljima.

BIT ĆU IM I MAJKA I OTAC

Biti jedan roditelj je dovoljno, tj. ili otac ili majka, i ne treba se truditi biti onaj drugi, jer to će ga iscrpiti. Dio samohranih roditelja upravo zato pati više od stresa, depresije i drugih emocionalnih problema. Mnogi imaju i više problema u odnosima sa svojom djecom, jer su njihovi odnosi pojačani. Tu nadoknadu dijete može dobiti od stvarnog drugog roditelja u ograničenim intervalima viđanja ili od novih partnera, ali i drugih važnih članova obitelji i okruženja. Poslije, vršnjaci također nadoknađuju dio tih uloga.

KAKO SE PRIPRAVITI?

Savjetovanje roditelja sa psihologom i psihoterapeutom dobrodošlo su, da bi se pripremili i spremnije ušli u novi način života koji, kada imaju podatke, može poslužiti u osnaživanju i roditelja i djece za nove psihološke situacije i iskustva. Sva djeca nose neke ožiljke, u vidu uspomena ili doživljaja, pa čak i trauma u odnosu na prošle situacije na svoj način. Važno je da sve vrijeme u razgovoru s djecom nudimo novo tumačenje, u ovom slučaju o razvodu njihovih roditelja, koja će te događaje pretvoriti u novo korektivno iskustvo. Razvijanje dijaloga s djecom i nuđenje mogućnosti u doživljajima tih procesa može učiniti da dijete na novi način gleda na staro iskustvo. Tada se događa i ono što je rekao Richard Bandler: „Nikada nije kasno za sretno djetinjstvo”.

Blaženi Ivan Merz – APOSTOL EUHARISTIJE

Papa Benedikt XVI. u enciklici *Sacramentum caritatis* iz 2005. godine nabraja velike Isusove vjernike, u čijem je životu euharistija bila najvažnija, pa kaže: „Euharistija je u izvoru svih oblika svetosti. Svatko je od

nas pozvan na puninu života u Duhu Svetom. Mnogi su sveci pružili svjedočanstvo autentičnog života zahvaljujući svojoj euharistijskoj pobožnosti! Od svetog Ignacija Antiohijskog do svetog Augustina, od svetog Antuna opata do svetog Benedikta, od svetog Franje Asiškog do svetog Tome Akvinskog, od svete Klare Asiške do svete Katarine Sijenske, od svetog Paškala Baylonskog do svetog Petra Julijana Eymarda, od svetog Alfonsa Marije Liguorija do blaženog Charlesa Foucaulda, od svetog Ivana Marije Vianneya do svete Terezije iz Lisieuxa, od svetog Pija iz Pietrelcine do blažene Terezije iz Calcutte, od blaženog Piergiorgia Frassattija do blaženog Ivana Merza, da spomenemo tek neke od njih; središte svetosti oduvijek se nalazi u sakramentu euharistije”.

SREDIŠTE SVETOSTI JE U EUHARISTIJU

Blaženi Ivan Merz, „vjeran krsnom pozivu na svetost” revno je radio na odgoju mladeži u vjeri i kršćanskome životu te je sav svoj život posvetio Presvetom srcu Isusovu i bio prožet ljubavlju prema Isusu u Presvetom oltarskom sakramentu. Njime se hranio i jačao za svagdanji život, koji je u 32. godini, 10. svibnja 1928., prekinula prerana smrt. Evo kako je blaženi Ivan Merz razmišljao o presvetoj euharistiji: „Osjetio sam svu ljubav Božju, koja se očituje u njegovim neizmjerim dobročinstvima. U dobročinstvima tijela i duha. U svima je on sam nazočan, on sam radi dajući nam te darove. Pokreće svemir, sunca, da ja mogu živjeti, da biljke mogu rasti koje će me hraniti. No najveće je dobročinstvo gdje nam se neizmjerni Bog sam daje. (...) On svoju beskrajnu ljubav najviše pokazuje, ne dajući nam samo svoja dobročinstva... nego dajući nam svu svoju neizmjernost, beskrajnost – u maloj Hostiji za hranu.”

SVESILNA JE MOĆ EUHARISTIJE

„Jako volim tišinu i mir, mogu razmišljati, mogu misliti na misterij euharistije, zapadati u nepomično začuđenje, mogu se dugo moliti... Ljepše je u samoći. Ljepše je zavući se u tamnu crkvicu i kod treptanja vječne svijeće, za zadnjih traka sunca, tiho moliti krunicu i diviti se, vječno i vječno se diviti euharistiji, tome sjaju, toj veličini, toj neizmjerljivoj Ljubavi”.

„Upravo sada trebam duševne snage, trebam crpiti iz nepresahljivog vrela Ljubavi, iz one svesilne moći euharistije koja napunja dušu rasvjetom, koja je svjetlija od dana, koja je pretvara u duševno zadovoljstvo, koja miruje u osjećanju nečega nepoznatog i neizmjernog. Silno, svesilno bih htio opet tome Vrelu. Bože, pomози mi! Sam ne znam, bez ikakve misli, tu je ona silna želja za Kruhom, za onom malom hostijom. Ništa ne znam tada, sav razum spava, a moja bi usta i sva moja unutrašnjost htjela bi hostiju da se s njom spoji.”

„U svetoj pričesti gdje se vaša tijelo i vaša duša ujedinjuje sa Božanstvom, treba biti vrhunac vašega života; u tom je činu i vrhunac cjelokupne liturgije. Sve veličanstvene molitve i pjesme, sva vaša razmatranja, svi vaši čini tijekom dana moraju biti kristocentrični, moraju biti usmjereni prema tom jedinom času vašega dnevnoga života. Na taj se način već na zemlji ispunjava vaša zadnja svrha i postajete dionicima biti Božje.”

„Budite uvjereni da je sveta misa bez svete pričesti donekle fragmentarna. Spasitelj je primio prilike kruha i vina i time nam je jasno rekao da želi da ga kod svake svete mise blagujemo. Žrtva je tek onda potpuna ako se u misi najtješnjim vezama ljubavi sjedinimo s Isusom pre-tapanjem jedne biti u drugu. To činimo po svetoj pričesti. Zato su se prvi kršćani pričesćivali prigodom svake svete mise. Budimo suvremeni katolici i postanimo po svetoj pričesti dionicima beskrajnog života Riječi Božje.”

ŽIVIM JA, ALI NE JA, NEGO U MENI ŽIVI KRIST

„Euharistija, najjače sredstvo, za nas je na ovoj zemlji ona vatra koja u nama pali rde grijeha i daje života našoj duši, tako da i ona usplamti novim žarom. Tada mi sami na sebi iskusimo riječi sv. Pavla koji veli: *Živim ja, ali ne ja, nego u meni živi Krist* (Gal 2, 20). To je plod presv. euharistije. Ona nas vodi k vrhuncu kršćanske savršenosti, pravog unutarnjeg života. Ona je naša prva radost na zemlji; po njoj već postajemo dionicima buduće nebeske slave.”

„Po svetoj pričesti u našoj duši počinju strujati one vode koje vode u život vječni (Iv 4, 14). Sveta pričest najbrže i najlakše preporuča i diže naš unutarnji život. U svetoj pričesti duša slavi svoje trijumfe, ona postaje slična svome božanskom Zaručniku, postaje božanska. Granice unutarnjeg savršenstva kao da prestaju; duša postaje dionicom neizmjernosti i vječnosti.”

Molimo Gospodina, po zagovoru bl. Ivana Merza, kako bismo što dostojnije i sa što većom ljubavlju pristupali stolu Gospodnjem, hraneći se živim Bogom, crpeći snagu za život.

Govori vam sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin

Liturgijska vremena u duhovnosti sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, karmelićanina (4)

I odmah ga Duh nagna u pustinju. I bijaše u pustinji četrdeset dana, gdje ga je iskušavao sotona; bijaše sa zvijerima, a anđeli mu služahu. (Mk 1, 12–14).

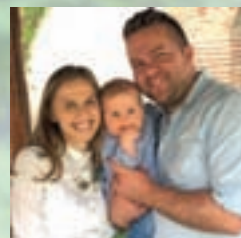
Korizmena liturgija počinje Isusovim kušnjama u pustinji. Isus je bio kušan da zadovolji svoju tjelesnu glad – da skoči s vrha tornja i stekne ime čudotvorca, da se pokloni sotoni. Isus je sve tri kušnje glatko odbio Božjom riječi. Kada se odlučimo poći za Isusom, ubrzo će se naši osjećajni programi sreće naći u suprotnosti s vrijednostima evanđelja kojeg trebamo prihvatiti i po njemu živjeti. Stoga, korizma je liturgijsko vrijeme u kojemu se Crkva povlači na produženu molitvu i duhovnu obnovu. Svojim sudjelovanjem u korizmi, dionici smo Isusove samoće, šutnje i napuštenosti. I mi, poput izraelskog naroda, moramo proći kroz svoju biblijsku pustinju, koja je proces unutarnjeg čišćenja koje vodi u potpuno oslobođenje od površnoga *ja*, koji nas u životu nikamo ne vodi. Korizma je vrijeme suočavanja sa samima sobom i odustajanja od naših krivih putova i djelovanja. Isusov primjer boravka u pustinji i njegove kušnje od strane sotone, primjer je nama koji nas ohrabruje u borbi za unutarnju slobodu i obraćenje. Isus je boravio u pustinji kao predstavnik svih ljudi. Isus u sebi nosi iskustvo čovjekova stanja u njegovoj sirovosti. U Svetom pismu Novoga Zavjeta, sotona se naziva neprijateljem ili protivnikom. To je tajanstvena personifikacija naših zlih sklonosti. Bog dopušta sotonine kušnje da bi nam pomogao suočiti se s vlastitim zlim sklonostima. Sotona je uvijek tu da bi dovršio posao. Samospoznaja je iskustvo koje ispituje najdublje čovjekove slabosti. Sotona se pokazuje kao znalac Svetoga pisma. On citira 90. psalam, o bezgraničnom povjerenju u Boga u svim okolnostima. Predlaže Isusu da se baci s tornja pa će mu Bog pomoći. Bez obzira na neizmjernost Božje ljubavi, ne smijemo vlastito spasenje uzeti u svoje ruke. Isus odbija program sreće koji traži slavu svoga *ja*,

kao čudotvorca. Isus je zbog ljubavi prema nama iskusio kušnje. Prvotna uloga korizme jest da nas suoči s našim površnim *ja*. Post, molitva i milostinja dio su korizmene službenja. Dok se lišavam svojih osjećajnih programa sreće, ruše se prepreke uskrslogu Isusovu životu, a naša srca pripremaju za primanje uskrslog božanskog života. Iz bogate riznice pisane misli sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića, kušajmo bogatstvo svetoga korizmenog vremena za osobni rast u suobličenju s Kristovom kušnjom, mukom, smrću i uskrsnućem.

KORIZMA: „Korizma je vrijeme pokore i žalosti. Boga vrijeđa svatko tko griješi. Griješeći ponavlja Muku Isusovu. Isusova Muka naša je snaga, jer poradi Muke Isusove, Duh Sveti dijeli nam sve duhovne darove. Bez Muke Isusove naš duhovni život ne bi bio život, nego smrt. Isuse, koji si postao čovjekom, podnio muku na drvu križa i umro, smiluj se Tvojoi braći, smiluj se da barem svaki sada ove korizme potraži ljekarnicu gdje Ti besplatno dijeliš lijek, da potraži ispovjedaonicu i svoje grijehe istinito ispovjedi. O čovječe, jedno te molim ja tvoj Stvoritelj i Otkupitelj, skoči u ovo more krvi otkupljenja. Ispovjedi se. Sve ću ti rado oprostiti. Samo ne moj da bude uzalud prolivena moja krv.

Isus je po Božjoj volji, uzeo na se sve teškoće svijeta. Uzmi i ti barem svoj križ, svoj sadašnji posao pa kada padneš, možeš s Isusom reći: Bože uzmi ovaj kalež, ovu poteškoću, ali neka bude ne moja, nego Tvoja volja. Isus uzme križ, poljubi ga kao slatko i milo drvo. Križu, koji si do sada bio grdoba i posljednje između svih drveća, ja ću te cijepiti da postaneš voćka, da donosiš najslađe voće. Ja ću te zaliti i zalijevati svojom krvlju. Iz tebe će rasti voćke, tj. sveti i svetice. Moja će krv zalijevati njihov korijen, da ne uvene njihovo srce, da se ne osuši, već da iz dana u dan donosi ljepše i zrelije voće kreposti. Tako Isus pozdravi svoj križ! O moj mili! Ti nemoj mučiti Isusa, već kao Isus zagrlj svoj križ i poljubi ga. Tvoj križ usadi u srce Isusovo, pa će ga Isus zaliti svojom krvlju, pa će donijeti plod strpljivosti, a strpljivost uskrsnuće i vjekovječnu slavu. Ne samo uzmi križ nego i nosi svoj križ dokle god si živ!” (iz korizmene propovijedi o. Gerarda).

(nastavlja se)

Kada beba postaje dijete: Razdoblje od 18 mjeseci do treće godine

Razdoblje djetinjstva od otprilike 18 mjeseci do trećeg rođendana puno je uzbuđenja, ali i frustracija kako za djecu, tako i za roditelje. U engleskom se jeziku dijete tih godina naziva *toddler*, a ponekad se i kod nas koristi ta riječ kao posuđenica. U hrvatskom jeziku djeca tih godina ponekad se nazivaju mališani, jaslčka djeca ili djeca koja su tek prohodala. Iako ti termini nisu jednoznačni i precizni, poput riječi dojenče koje se koristi za bebu do 12 mjeseci, našem je jeziku možda najprilagođeniji izraz mališani. To bi mogla potvrditi i riječ *malešnica* koja označava dječje pjesmice prilagođene tom uzrastu, često praćene pokretima ruku ili tijela. Kao što djecu te dobi ne znamo kako nazvati, isto tako često ne znamo kako postupati s njima. Iznenađuje nas njihovo brzo učenje i oponašanje, razvijanje motoričkih i jezičnih sposobnosti, a istodobno i dalje se često ponašaju kao bebe. Pored adolescencije, to je možda najzahtjevnije razdoblje koje roditeljima omogućuje da prema svome djetetu dožive najsnažnije pozitivne i negativne osjećaje prema svojoj djeci, i to u prvih pet minuta dana. U tome nas razdoblju djeca znaju najbolje nasmijati i zabaviti, ali i razljutiti svojom tvrdoglavošću i nestašlucima. No ni djeci nije lako nositi se s toliko ubrzanom razvojem. Mnogo toga novog mogu i znaju, ali žele mnogo više i zbog toga ih često preplavljuje osjećaj frustriranosti.

Kao kršćanski roditelji želimo temeljiti naše roditeljstvo na sebedarju. Stoga, težimo tako poznavati dječje srce u svakom stadiju da bi ono uvijek prvo dolazilo k nama zadovoljiti svoju potrebu za ljubavlju, sigurnošću i vodstvom. Kada ostvarimo takvu povezanost s djetetom, ono će uvijek više željeti biti poput nas nego poput svojih vršnjaka. Iako je to u nekim razdobljima teže ostvariti kada je vršnjački pritisak snažniji i tada će snažna povezanost roditelja i djeteta imati veliki utjecaj na njegovo prihvaćanje vrijednosti, navika i osjećaja ljubavi koje je iskusio u odnosu s roditeljima. Na toj je povezanosti potrebno raditi, ona se može ostvariti u svakom razdoblju djetinjstva, ali i izgubiti ako se ne održava. Zato je za svaku fazu odrastanja važno da znamo koji su glavni ciljevi razvoja našeg djeteta,

što mu trebamo pružiti i što od njega u tom trenutku možemo očekivati.

Kada se radi o tom razdoblju od 18 mjeseci do treće godine, nastavlja se uspostavljanje povjerenja. Ono je ključno za razvoj privrženosti i poslije empatije, ali i poslušnosti. Također je važno za duhovni razvoj, jer utječe na naš odnos prema Bogu Ocu i pomaže nam imati povjerenja u njegovu dobrotu i ljubav prema nama. Također, u tom se razdoblju počinju razvijati neovisnost i odlučnost. Sada odjednom sve požele raditi sami i postaju ustrajni u onome što žele postići. Ubrzano se razvijaju njihove fizičke sposobnosti, posebno kretanje i sposobnost odvikavanja od pelena. U tom procesu, s djetetom treba postupati također strpljivo i ne pokazivati gađenje.

OSNOVNI CILJEVI ODGOJA MALIŠANA

Kao roditelji trebamo razumjeti da dječji postupci u tom razdoblju (pa i oni neprikladni) nisu potaknuti zlim namjerama, nego njihovom radoznalošću. Kada se nađemo u situaciji da moramo korigirati njihovo ponašanje, a to će se često događati, dobro je paziti na to da djetetu jasno pokažemo granice, ali da ne učinimo da pri tome postane potpuno frustrirano. Umjesto da stalno ponavljamo *Ne*, mnogo je bolje koristiti se metodom *preusmjerenja*. Kada dijete radi ono što vi ne želite, ako je to opasno ili nije trenutak za to, vi mu ponudite nešto bolje. U ovom ga uzrastu možete lako zainteresirati za aktivnosti i predmete ako ih predstavite s oduševljenjem. Tako ćete ono dosadno *Ne!* sačuvati za situacije kada je stvarno ozbiljno ili opasno.

KAKO POSTUPATI S TVRDOGLAVOŠĆU?

Dječja volja može biti nesalomiva u tom uzrastu. Često nam se čini da dijete uporno odbija činiti ono što mu kažemo i jedino što preostaje stroge su kazne zbog neposlušnosti. Takav bi pristup možda i brzo doveo do poslušnog djeteta. Ipak, važno je znati da isto ono *Ne!* koje nam naše „neposlušno i tvrdoglavo dijete” ponavlja,

kada se dobro usmjeri jednom će biti *Ne!* kojim će dijete odbiti alkohol, drogu ili bilo koju grešnu ponudu poslije u životu. Tada ćete biti ponosni na njega. Dječja upornost i tvrdoglavost s kojom se sada borite, ima svoj razlog – ona je korijen razvoja samokontrole i odbijanja grijeha. Da bi se to ostvarilo, sada je vrijeme djecu učiti da svoje želje izražavaju na pristojan način, a vremenom ćemo ih usmjeravati u stjecanju vrлина koje će im pomoći da se odupiru grijehu i odabiru dobro.

Kada razumijemo svoju djecu i ono kroz što ona trenutno prolaze, možemo izbjeći mnoge sukobe i frustracije. Imat ćemo realna očekivanja od njih i pomoći im da napreduju u onome što im se prirodno razvija.

NE UVEDI NAS U NAPAST!

Isus nam je rekao da budemo savršeni poput nebeskog Oca. U roditeljstvu Ga također trebamo oponašati. Kao što molimo da nas On čuva od napasti jer najbolje zna naše slabosti, tako i mi trebamo postupati s malom djecom: ukloniti potencijalne opasnosti iz njihovog okruženja (npr. električne uređaje i oštre predmete) i ono što bi privlačilo njihovu pozornost, a ne smije im biti na dohvata ruke (primjerice lomljivi ukrasi). Vremenom od djeteta možemo očekivati više odgovornosti postupno ih učeći vještinama koje su im za to potrebne: npr. pažljivo pridržavanje predmeta i sl.

U tom razdoblju dijete još nema potpuno razvijenu sposobnost samokontrole i smirivanja. Zbog toga se događa da pod utjecajem okoline bude preplavljeno snažnim osjećajem nezadovoljstva koje izražava na

neprimjeren način, vrištanjem i udaranjem i teško ga je umiriti. Treba razlikovati stresne i manipulativne tantrume. Manipulativni se javljaju tek nakon pete godine kada je dijete sposobno ovladati svojim ponašanjem, ali ono odabire takvu neprimjerenu reakciju. Stresni tantrumi događaju se djetetu koje se ne zna samo smiriti i treba mu naša pomoć. Prije svega, dobro ga je udaljiti iz prostora i situacije koji su izazvali takvu reakciju i pomoći mu da se umiri. Čvrsto ga držati, nositi, može pomoći umivanje ili kupanje. Najčešće dijete ne može izreći ono što osjeća i želi i zato mu treba dati do znanja da razumijemo njegove osjećaje i pomoći mu da ih izrazi riječima umjesto vikanjem ili udaranjem. Reći npr.: *Znam da si tužan, ljut, uplašen...* Kada dijete počinje slušati što govorite, pomozite mu da uoči kako bi sljedeći put mogao drugačije reagirati u takvoj situaciji i na kraju ga potaknite da traži oprost od onih koje je svojim ponašanjem povrijedio. Iako svi ti koraci neće odmah eliminirati tantrume, to će učiniti sazrijevanje, oni će pomoći da dijete preuzme kontrolu nad svojim osjećajima i ponašanjem.

LJUBAV I ODGOVORNOST – TIJELO KAO DAR

Produženo dojenje u tom razdoblju može također biti lekcija koje dijete uči da tijelom izražavamo ljubav prema drugima. Također, ono pruža osjećaj bliskosti koji je djeci i dalje važno.

U tom su razdoblju posebno djeca zainteresirana za bebe i tu ljubav prema malima trebamo ohrabrivati učeći ih da s bebama treba nježno postupati.

Iako je to razdoblje izazovno, ono je prilika za razvijanje bliskosti i mnogo učenja, kako za djecu, tako i za roditelje.

Prema knjizi Gregora i Lise Popcak *Parenting with grace*

Tko pjeva dvostruko moli – upoznajmo mlade koji pjesmom slave Gospodina

U ovom broju razgovarat ćemo s mladima koji svojim glasovima i instrumentima uljepšavaju crkveno pjevanje u raznim zborovima – župnim, ali i onima za mlade.

Valentina Kovačev – kantorica u Bođanima

Prilično rano počela sam pjevati u zboru, s nekih osam godina. Tada su zbor većinom činile bake pa smo sestra i ja počele pjevati na misi s našom bakom. Vremenom je došlo do smjene generacija pa je moja sestra

Emilija uz pomoć naših roditelja i velečasnog Cvijina počela svirati na misi, a tako sam i ja postala aktivnija u zboru. Kad je Emilija otišla studirati, bila sam drugi razred srednje škole i tada sam preuzela kantorstvo i župa u Bođanima dobila je dvije kantorice.

Motivaciju sam pronalazila u riječima sv. Augustina „Tko pjeva, dvostruko moli”, a također i u velikoj ljubavi prema duhovnoj glazbi i crkvi. Sada me motiviraju ljudi s kojima radim, svaka pohvala za trud, velik izbor pjesama kao i činjenica da je sve što radim na slavu Božju. Uloga kantorice na izgradnji mi je, jer mogu sebi i ljudima oko sebe približiti Boga i uvijek mi je lakše tekstom pjesme čuti što Bog od mene traži, a u osobnoj izgradnji mi je, kao budućem glazbenom pedagogu, rad sa zborom veliko iskustvo. Jedna od omiljenih pjesama mi je „Po obećanju”.

Katarina Ivanković Radaković – vokal u zboru Collegium Musicum Catholicum

U Collegiumu počela sam pjevati prije tri godine. I dalje nisam sigurna kako sam se našla tamo. Poslije jedne nedjeljne mise voditelj zбора, Miroslav Stantić, rekao mi je da dođem na probu jer se pripremaju za Dužijancu. Tada

nisam došla, ali sam u rujnu krenula redovito na probe. Krenula sam iz znatiželje, a to se poklopilo i s mojim upisom u Srednju glazbenu školu i smatrala sam da će mi pjevanje u zboru pomoći u napredovanju.

Danas me motivira glazba, uživam kad naučimo nešto novo, spojimo sva četiri glasa, svi se međusobno gledamo i razmišljamo kako dobro zvuči jer slavimo Boga. U početku mi je bilo malo čudno biti u zboru jer sam mnogo mlađa, ali svi su toliko otvoreni da imam osjećaj kao da sam sa svojim prijateljima i Miroslav uvijek učini da se na probi osjećamo ugodno, čak i kada je strog. Pjevanje u zboru pomoglo mi je da se oslobodim, a kada pjevamo na misi, osjećam se ponosno jer svaka, pa i obična misa, dobije jednu novu dimenziju. Najdraže duhovne pjesme su mi „Magnificat”, „S rajskih visina”, „Dubine”.

Ivana Gabrić – gitaristica u VIS-u Noa

Gitaru sam počela svirati kada je počela pandemija. Uvijek sam gledala druge kako sviraju pa mi se tada ukazala prilika da pokušam. Kako sam imala mnogo vremena, počela sam učiti sama. VIS-u Noa najprije sam se priključila 2019. kao pjevač, a pozvala me je sestra koja je već bila član. U VIS-u sviramo i pjevamo crkvene pjesme, a nekad i noviju duhovnu glazbu od Božje Pobjede, Emanuela... Najviše smo aktivni na popodnevnim misama, klanjanjima, pobožnostima za mlade, a sudjelujemo i na Hosanafestu već četvrtu godinu zaredom. Glazba me sama po sebi smiruje, a kad sviram duhovne pjesme, bliže osjećam Božju prisutnost i osjećam da Ga slavim više nego prije. Ima više pjesama koje volim, ali izdvojila bih „Kako da Te ne volim”.

Emil Cvijin – vokal u VIS-u „Ritam vjere”

VIS-u „Ritam vjere” priključio sam se u drugom razredu srednje škole kada me je sestra pozvala. U VIS-u smo u animiranju misa, posebno misa za mlade, klanjanja, vjenčanja, a povremeno sudjelujemo i u koncertima duhovne glazbe. Tekstovi duhovnih pjesama često mi produbljuju tko je Bog zaista i kako djeluje. Uživam pjevati i zato mi nije teško pronaći vremena za probe.

Vedrana Cvijin

Podigni svoje sidro

U mjesecu smo rujnu, mjesecu koji za mnoge označava nove početke. Ovaj mjesec i za sve nas može značiti neki novi početak. Početak koji će u naš život unijeti novu paletu vedrih boja.

Mjesec je to početka škole, vrtića, fakulteta. Djeca i mladi vraćaju se u školske i fakultetske klupe, svojim redovitim obvezama.

Godišnji odmori privode se kraju i svi se vraćaju svojim poslovima. Nakon ljetne stanke, vraćamo se na redoviti kolosijek.

I u crkvi je nekako živo. U prvim su klupama djeca koja očekuju nastavak vjeronauka.

Na nama je kako ćemo gledati na povratak svakodnevnim obvezama. Kao na tmurnu, hladnu i kišnu jesen ili jesen živih boja, s mirisom kestena i ušuškanost u meku deku sa šalicom tople čokolade.

Brod se privremeno vezuje za dno mora, kao zaštita od vjetrova, vodenih struja. Sidro se ukopava u dno i drži brod na jednom mjestu.

Mi volimo kada je naš brod u mirnoj, sigurnoj luci. Zato nam je teško vratiti se svojim obvezama. Teško nam je podići sidro, raširiti jedra i isploviti. No to je bit života. Živjeti kao more, gledajući beskonačnost, odražavajući nebo.

Bog nam ponekad šalje buru, borbu i iskušenja. Bitno je prepoznati da Ga uvijek možemo zazvati i On će nam pružiti ruku spasa.

Jesen u naše živote donosi prekretnice. Nove početke. Nove boje u naš i život naših bližnjih. Nove mogućnosti, prilike. Prepoznamo tu novu šansu koju nam Bog pruža. Nemojmo se uplašiti neizvjesnosti i obveza, spustiti sidro i skrivati se u luci. Bog traži više od nas. Odbacimo sidro, razapnimo jedra, isplovimo. Uхватimo povoljne vjetrove. Istražujmo, sanjajmo, uživajmo u ovom životu. Otkrivajmo nove mogućnosti i iskoristimo prilike koje nam Bog šalje. On naš kompas sigurno usmjerava na dobru stranu.

Jelena Pinter

Misa mladih u crkvi sv. Pavla apostola u Baču

Misa mladih Subotičke biskupije održana je 3. rujna u crkvi sv. Pavla apostola u Baču, a predvodio ju je župnik te župe vlč. dr. Marinko Stantić u zajedništvu s vlč. Nebojšom Stipićem, vlč. Tomislavom Vojnićem Mijatovim, vlč. Goranom Vilovim te vlč. Dominikom Ralbovskim.

Na misi se okupilo 60-ak mladih iz raznih krajeva Subotičke biskupije. Misno slavlje uveličali su članovi VIS-a „Noa“ iz Subotice. U prvom dijelu propovjedi vlč. Stantić upoznao je mlade s mjestom gdje se nalaze, sa župom kao i kulturno-povijesnim znamenitostima.

Nadalje, župnik je skrenuo pozornost na značaj posta i nemrsa kod mladih i duhovne milosti koje oni donose. Završetkom svete mise, uslijedilo je klanjanje i vrijeme za osobnu molitvu. Nakon toga mladi su se skupa sa svećenicima uputili u župne prostorije da bi nastavili razgovor i druženje uz glazbu, društvene igre i zakusku koju su pripremili domaći župljani. Na koncu svega, željeli bismo zahvaliti Bogu na svim blagoslovima i darovima koje smo primili, a ujedno i zahvaliti svima koji su uveličali ovaj dan u našoj župi.

Ivana Filipović

Povijest Josipa tesara i druge priče

PRIČE O SVETOM JOSIPU

Lik svetog Josipa vidimo u mnogim kipovima, slikama, božićnim jaslicama, a vidamo ga i u božićnim pastirskim igrama te mnogim katoličkim pobožnim običajima. Najčešće je prikazivan kao stariji čovjek u pozadini štale u Betlehemu ili kao starac na smrtnoj postelji s Isusom kraj sebe i s puno mlađom Marijom koja stoji pored njega. Koje je porijeklo tih slika o Josipu?

Iako bi mnogi odgovorili da naše znanje o svetom Josipu potječe iz Biblije, nije teško vidjeti da biblijski izvori ne govore o Josipovoj navodnoj staračkoj dobi niti o nekim drugim pojedinostima. O tome govore apokrifni spisi i priče o Josipu. Iako oni ne pripadaju kanonu

koji izrađuje plugove, jarmove i druge drvene alate te drvene krevete. U dobi od 40 godina ženi se svojom prvom ženom, s kojom ima četiri sina i dvije kćeri. Tek nakon smrti svoje žene, Josip kao udovac biva izabran na način opisan kao u Jakovljevom protoevanđelju, ali se anđelov navještaj događa tek dvije godine poslije.

POVIJEST JOSIPA TESARA

Povijest Josipa tesara (lat. *Historia Josephi Fabri Lignari*) apokrifni je spis koji nam čuva određene tradicije o svetom Josipu. Nastao je vjerojatno u Egiptu tijekom četvrtog ili petog stoljeća. Taj spis prvi je koji je u potpunosti posvećen svetom Josipu, a također je prvi u kojem se nalaze tragovi njegova štovanja te datum slavlja njegovog blagdana na dan 20. srpnja.

Tekst govori o tome da je Isus na Maslinskoj gori, prije svoga uzašašća, ispričao apostolima Josipovu povijest, nakon čega su je oni zapisali i pohranili u jednoj jeruzalemskoj knjižnici. Tekst tog spisa prožet je kanonskim evanđeljima i Jakovljevim protoevanđeljem, ali se u nekim dijelovima koriste na kršćanski način preinačeni stari egipatski mitovi. Većinu teksta zauzima priča o Josipovoj smrti. U sceni se pojavljuju anđeo smrti te arkandeli Mihael i Gabriel. Josip umire u svojoj 111. godini, što je jedan od osnova da se u umjetnosti Josip prikazuje kao starac.

Biblije i Crkva ih nikada nije smatrala povijesnima, takvi su spisi imali veliki utjecaj na pučku pobožnost i umjetnost. Njihov je sadržaj ušao u propovijedanje, umjetnost, liturgiju, pa čak i u spise crkvenih otaca, iako su oni u velikoj mjeri prema njima primjenjivali prilično kritičan pristup.

Najvažniji među tim apokrifima Jakovljevo je protoevanđelje. Izvorno je napisano oko sredine ili u drugoj polovici drugog stoljeća. Prema tom spisu, Josip je bio stari udovac s djecom. Njegov izbor za Marijinu mužu i čuvara, događa se pred velikim svećenikom, a znak da je Josip izbor bio je golub koji je izletio iz njegova štapa i lebdio iznad njegove glave. Zbog toga vidimo Josipa često s rascvjetalim štapom.

I mnogi drugi apokrifi govore o Josipu, ali većina od njih oslanja se na Jakovljevo protoevanđelje. Jedno od zanimljivijih spisa je Tomina priča o Isusovu djetinjstvu koja govori o mnogim, pomalo, bizarnim čudima koje je Isus učinio kao dijete. Josip je predstavljen kao stolar

Spis *Povijest Josipa tesara* nosi mnoge nedostatke, ali predstavlja jedno snažno svjedočanstvo o štovanju svetog Josipa u ranim kršćanskim vremenima. U tekstu se nalazi i Isusovo obećanje da će onaj tko prikaže žrtvu na dan sjećanja na svetog Josipa, dobiti blagoslov. Također na taj dan blagoslov će dobiti i oni koji pomognu siromasima i udovicama.

Koliko težinu treba dati tim spisima? Od apostolskih vremena smatraju se krivotvorenima, lažnima. Marija i Josip pretvoreni su u glavne likove, umjesto da su sudi-onici u povijesti Kristova spasenja. Moglo bi se reći da imaju samo svrhu udovoljiti ljudskoj znatiželji. Oronuli udovac Josip ne čini se sposobnim obavljati ulogu oca i čuvara koja mu se jasno pripisuje u evanđeljima.

Činjenica je da su te priče o Josipu utjecale na naše gledanje na tog svetca, ali većina od njih suprotna je službenom nauku Crkve, a to potvrđuju već i rani crkveni oci.

Foto: Shutterstock

Govori mladima – Don Bosco

O Don Boscu već ste imali prilike čuti: talijanski svetac iz Torina koji je život posvetio mladima. Možda se možemo prevariti da je Don Bosco bio jedan nježni „čika” koji se volio igrati s djecom, no Don Bosco bio je žestokog karaktera i beskompromisan po pitanjima vjere. Također, Don Bosco mnogo je pisao i svoje spise tiskao, jer je u knjigama vidio veliku mogućnost evangelizacije. Sve što je radio, bilo da se igrao, bilo da je tiskao knjige, radio je radi spašavanja duša, i svoje i duše svojih mladića. Tako je nastala i ova knjiga. Don Bosco dobro je primjećivao što mlade odvlači od kršćanskog života i s tim je ciljem napisao tu knjižicu.

O ČEMU GOVORI KNJIGA?

Knjiga se sastoji od 24 kratkih pouka. Ono što čitatelja možda može zateći na prvi pogled je oštar govor. Don Bosco sin je svog vremena, drugačijeg mentaliteta nego našeg današnjeg poslije Drugog vatikanskog sabora. Don Bosco oštar je kad govori o grijehu, ali njegove su pouke prožete ljubavlju i brigom da svaki od tih mladića ne skrene s pravog puta. Nakon Drugog vatikanskog sabora, način izražavanja i teološki pristup Bogu promijenili su se, ali ono gdje možemo i trebamo naći zajednički jezik

s Don Boscom je da ne trebamo praviti kompromise sa spašenjem naših duša. U toj kratkoj knjižici Don Bosco dotiče se tema poput vječnog života, pakla i raja, grijeha koji vode u propast, odnosa prema Bogu, poticanja kreposti kod mladih... Don Bosco živo opisuje grešne prigode u koje su mladići upadali tada, a koje možemo i danas primijeniti u svom životu, a to su: besposlica, traženje isprazne zabave koja ne hrani um, čitanje neprikladnih knjiga (danas možemo primijeniti i na televiziju i internet), loše društvo, nemoralne zabave.

„Dragi moji, volim vas svim srcem i dovoljno je što ste mladi pa da vas jako volim. Naći ćete nadarenije i učenije pisce od mene, ali teško da ćete pronaći nekoga tko vas u Isusu Kristu voli više od mene i tko više od mene želi vašu istinsku sreću.”

Don Bosco ih, stoga, potiče na kreposti koje će ih odvesti u nebo, daje im smjernice kako se boriti protiv grešnih prigoda. Don Boscova pedagogija bila je preventivna, ne represivna, dakle, ne kažnjavati i osuđivati kad upadnu u grijeh, nego ponuditi mladima nešto bolje, ljepše, neki viši ideal da do grijeha ni ne dođe. Don Bosco također govori o Bogu na način da mladi mogu doživjeti da im je Bog blizak. Nemogućnost doživljavanja Božje blizine, nešto je što možemo i mi danas dobro shvatiti. I tada i danas, govorilo se o Bogu, no osjećati Božju prisutnost u životu, nešto je sasvim drugo. Don Bosco nastoji tu Božju prisutnost što življe opisati.

ZA KOGA JE KNJIGA?

Za svakoga. Iako knjiga govori mladima, u današnje vrijeme kad se o grijehu i paklu najviše voli uopće ne govoriti, ta knjižica može biti jedan dobar budilnik. Često znamo biti mekušasti, umanjivati zlo, zaboravljati na smrt i ono poslije. Knjiga govori otvoreno: ne možeš si priuštiti da živiš osrednje, računajući da ćeš se imati vremena pokajati. Biraj kreposti. Izbjegavaj grešne prigode. Ispovjedi se na vrijeme. Ne kalkiliraj s vječnošću. Knjiga je kratka, ali pogađa ravno u sredinu. Ako osjećate da ste mlaki, da biste se trebali ispovjediti, nešto promijeniti u svom životu, uzmite je u ruke i upijte ono što vam treba za život. Neka vas ne odbiju Don Boscove stroge i izravne riječi. Prepoznajte ljubav i brigu kakvu je on u tom trenutku i na tom mjestu znao iskazati.

Jedno srce, jedna duša. O zajedništvu.

Univerzalna Crkva po volji je Svetoga Oca krenula putem sinodalnosti. Papa Franjo već je otvorio proces pripreme na Sinodu biskupa koja će upravo raspravljati o temi sinodalnosti u Crkvi, dakle o zajedništvu, suradnji, sinergiji među različitim članovima Božjeg naroda – Crkve. Dana 7. rujna predstavljen je i dokument koji usmjerava traženje odgovora na ta važna pitanja crkvenog života u mjesnim crkvama diljem svijeta. Te činjenice potaknule su me na sljedeće razmišljanje.

Osnovno pitanje na koje tražimo odgovor glasi: kako probuditi, njegovati i učvrstiti duh zajedništva u svojim župnim zajednicama? Riječ zajedništvo sigurno će postati ključna imenica koja će biti deklinirana u svim padežima tijekom sinodalnog procesa. Već odmah pri prvom slušanju nastupa kao cilj prema kojem se korača, kao ideal prema kojem se teži. Mislim da svaki vjernik makar i spontano, tematski neartikulirano, priželjkuje da naše župne zajednice prožima duh zajedništva i suradnje. Zajedništvo podrazumijeva da je zajednica oblikovana kao skupina u kojoj je svaki pojedinac prihvaćen, saslušan, podržan te da i sam preuzima odgovornost za druge i angažira svoje snage u postizanju općeg dobra. U takvoj zajednici neprestano pulsira dijalog darivanja i primanja, takva zajednica obiluje dobronamjernim zagrljajima i čvrstom odlučnošću ispružene ruke i troši se u neprestanom kretanju prema drugome. U tom smislu, mogli bismo takvu zajednicu predstaviti slikom oaze, oaze zajedništva u pustinji suvremene ravnodušnosti u međuljudskim odnosima ili slikom obiteljske kuće u kojoj vri život usred naselja tužnih individualaca.

Čežnja za takvom zajednicom ne pripada području utopije, nečemu neostvarivome u uvjetima suvremenog života. Duh bratskog zajedništva ispunjavao je srca i misli prvih kršćana, kako o tome svjedoče Djela apostolska: *U mnoštva onih koji prigriše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša. I nijedan od njih nije svojim zvao ništa od onoga što je posjedovao, nego im sve bijaše zajedničko. Apostoli pak velikom snagom davahu svjedočanstvo o uskrснуću Gospodina Isusa i svi uživahu veliku naklonost.*

Prva je crkvena zajednica nastala posle izlivanja Duha Svetoga na dan Pedesetnice. Isusov je dar Duha učinio kršćane autentičnom slikom Kristovom u svijetu, tako suobličeni Kristu gradili su zajednice u kojima vlada

duh bratstva, suradnje, solidarnosti i razmjene dobara. Autentična crkvena zajednica pretpostavlja Duha Isusa Krista – oni koji usvoje Njegov mentalitet, preobražavaju se u braću i sestre koji, za razliku od starozavjetnog antiheroja Kaina, točno znaju odgovor na pitanje: Gdje je tvoj brat?

Isusov mentalitet, Duh osnovni je preduvjet stvaranja pravog zajedništva. Isusov Duh sažima se u dvjema kategorijama – sinovstvo (u odnosu na Boga Oca) i bratstvo (u odnosu prema drugima). Isus je ponajprije Sin, onaj koji polazi iz ljubavi Boga Oca i kao darovana egzistencija uvijek je okrenut prema Njemu, uvijek u dijalogu s Njim jer ga drži izvorom svoga postojanja i garancijom svoga opstanka. Sinovski način Isusovog bića ima oblik pasivnog iskustva – biti voljen ljubavlju Boga Oca, staviti samoga sebe u Očev zagrljaj, dozvoliti da se bude predmet Božje očinske ljubavi. Isus je pravi Sin jer svoje Ja otkriva kao pohranjeno, sačuvano u ljubavi Boga Oca. To sinovsko iskustvo prelazi u dimenziju bratstva, darivanja samoga sebe drugima. Sin Isus slobodno i svjesno sam bira ljubav kao svoj životni stil, opredjeljuje se za ljubav kao za vlastiti način samoostvarenja. Sam otkriva ljubav kao put koji vodi do sretnog cilja, sam prihvaća ljubav kao plan kojem pripada sigurna budućnost. U tom smislu onaj koji je prvenstveno Sin svjestan ljubavi Boga Oca postaje brat koji se aktivno zalaže za druge. Onaj koji je pažljivo osluškivao Očevu ispovijest ljubavi i sam postaje radosna vijest tužnima. Onaj koji je zagrljen ljubavlju Boga Oca i sam postaje ruka koja iscjeljuje, diže klonule, podupire slabe. Isusov slučaj pokazuje da se bratsko zajedništvo u kršćanskom smislu gradi na svijesti da smo voljeni ljubavlju Boga Oca kao Njegova djeca poput Isusa Krista. Isus Krist, kao naš brat, uveo nas je u svoj sinovski odnos s Bogom. Zajedništvo u crkvenim zajednicama nije posljedica ljudskog humanizma ili nekakav altruizam na djelu. Vjera u Boga Oca koji nas je u svome ljubljenome Sinu uzljubio kao svoju voljenu djecu najjači je razlog zašto svoje snage ulagati u izgradnju zajedništva. Pasivno iskustvo primanja ljubavi Božje povlači sa sobom aktivno iskustvo darivanja samoga sebe drugima u bratskom zajedništvu. Ono načelo „jedno srce i jedna duša” iz apostolskih vremena naslanja se na Kristovo načelo „sinovsko srce i duša koji pripadaju Bogu Ocu”.

Riječ bolesnicima, starima i nemoćnima

Susret s Gospom Bunarićkom tijekom pola stoljeća i plus...

Dragi moji stari, bolesni i nemoćni prijatelji... Ovo je životna priča o Gospi Bunaričkoj. Ima jedna zanimljivost u našem kalendaru, o kojoj vjerojatno nismo mnogo razmišljali. U kalendarima je mali broj svetaca iz cijelog svijeta. Većinom su najveći svetcu Opće Crkve i krajevni. U nizu većeg dijela svetaca oni su koje slavimo uglavnom na dan njihove smrti, a malo povodom nekog velikog događaja. Samo kod tri osobe slavimo uz njihovu smrt njihovo začeće i rođenje. To je naša Nebeska Majka Marija, Ivan Krstitelj i naš dragi Spasitelj, Otkupitelj i brat Isus. Ovaj put razmišljat ću o našoj i Isusovoj Majci.

Ako prelistamo kalendar, vidjet ćemo da ožujak i travanj nemaju Marijin spomendan. U ostalih mjeseci od jedan do više spomena ili blagdana su Marijini. Osmi mjesec nosi pet blagdana, a deveti ima četiri. U rujnu slavimo Malu Gospu ili Njezino rođenje. U kolovozu pak Veliku Gospu ili Uznesenje u nebo. Posljednje nedjelje u osmom mjesecu slavimo Bunaričku Gospu ili Gospu od Suza iz Sirakuze. Uz Fatimsku Gospu, koju sam upio još kao dijete, u srce mi je ušla i Bunarička.

1. Kao mali sjemeništarač prvog razreda pošao sam jedne subote, koncem rujna 1965., u društvu preko 100 paulinaca na hodočašće na Bunarić. Pješice, naravno. Prošli smo Senčansko groblje, pačirsku prugu, zatim put za Novi Sad, pa za Sentu. S maramicom na nosu protutnjali smo pored kanalčića kojim je tekla mirisava voda iz kožare. Kad smo došli do Bunarića, iako sve siromašno, djelovalo mi je jednostavno, dostojanstveno i sveto. Kapelica pravoslavna pa katolička, svaka s bunarom, jedan oronuli salaš i velika poljana za nogomet. Sve što nam treba. Najprije imali smo pobožnost, a onda nogomet pa kući. Jedno sam vrijeme ležao na prvom jesenskom suncu na šušavcu i prohladnoj ledini. Nisam ni znao da će mi to biti velika kušnja.

Nedjeljno jutro. Sinoć sam se još veselio dolasku mame i tete. A sada ne mogu iz kreveta. Glava kao košar, a oči zamagljene. Brzo su me odveli u bolničku sobu. Drhtao sam kao prut. Temperatura 40,2 stupnja. Granična, koju još poneka djeca mogu pregorjeti. Mislio sam da gorim. Stigla je i posjeta, a ja ležim. Mama je odmah znala na čemu sam. Nije me jednom vodila k liječniku. Veselo

mi je govorila i da će mi teta imati setricu. A ja sam sklapao prste i osjetio zrak kao žitko blato koje prolazi mimo prstiju. Toliko sam bio slab. Ne sjećam se više je li dolazio liječnik, ali sam tijekom tjedan dana već bio s ostalima. Slabiji doduše zbog bolesti, ali spreman verati se na fiskulturne sprave. Čini se da sam u bolesti sklopio savez s Gospom Bunarićkom da ću je češće posjećivati. Tijekom četiri godine, 1965. – 1969., dva do tri puta odlazili bismo na Bunarić.

2. Kao mladomisnik i kapelan u župama sv. Jurja, sv. Roka i sv. Terezije redovito sam odlazio Gospi Bunaričkoj, osobito na proštenje ili neko slavlje koje je bilo rijetko. Prvi put me je pozvao vlč. Andrija Kopilović, upravitelj svetišta, a poslije nije trebalo poziva. Nešto poslije uvedene su prve subote. Rijetko da mi je koja promakla. Iz Male Bosne, gdje sam postavljen za župnika, vjernici su počeli odlaziti na Bunarić pa iz okolnih župa i iz grada. Za Bunarić je moralo biti vremena, bio zdrav ili bolestan. Sjećao sam se 1965. godine. Da nije bilo Gospe i molitve mojih roditelja i braće sjemeništarača, ne bih postao ni svećenik, a ni ispovjednik te više puta slavitelj svetih misa i propovjednik pod njima. Ljubav prema Gospi na Bunariću sve je više plamtjela.

3. A onda je došao premještaj u Sontu. Tijekom 13 godina štošta se događalo i zbivalo. Konačno je po Božjoj providnosti stigao moždani udar.

4. Kao prizdravljeni bolesnik od moždanog udara, premješten sam u Suboticu, u sjemenište „Paulinum”. Hvala Bogu da sam ovdje uz sjemeništarače mogao 20-ak godina pomagati u župama Isusova uskrsnuća i Svetom Roku te biti godinama misnik i ispovjednik mladima koji su se okupljali za prvi petak. Od prvog otvaranja Bunaričkog hodočašća 1999. godine do danas samo su me nekoliko teških okolnosti mogle spriječiti da dođem Gospi na Bunarić.

5. Ono što se događalo na bolesničkoj, a možda i smrtnoj postelji, daleke 1965., mogu samo zamišljati. I danas s mnoštvom vjernika dolazim k Gospi. Štapom. I takvom mi Bog još dopušta da služim Njemu, braći i sestrama. Hvala Tii, Majko, hvala Ti, Oče, hvala Ti, Sine i hvala Duše Sveti. Dragi moji stari, bolesni i nemoćni prijatelji, ljubimo svoju Gospu i Bog vas blagoslovio!

Posljednji euharistijski kongres u Bačkoj

Već u prvoj godini svoga pontifikata, papa sv. Ivan Pavao II. saziva organizaciju i pripremu međunarodnog euharistijskog kongresa u Lourdesu koji se imao održati 1981. godine. Želeći produbiti značaj Euharistije u životu svakog kršćanina, Papa je također naglasio nužnost osobne transformacije u vidu obraćenja srca, koje se nalazi u središtu obnove kršćanstva za budućnost Crkve, produbljujući smisao i nedjeljivost euharistije kao pravog i stvarno prisutnog Tijela Kristova s mističnim i otajstvenim Tijelom Kristovim: Crkvom.

Želeći dati obol tom velikom događaju, subotički biskup mons. Matiša Zvekanović saziva biskupijski Euharistijski kongres u Subotici, pod geslom „Da život imaju”, koji se imao održati tijekom više od mjesec dana spomenute godine, od 2. svibnja do 21. lipnja – točno

pedeset godina nakon prvog euharistijskog kongresa u Subotici 1931. godine. Svakog vikenda okupljali bi se vjernici pojedinog govornog područja, sudjelujući ponajprije na službi Riječi u župnoj crkvi sv. Roka. Potom bi se pješke uputili k crkvi sv. Jurja na pokorničko bogoslužje te zatim u franjevačku crkvu sv. Mihovila na euharistijsku adoraciju. Konačna postaja svake subote bila je svečana sveta misa u katedralnoj bazilici sv. Terezije Avilske, koju je služio tadašnji subotički biskup mons. Matiša Zvekanović u koncelebraciji s mnoštvom svećenika i darovitih propovjednika. Posljednje subote, gradom i crkvama odjekivale su molitve i pjesme svih jezika biskupije, oživljujući tako riječi sv. Pavla, zaštitnika Subotičke biskupije: „...premda su mnogi, jedno su tijelo, tako i Krist” (1Kor 12). Večer uoči završnog dana kongresa, katolička mladež Subotičke biskupije organizirala je molitveno bdijenje, službu svjetla i svetu misu u katedrali, želeći poslati poruku kako je euharistija namijenjena svim naraštajima i jezicima.

Na dan svršetka biskupijskog euharistijskog kongresa, u dvorištu sjemeništa i gimnazije Paulinum, služena je

svečana sveta misa koju je predvodio tadašnji nadbiskup beogradski mons. Alojz Turk, u zajedništvu s domaćim biskupom, svećenicima i redovnicima. Dvorište, u potpu-

nosti ispunjeno, šarenilo se od mnoštva narodnih nošnji svih naroda biskupije. Zanimljivo, u procesiji prinosa, kao dar je ispred oltara bilo položeno i živo janje! Nakon svete mise, u katedrali je uslijedila četverojezična adoracija pred Presvetim oltarskim sakramentom koju su predvodili Lazar I. Krmpotić na hrvatskom, László Huzsvár na

mađarskom, Michal Zolarek na slovačkom te Jakob Pfeiffer na njemačkom jeziku.

Dana 31. svibnja priređen je i svečani koncert u čast euharistije, koji je na orguljama izveo renomirani hrvatski crkveni skladatelj, glazbeni pedagog i orguljaš mo. Anđelko Klobučar, uz pratnju *Schole Cantorum* subotičkog Paulinuma. Izvedena su zadivljujuća remek-djela Pachelbela, Bacha, Liszta, Francka i Klobučara.

Iako je zbog političkih prilika taj euharistijski kongres bio skromniji u organizaciji i provedbi od onih prethodnih u Subotici (1931.), Odžacima (1933.) i Bečeju (1937.), prema svjedočanstvima vjernika i svećenika, taj kongres uspio je objединiti svu vjerničku zrelost te podariti duhovno osvježanje nakon teških godina poraća, progona i tamničenja.

180 godina subotičke Župe svetoga Roka

(III. DIO)

Župa svetoga Roka je osnovana 1841. godine. Evo kako je ta nova župa rasla i kolika je bila u odnosu na matičnu Župu svete Terezije, iz koje je izdvojena te godine. Godine 1855. Župa svetoga Roka brojala je 6.623 katolika, a u župi je živjelo i 20 vjernika pravoslavne vjere te tri vjernika evanđeličke vjere. U predgrađu Šandor živio je 691 katolik i 620 pravoslavnih vjernika. Istodobno, Župa svetoga Jurja brojala 7.407 katolika. Od toga broja živjelo je u Šupljaku (Ludasu) 2.700 vjernika. U Župi svetoga Jurja živjelo je 52 vjernika pravoslavne Crkve, 10 evangelika, devet reformata i 25 Židova. U Župi svete Terezije tada je živjelo 27.226 katolika, 2.585 pravoslavnih, 17 evangelika, 34 reformata, 993 Židova. Tada je Župi svete Terezije pripadala i Kelebija s 1.464 katolika, Sebešić sa 752, Tavankiut s 562, Verušić s 571 i Zobnatica s 597 katolika. Sve su te salašarke župe pokazale znakove ozbiljnog rasta. To se posebno jasno vidi 1885. godine, kad je Župa svete Terezije brojala već 42.390 katolika.

Péter Hoffmann – drugi župnik subotičke Župe svetoga Roka (1860–1870)

U tada već velikoj župi djelovao je od 1860. do 1870. godine župnik **Péter Hoffmann**. Prije toga je 1859. i 1860. godine bio upravitelj iste župe. Péter Hoffmann rođen je u Subotici 29. lipnja 1823. godine. Kao kalački bogoslov, studirao je 1842. i 1843. u Egeru filozofiju. Godine 1848. bio je bajmački kapelan. Godine 1852. kapelan u Santovu, 1853. u Lemešu, 1858. u Sonti, 1859. kapelan u Subotici Sveta Terezija. Iste je te godine postao kapelan u Subotici u Župi svetog Roka. Nakon smrti Josipa Baića, prvog župnika Župe svetoga Roka, 1859. godine Péter Hoffmann postao je upraviteljem te župe, a od 1861. do 1870. tom župom upravljao je kao župnik. Posljednje godine svoga župnikovanja, godine 1870. započeo je službu subotičkog dekana. Umro je u Subotici 18. ožujka 1870. godine.

Kapelani župnika Hoffmanna bili su Alojzije Grgić, József Hollenecz, László Konksek i kasniji župnik Župe svetoga Roka Mátyás Mokossay.

Kapelan Alojzije Grgić (Gergics Alajos) rođen je u Vancagi (Bajaszentistván) 2. veljače 1833. godine. Bio je čovjek slaba zdravlja. **Godine 1859. je službovao kao kapelan u Župi svetoga Roka u Subotici.** Kao mladi svećenik bio je 1860. godine u Kalači izvan pastoralne službe. Godine 1861. bio je kapelan u Bečeju, 1862. kapelan u Bačinu (Bátya), 1863. – 1864. kapelan u Gari, 1865. kapelan u Gornjem Svetom Ivanu (Felsőszentiván), 1872. – 1873. kapelan u Santovu

(Hercegszántó), 1874. – 1875. kapelan u Baškutu (Vaskút), 1876. u Vancagi (Bajaszentistván), u 1878. godine Csanádu. Na povremenom bolovanju bio je od 1876. do 1887. godine. Umro je 11. rujna 1887. godine.

Kapelan József Hollenecz je od 1859. do 1864. godine bio kapelan Župe svetoga Roka u Subotici. Rođen je u Somboru 27. veljače 1825. godine. Godine 1845. bio je kapelan Bajmaku, od 1852. do 1856. kapelan u Gari, od 1857. do 1859. godine kapelan u Čonoplji. Od 1859. do 1864. godine kapelan u Župi svetoga Roka u Subotici. Od 1865. do 1869. kapelan u Župi svete Terezije u Subotici. Godine 1870. bio je upravitelj župe u Plavni, a od 1871. do 1887. župnik. Umro je u Plavni 9. lipnja 1887. godine.

Kapelan László Konksek je u Župi svetoga Roka djelovao od 1865. do 1868. godine. Rođen je u Santovu 27. lipnja 1834. godine. Bio je student filozofije od 1852. do 1853. godine u Pečuhu. Od 1858. do 1860. godine bio je kapelan u Čantaviru. Godine 1861. kapelan u Čonoplji. Od 1862. do 1864. godine kapelan je u Gornjem Svetom Ivanu (Felsőszentiván kod Baje). Od 1865. do 1868. kapelan u Župi svetog Roka u Subotici. Od 1869. do 1870. kapelan u Topoli (Bačka Topola). Od 1871. do 1874. kapelan u Svetoj Tereziji u Subotici, 1875. upravitelj župe u Bátmonostoru, od 1876. do 1893. župnik u Bačinu (Bátya). Od 1894. do 1895. godine boravio je u Baji kao umirovljeni bačinski župnik. U Baji je umro 10. veljače 1895. godine.

Mátyás Mokossay bio je kapelan u Župi svetoga Roka 1869. do 1870. godine. Rođen je u Subotici 1. siječnja 1831. godine. Godine 1860., kao đakon, bio je kapelan u Sükösdu. Od 1861. do 1862. godine kapelan u Kupusini. Godine 1863. obnašao je službu kapelana u Santovu (Hercegszántó). Od 1864. do 1865. godine bio je kapelan u Brestovcu. Od godine 1866. do 1868. bio je kapelan u Aljmašu (Bácsalmás). Kapelan župniku Péteru Hoffmannu u Župi svetoga Roka u Subotici bio je od 1869. do 1870. godine. Te je godine postao upraviteljem pa župnikom Župe svetoga Roka. Godine 1901. postao je subotičkim dekanom. Službu je obavljao do 1903. godine. Umro je 1. kolovoza 1909. godine.

Ivan Radić bio je kapelan u Župi svetoga Roka 1870. i 1871. godine. Ivan Radić rođen je u Subotici 7. listopada 1842. godine. Od 1867. do 1868. godine bio je kapelan u Gornjem Svetom Ivanu (Felsőszentiván). Kapelansku službu je obavljao u Župi svetoga Roka zajedno s kapelanom Mátyásom Mokossayjem, da bi još 1870. godine postao njegovim kapelanom. Ivan Radić 1872. godine bio je kapelan u Vancagi (Bajaszentistván), a godine 1876. bio je izvan pastoralne službe.

Sakralna arhitektura – model kozmosa

Crkvena građevina jest model, maketa svijeta te se omeđena vizija kasnoantičkog modela kozmosa može protumačiti u omeđenom prostoru kršćanske crkve, a osobito u kupolnoj građevini. To, naravno, nije slučajno jer je i kršćanska teologija i kozmologija nastala u istom krugu antičkog svjetonazora.

Linija obzorja, ona u stvarnosti nepostojeća, a ipak vidljiva granica između zemlje i neba (koja odvaja nebo od zemlje ili svejedno granica gdje se oni spajaju) ta granična crta povučena je u građevini otprilike nad kapitelnom zonom. Konstruktivno, arhitektonskim rječnikom rečeno, to je razmeđa između nosača i tereta. Ali ono što je nošeno, ujedno lebdi nad tlom, kao nebeski svod nad zemljom. Zapravo dovoljno je riječima opisati ulogu pojedinih arhitektonskih dijelova pa da u apstraktnom prostoru riječi pomislimo na adekvatni teološki ili filozofski pojam. Tako svod u crkvenom prostoru postaje nebeski svod.

Karmelićanska crkva posvećena svetom Stjepanu kralju u Somboru

Župna crkva Presvetog Trojstva u Somboru

Sakralna je arhitektura prostorni model svijeta, a oslikani ikonografski program u potpunosti podudaran s građevinom jest model svijeta udvojen u slici svijeta na slikanoj oplati kao naljepnici. Nije slučajno da je tako koncipiran program kršćanske ikonografije potpuno i sustavno oblikovan u IX. stoljeću upravo nakon ikonoklazma kad je najozbiljnije bilo postavljeno pitanje korištenja slike u kršćanstvu Bizanta uopće. Strogo teološki motivirana struktura primijenjena je na tada usvojenu novu vrstu petokupolne crkve. Ali središnja vrsta građevine s kupolom kao model svijeta i neba na zemlji nebeskog Jeruzalema i na zapadu najreprezentativnije i normativno otjelovljena je istodobno u aachenskoj dvorskoj kapeli Karla Velikog na početku IX. stoljeća.

Fotografije: Gábor Drobina

Listopad pjeva Mariji

Mjesec listopad uz redovita nedjeljna misna slavlja stavlja pred nas i Mariju – Kraljicu svete krunice. Na listopadskim pobožnostima i kao za izlazne misne pjesme, osim već ustaljene pjesme *Kraljice svete krunice* ili *Kraljice krunice milosti puna*, imamo mogućnost uvrstiti u raspored i pjesmu *Tebi, naša Gospo jaka*, našeg skladatelja i svećenika Albe Vidakovića. Ona u svojim kiticama sadrži stihove za radosna, žalosna i slavna otajstva te u određene dane možemo pjevati baš te kitice kada se ta otajstva mole. Time ćemo razbiti monotoniju stalnoga ponavljanja istih melodija i stihova. Bogatstvo

naše liturgijske popijevke veliko je i dragocjeno, stoga, gdje je moguće, treba njegovati glazbenu baštinu skladatelja iz naših krajeva poput: Albe Vidakovića, Stanislava Prepreka, o. Adalberta Galovića i drugih da bi te skladbe bile „žive“, a ne samo note na papiru. Učinimo da naša liturgijska pjevanja budu što raznovrsnija i ljepša, lišena svakog mogućeg glazbenog kiča koji se tako nemilo uvlači u pjevanja misnih slavlja. Držati se propisanih pjesama i liturgijskih pjesmarica naš je doprinos ostvarivanju toga cilja u skladu s propisima o liturgijskom pjevanju koji nam nalažu dokumenti o crkvenoj glazbi.

Prijedlozi za liturgijsko pjevanje

27. nedjelja kroz godinu – 3. 10. 2021.

Ulazna: Od sva se četiri vjetra (PGPN 226, SB 35)

Otpjevni psalam: A. Igrec: Blagoslovio nas Bog

<https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2018/06/Blagoslovio-nas-Bog2c-A.-Igrec.pdf>

Prinosna: Od sva se četiri vjetra 2. ,3. kitica (PGPN 226, SB 35)

Pričest: Kruše života (SB 240)

Izlazna: Kraljice svete krunice (PGPN 612, SB 180) ili Sveta Bogorodice (SB 179)

28. nedjelja kroz godinu – 10. 10. 2021.

Ulazna: Evo, Bog mi pomaže (PGPN 80) ili Svemožni Bože (SB 36)

Otpjevni psalam: B. Juračić: Nasiti nas smilovanjem svojim

<https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2018/06/Nasiti-nas-smilovanjem-svojim2c-B.-Jurac%CC%8Cic%CC%81.pdf>

Prinosna: Od Božje snage (PPGN 229, SB 275)

Pričest: Dođite živomu vrelu (PGPN 153, SB 13) ili S rajskih visina (SB 54)

Izlazna: Tebi, naša Gospo jaka (PGPN 611) ili Kraljice krunice (SB 181)

29. nedjelja kroz godinu – 17. 10. 2021.

Ulazna: Pred Božanstvom Tvojim (PGPN 221, SB 30)

Otpjevni psalam: A. Igrec: Neka dobrota Tvoja

<https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2018/06/Neka-dobrota-tvoja2c-A.-Igrec.pdf>

Prinosna: Oče naš dobri (PGPN 224, SB 33)

Pričest: Zdrav slatki Isuse (SB 47) ili Ja sam s vama (PGPN 273, SB 56)

Izlazna: Zdravo budi Kraljice (PGPN 604, SB 175)

30. nedjelja kroz godinu – 24. 10. 2021. – Misijska nedjelja

Ulazna: Ti Kriste Kralj si vjekova (PGPN 183, SB 26) 1. i 3. kitica

Otpjevni psalam: Velika nam djela učini Gospodin (PGPN 122)

Prinosna: A. Igrec: Radosna srca

https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2016/02/Radosna_srca_Igrec.pdf

ili Ti, Kriste, Kralj si vjekova (PGPN 183, SB 26) 5. i 6. kitica

Pričest: Uzmite jedite (PGPN 247, SB 50)

Izlazna: Kraljice svete krunice (PGPN 612, SB 180) ili Misijske svetih (PGPN 836)

31. nedjelja kroz godinu – 31. 10. 2021.

Ulazna: Gdje god su dvojica (PGPN 220) ili Pred Božanstvom Tvojim (PGPN 221, SB 30)

Otpjevni psalam: A. Igrec: Ljubim te kreposti moja

<https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2018/06/Ljubim-te-kreposti-moja2c-A.-Igrec.pdf>

Prinosna: O, Srce Sina Božjega (PGPN 175, SB 20)

Pričest: O, sveta gozbo (PGPN 242) ili Sakramentu veličajnom (PGPN 243, SB 44)

Izlazna: Tebi, naša Gospo jaka (PGPN 611) ili Kraljice krunice (SB 181)

Svetkovina Svih Svetih – 1. 11. 2021.

Ulazna: Radujmo se svi u Gospodinu (PGPN 623-2)

Otpjevni psalam: A. Igrec: Takav je naraštaj onih

https://crkvena-glazba.hr/wp-content/uploads/2017/06/Takav_je_nara%C5%A1taj_onih.pdf

Prinosna: Spasitelju, dobri Isukrste (PGPN 759, SB 27) ili Isuse Kriste, svjetlo svega neba (PGPN 689, može se uzeti na melodiju Oče naš dobri)

Pričest: Ja sam s vama (PGPN 273, SB 56) ili Otkupitelju Isuse (PGPN 688)

Izlazna: Pjevajte Gospodu (PGPN 82, SB 4)

20 godina vrtića „Marija Petković - Sunčica”

Draga djeco, može li vrtić slaviti rođendan? Koliko li se puta u njemu čula pjesma „Danas nam je divan dan...”. Naravno da može! Vrtić „Marija Petković – Sunčica” obilježio je svoj 20. rođendan 19. rujna ove godine u svojoj rodnoj Župi svetog Roka u Subotici. Davne 2001. godine, 17. rujna, svečano je otvoren vrtić „Marija Petković – Sunčica”. Ona riječ svečano jako je važna jer je tada to zaista bilo jako svečano. Danas mnogo skromnije, koliko zbog mjera i vremena u kojem živimo, ali nimalo manje važno obilježio je vrtić svoj 20. rođendan. U proteklih 20 godina kroz vrtić je prošlo 271 dijete koje se radom i igrom pripremalo za školu. Prošlo je i mnogo odgojiteljica koje su se smjenjivale u svom odgojno-obrazovnom radu, kao i drugih suradnika, ljudi, časnih sestara bez kojih vrtić ne bi funkcionirao. Teško je sve pobrojati. Misterioznom broju ostavljamo dječje osmijehe koji su dani, tjednima, mjesecima, godinama krasila taj vrtić, a krasi ga i danas. Kako nakon 20 godina vrtić stasava u pravu mamu koja želi uskoro iznjedrati jaslince za mlađu djecu, molimo Božji blagoslov i potporu da bi u ovoj 20. godini rada vrtić iznjedrilo jaslince.

Vrtić od prvoga dana čuvaju tri Marije. Marija Petković koja je sagradila samostan Kćeri Milosrđa u čijoj kući se vrtić nalazi i koja čuva i ima nekoliko vrtića u Hrvatskoj. Maria Montessori – prva žena liječnica u Italiji koja je osmislila odgojno-obrazovni rad koji se provodi u mnogim vrtićima širom svijeta, pa i u ovom vrtiću. Treća Marija, ona nema prezime, ona nam je svima jako važna, molimo je svaki dan „Zdravo Marijo”, utječemo se u radosti, brizi i nevolji jer ona je naša nebeska Majka – Blažena Djevica Marija! Stoga, djeco, svi koji ste bili dio tog velikog vrtićkog

mozaika, provodili dane i odrastali u njemu, izmolite jednu Zdravo Mariju i poklonite je vrtiću. Vi ste doista sada slavljenci kojima od srca želim sretan rođendan!

Misa i blagoslov za novi početak

Djeco, radujete li se novoj školskoj godini? Započela je baš kao i mnoge prije sa satima od 45 minuta, jest da su i maske tu, ali niti to nam ne smeta, samo da druženje bude kao nekada. Kako bi dragi Bog blagoslovio ovaj novi početak ako ne na svetoj misi koja je za djecu iz Subotičke biskupije održana 18. rujna u 10.30 sati u katedrali sv. Terezije Avilske. Predvodio ju je katedralni župnik vlč. Stjepan Beretić i brojni župnici koji su skupa s djecom došli. Poruka koju su s oltara mogli pročitati svi jest da je i Terezija Avilska jako voljela knjige. Ugledajmo se na nju. Ekipe kao nekada okupila se zamoliti dragog Boga da spriječi širenje korone jer znamo i vjerujemo da On to sigurno može. Druženje i školovanje u koroni naučilo nas je da je, ako prije baš i nismo voljeli školu, sada jako volimo, sa svim dobrim, a ponekad i lošim stranama koje ima. Ipak je bolje školovati se u školi, a ne kod kuće. Stoga, draga djeco, trudite se u ovoj školskoj godini biti što bolji prijatelji jedni drugima, učite marljivo i vrijedno i budite najbolji učenici. Kako poručuje ona stara poruka, stariji je sigurno dobro pamte: „Od koljevke pa do groba, najljepše je đачko doba!”

5

Tema
**Euharistija – izvorište
rijeke milosti za spas
čovječanstva**

25

Tragovi kulture
**Predstavljanje knjige Cilika
Dulić Kasiba u Subotici**

35

Moralni kutak
**„Briga” Europskog parlamenta
o zdravlju žena**

12

Događanja u Subotičkoj biskupiji
**20 godina školskog vjeronauka
u Srbiji: dobra i manje dobra
iskustva**

28

Razgovor s mons. dr. Tomom Vukšićem
**Imati snage da budemo
svjedoci nade**

42

Obitelj
**Kada beba postaje dijete:
razdoblje od 18 mjeseci do
treće godine**

/ IMPRESUM

Katolički list (mjesečnik)
godište XXVII., broj 322
Rujan (septembar) 2021.

Izdaje:
Katoličko društvo „Ivan Antunović”
Trg sv. Terezije 3
24000 Subotica
E-mail: drustvoia@gmail.com

Adresa i kontakt Uredništva:
Matije Gupca 10
24000 Subotica
E-mail: zvonik.subotica@gmail.com
Web: www.zvonik.rs

Uredništvo:
Vinko Cvijin, glavni i odgovorni
urednik, Tel.: +381(0)24 524496
Marko Tucakov, novinar
Željka Zelić Nedeljković,
redaktura i korektura
Mirjana Crnković, lektura
Dragan Muharem, član Uredništva
Nebojša Stipić, član Uredništva
Jelena Ademi, tehnička urednica
Petar Gaković,
autor naslovne i zadnje stranice
Vedran Jegić, fotograf

Tisak:
DOO MAGYAR SZÓ kft.
Štamparija „FORUM”
Vojvode Mišića 1
21000 Novi Sad
021/557-307

Izdavanje Zvonika podupiru
Hrvatska biskupska konferencija
Uprava za saradnju s crkvama i
verskim zajednicama Republike
Srbije.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

272

ZVONIK : katolički list / glavni i odgovorni
urednik Vinko Cvijin. - God. 1, br. 1 (1994)- . -
Subotica : Katoličko društvo „Ivan Antunović”,
1994- (Novi Sad : Magyar Szó). - Ilustr. ; 29 cm

Mesečno.

ISSN 1451-2149 = Zvonik
COBISS.SR-ID 128815111

Fotografije u ovom broju Zvonika:

* Zvonik
* NIU „Hrvatska riječ”
* www.subotica.info
* www.zupasvrokasubotica.com
* www.pixabay.com
UBH „Dužijanca”

/ DJECA

PRVO DJEČJE HODOČAŠĆE do križa o. Gerarda Tome Stantića

Svake godine đurđinska djeca učine nešto posebno u spomen svog sumještana sluge Božjega o. Gerarda Tome Stantića. Ove godine poželjeli su otići do križa gdje je on rođen. Na satima vjeronauka pripremali smo se za to hodočašće. Tamošnji župnik vlč. Dražen Dulić rado je prihvatio dječje hodočašće. Roditelji i škola promatrali su nas, usmjeravali, ali nisu nas sputavali. Ravnateljica đurđinske škole Ljiljana Dulić dala je svoj pristanak i pripremila darove. Njihova ljubav daje, a ne uzima ništa za sebe. To je ljubav koja se rađa i raste na plodnoj zemlji, na ognjištu predaka koji su u znoju i krvavim žuljevima digli temelje sigurnog utočišta obitelji.

Dan 18. lipnja bio je topao i molila sam Boga za lahor i oblake. Iako žetva samo što nije počela, roditelji su organi-

isti miris i žegu dana. Kako bismo stigli do križa, morali smo proći kroz trag u ječmu. Došli smo do metalnog križa, djeca su bila uzbuđena jer stoje na mjestu gdje je bio Gerardov salaš, sobe i „avlija”. Avanturu traženja temelja salaša ostavili smo za neki drugi susret. Razjasnili smo pojam hodočašća i njegovu važnost u vjerničkom životu. Spontano smo počeli priču o Gerardu i njegovu životu. Otac Gerard uporno je i neumorno pred svetohraništem čekao duše koje bi pomirio s Bogom. Djeca su to tako lako i spontano prepoznala kao bit našeg hodočašća do nebeskog kraljevstva. Podijelila sam papire i svi smo napisali molitve za koje želimo da nas o. Gerard zagovara kod Presvetog Trojstva. Stavili smo ih u vremensku kapsulu koju smo zakopali i dogovorili se da ćemo doći i dogodne da provjerimo što je to o. Gerard učinio

zirali traktor s prikolicom. Zdenko Dulić vozio je traktor i nas u zmajevki, a Ivan Dulić auto. Djeca su bila oduševljena, a s nama su bile učiteljice Verica Farkaš, Iris S. Miljački i Adrijana Žarić. Imali smo kape, vodu i kišobrane kojima smo se koristili kao suncobranima, a najvažnije – imali smo odluku hodočastiti do rodnog salaša o. Gerarda i sve teškoće dana prikazati kao žrtvu Isusu i molbu o. Gerardu za zagovor. Na hodočašće je krenulo 22 djece i osmero odraslih. Križ je udaljen sedam kilometara od škole i na putu do njega molili smo, razgovarali da je važno imati čisto srce i promatrali nepregledno zelenožuto panonsko „more”. Miris usjeva i vjetar koji je hladio naša čela podsjećali su nas da je o. Gerard sin ravnice i da je i on u svojoj mladosti podnosio

za nas. Nakon toga, zasadili smo peruniku kod križa i molili molitvu za proglašenje blaženim. Bračni par Ivan i Amalija Stipić uredili su prostor oko križa, pomogli oko organizacije i počastili su sve prisutne. Gospodin Stipić pričao je o križu i njivi koja je darovana Crkvi za o. Gerarda. Na povratku smo pjevali, smijali se i dobro se osjećali. Kada smo stigli u školsko dvorište, župnik Dulić donio je djeci sladolede i blagoslovio ih. Uživali smo u debelom hladu, sladoledu i prepričavali doživljaje s hodočašća.

Osjećam da je o. Gerard poticao i vodio, jer svaki sudi-onik hodočašća bio je vrlo važan u cijelom događaju koji ćemo pamtit i još dugo (neki kažu i do kraja života). /**Zorica Svirčev**/

Godišnja pretplata na Zvonik

* Izravnom dostavnom na župe: **1650 dinara**
* Poštom: **2000 dinara**: tuzemstvo (popust za više primjeraka)
40 eura: Republika Hrvatska
50 eura: Europa
60 eura: USA, Kanada (prekoceanske zemlje)

Pretplatnici iz Srbije mogu uplaćivati na dinarski račun:
Katoličko društvo „Ivan Antunović”
Trg svete Terezije 3
24000 Subotica
Srbija
Broj dinarskog računa: 310-210508-62, s naznakom: „za Zvonik”.

Pretplatnici iz inozemstva mogu uplaćivati na devizni račun.
Katoličko društvo „Ivan Antunović”
Trg svete Terezije 3
24000 Subotica
Serbia
Broj deviznog računa: 00-708-0200533.2 NLB Banka A.D. Beograd
SWIFT: CONARS22
IBAN: RS35310007080200533294